

PATVIRTINTA
Trakų rajono savivaldybės tarybos
2022 m. lapkričio 24 d. sprendimu Nr. S1E-184

**TRAKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS
ŽALIOJO KURSO STRATEGIJA IKI 2035 M.**

UŽSAKOVAS

Trakų rajono savivaldybės administracija

RENGĖJAS

VšĮ „Regionų vystymo sprendimai“

TURINYS

BENDROJI INFORMACIJA	4
1. ŽALIOJO KURSO STRATEGIJAIOS RENGTIMUI AKTUALIŲ DOKUMENTŲ ANALIZĖ	6
1.1. Tarptautiniai teisės aktai ir politikos gairės	6
1.2. Nacionaliniai teisės aktai ir politika	13
1.3. Regiono ir savivaldos teisės aktai ir politika	15
2. TRAKŲ RAJONO APLINKOS IR KLIMATO KAITOS VALDYMO ANALIZĖ	17
2.1. Informacija apie Trakų rajoną	17
2.1.1. Bendrieji duomenys	17
2.1.2. Demografiniai rodikliai	18
2.1.3. Viešojo valdymo struktūra	21
2.2. Aplinka ir ekonomika Trakų rajone	23
2.2.1. Energijos tiekimas (energetikos sektorius)	25
2.2.2. Energijos naudojimo efektyvumas renovuojant ir statant pastatus (statyba ir renovacija)	27
2.2.3. Pramonė	28
2.2.3. Darnus judumas (susisiekimas ir transportas)	29
2.2.4. Maistas ir žemės ūkis	31
2.2.4. Ekosistema ir biologinė įvairovė	33
3. SSGG ANALIZĖ, SUSIJUSI SU EUROPOS ŽALIOJO KURSO PRIORITETAIS	44
4. UŽSIENIO ŠALIŲ GEROSIOS PRAKTIKOS ANALIZĖ	47
4.1. Klimato kaitos srities gerosios praktikos pavyzdžiai	47
4.2. Energetikos srities gerosios praktikos pavyzdžiai	48
4.3. Aplinkos ir vandenynų srities gerosios praktikos pavyzdžiai	48
4.4. Transporto srities gerosios praktikos pavyzdžiai	48
5. ŽALIOJO KURSO STRATEGIJOS SĄSAJA SU DARNAUS VYSTYMOŠI TIKSLAIS	50
6. TRAKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS ŽALIOJO KURSO STRATEGIJA IKI 2035 M.	51
6.1. Vizija	51
6.2. Žaliojo kurso strateginiai tikslai	52
6.3. Trakų rajono savivaldybės žaliojo kurso strategijos iki 2035 m. prioritetų, tikslų, uždavinių ir pagrindinių priemonių planas	53
6.4. Trakų rajono savivaldybės žaliojo kurso strategijos iki 2035 m. prioritetų, tikslų, uždavinių ir pagrindinių priemonių planas	58
7. SVARBIAUSIOS STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO NUOSTATOS	69
7.1. Strategijos įgyvendinimo stebėsenos ir kontrolės sistema	69
7.2. Strategijos įgyvendinimo ir rodiklių pasiekimo ataskaitų teikimo grafikas	71

Trakų rajono savivaldybės žaliajo kurso strategija iki 2035 m.

PRIEDAI:

1 priedas. Trakų rajono savivaldybės žaliajo kurso strategijos iki 2035 m. Priemonių įgyvendinimo ir rodiklių pasiekimo ataskaitos forma.

2 priedas. Trakų rajono savivaldybės žaliajo kurso strategijos iki 2035 m. Priemonių vykdymo ir rodiklių pasiekimo ataskaitos forma.

3 priedas. Prašymo dėl trakų rajono savivaldybės žaliajo kurso strategijos iki 2035 m. Tikslinimo forma.

BENDROJI INFORMACIJA

Kiekvienais metais atmosfera šyla, o klimatas keičiasi. Apytiksliai vienam milijonui iš aštuonių milijonų planetos augalų ir gyvūnų rūšių gresia išnykimas. Europos aplinkos agentūros 2020 m. ataskaitoje teigiama, kad per pastaruosius penkiasdešimt metų apie du trečdaliai pasaulio ekosistemų buvo pažeistos dėl įvairios neigiamos žmogaus veiklos. Tai yra teršiamos ir naikinamos aplinkos (žaliųjų erdvių, miškų ir vandenynų) padarinys. ES, atsakydama į iššūkius, kylančius dėl klimato kaitos ir blogėjančios aplinkos būklės, nusprendė eiti žaliajo kurso keliu ir parengė Europos žaliajo kurso komunikatą.

Europos žaliasis kursas – tvaraus augimo strategija, kuria siekiama pertvarkyti Europos Sąjungą į teisingą ir klestinčią visuomenę, pasižyminčią modernia, inovacijomis pagrįsta, tausiai ir efektyviai išteklius naudojančia ir konkurencinga ekonomika, kurioje iki 2050 m. visai nebūtų grynojo išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų (toliau – ŠESD) kiekio, o ekonomikos augimas būtų atsietas nuo iškastinio kuro ir kitų ŠESD generuojančių išteklių naudojimo. Ši strategija yra neatsiejama darnaus vystymosi tikslų dalis ir prisideda prie Paryžiaus klimato kaitos susitarimo įgyvendinimo. Visi Europos žaliajo kurso strategijoje identifikuoti veiksmai ir politika yra orientuoti į šiuos ekonomikos sektorius: transportą, energetiką, žemės ūkį, pastatų sektorių ir pramonę.

Europos žaliajo kurso nuostatų įgyvendinimo sėkmė labai priklauso nuo visuomenės ir visų suinteresuotųjų subjektų įsitraukimo ir ryžto. Dėl to Trakų rajono savivaldybės administracija (toliau – TRSA), prisiimdama atsakomybę už Trakų rajono savivaldybės aplinkos apsaugą ir kokybišką gyvenimo sąlygų užtikrinimą, inicijavo Trakų rajono žaliajo kurso strategijos iki 2035 m. parengimą. Rengiamos Trakų rajono žaliajo kurso strategijos (toliau – Strategija) pagrindinis tikslas – užtikrinti efektyvų ir savalaikį Trakų rajono savivaldybės aplinkos apsaugos ir aplinkos būklės gerinimo veiklų įgyvendinimą ir taip prisidėti prie savivaldybės gyventojų gyvenimo kokybės gerinimo. Siekta parengti tokią Strategiją, kuri užtikrintų sistemišką, veiksmingą, nuosekliai vykdomą aplinkos apsaugą ir aplinkos būklės gerinimą rajone, atsižvelgiant į pagrindines žaliajo kurso komunikato nuostatas ir įtraukiant visas suinteresuotąsias šalis. Rengiant Strategiją buvo:

- **atlikta Strategijos rengimui aktualių dokumentų analizė.** Išanalizuoti strategijos rengimui aktualūs tarptautiniai teisės aktai ir politikos gairės, nacionalinio lygmens teisės aktai ir jų pagrindinės nuostatos, regiono ir vietos lygmens planavimo dokumentai, įvertinant jų reikšmę Strategijos rengimui;
- **įvertinta esama Trakų rajono savivaldybės situacija žaliajo kurso perspektyvoje** (atlikta prioritetinių žaliajo kurso sričių analizė savivaldybėje);
- **atlikta SSGG analizė**, kurioje susisteminti analizuoti duomenys, išskiriant stiprybes, silpnybes, galimybes ir grėsmes;
- **suorganizuoti susitikimai su gyventojais**, jų metu siekta išsiaiškinti gyventojų pasitenkinimą rajono aplinkos būkle, plėtros poreikį;
- **nustatytas Trakų rajono aplinkos ir (ar) ekonomikos plėtros potencialas**, įvertinus atliktą analizę, strategijos rengimo darbo grupės posėdžiuose formuluotas idėjas dėl numatomų veiksmų aplinkos apsaugos ir aplinkos būklės gerinimo plėtrai;
- suformuluota **Trakų rajono žaliajo kurso strategija iki 2035 m.** (vizija, prioritetai, tikslai, uždaviniai, svarbiausių priemonių planas) ir parengta strategijos įgyvendinimo stebėsenos metodika.

Trakų rajono savivaldybės žaliajo kurso strategija iki 2035 m.

Dokumento rengimo metu organizuoti strategijos rengimo darbo grupės posėdžiai, Trakų rajono savivaldybės tarybos posėdžiai, kurių metu teikti ir svarstyti pasiūlymai dėl Savivaldybės aplinkos apsaugos ir aplinkos būklės gerinimo vizijos, prioritetinių sričių ir svarbiausių priemonių. Parengtas dokumentas teiktas visuomenei susipažinti ir teikti pasiūlymus dėl papildymo ar tikslinimo. Dokumentas patvirtintas Savivaldybės tarybos.

1. ŽALIOJO KURSO STRATEGIJOS RENGIMUI AKTUALIŲ DOKUMENTŲ ANALIZĖ

1.1. Tarptautiniai teisės aktai ir politikos gairės

Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Europos vadovų tarybai, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos žaliasis kursas“. Komunikate pateikiama informacija apie klimato kaitos keliamus iššūkius, į kuriuos būtina nedelsiant reaguoti. Parengtas komunikatas – priemonių, skirtų suvaldyti ir išspręsti šiuos kylančius iššūkius, rinkinys. Europos žaliajo kurso komunikatas įtvirtina du pagrindinius tikslus. Pirmasis tikslas – Europa siekia tapti pirmuoju neutralaus poveikio klimatui žemynu, užtikrinančiu, jog iki 2050 m. ŠESD kiekis būtų lygus nuliui. Antruoju tikslu siekiama, kad ekonomikos augimas būtų atsietas nuo išteklių naudojimo. Įgyvendinant komunikato nuostatas, taip pat bus siekiama apsaugoti, tausoti ir puoselėti ES gamtinį kapitalą ir apsaugoti piliečių sveikatą ir gerovę nuo su aplinka susijusios rizikos ir poveikio.

ES ekonomikos pertvarkymo metu, įgyvendinant komunikato nuostatas, turi būti siekiama šių tikslų:

- Klimato kaitos srities 2030 ir 2050 m. ES užmojų didinimo. Vizija, kaip iki 2050 m. neutralizuoti poveikį klimatui. Eigoje buvo identifikuotas papildantis tikslas – bent 50 proc. atsakingai padidinti ES išmetamo ŠESD kiekio mažinimo iki 2030 m. tikslą ir priartėti prie tikslo šį kiekį sumažinti 55 proc., palyginti su 1990 m.
- Švarios, įperkamos energijos tiekimas ir energijos tiekimo saugumas. Įvardytu tikslu akcentuojama, kad, norint pasiekti 2030 ir 2050 m. klimato srities tikslus, labai svarbu toliau mažinti energetikos sistemos priklausomybę nuo iškastinio kuro.
- Pramonės mobilizavimas švariai žiedinei ekonomikai. Norint sukurti poveikį klimatui neutralizuojančią žiedinę ekonomiką, reikės visapusiškai mobilizuoti pramonę.
- Statyba ir renovacija efektyviai vartojant energiją ir išteklius. Siekiant spręsti dvejopą – energijos vartojimo efektyvumo ir įperkamumo – problemą, ES ir valstybės narės turi pradėti viešųjų ir privačių pastatų renovacijos bangą. Nors didinti renovacijos mastą nėra paprasta, ji mažina sąskaitas už energiją ir gali sumažinti energijos nepriteklių. Tokiu būdu skatinamas statybų sektorius ir sudaromos sąlygos didesnei paramai, skirtai MVĮ ir darbo vietų kūrimui vietos lygmeniu.
- Spartesnis perėjimas prie tvaraus ir išmaniojo judumo. Transporto sektoriuje susidaro ketvirtadalis viso ES išmetamo ŠESD kiekio, ir ši dalis vis dar didėja. Siekiant neutralizuoti poveikį klimatui, transporto išmetamų teršalų kiekį iki 2050 m. reikia sumažinti 90 proc. Prie to turės prisidėti visų rūšių – kelių, geležinkelių, aviacijos ir vandens – transportas.
- „Nuo ūkio iki stalo“. Sažiningos, sveikos ir aplinkai palankios maisto sistemos kūrimas. Gaminant maistą, tebeteršiamas oras, vanduo ir dirvožemis, nyksta biologinė įvairovė, keičiasi klimatas, sunaudojama pernelyg daug gamtos išteklių, o nemaža maisto dalis yra iššvaistoma. Be to, prasta mityba yra viena iš nutukimo ir ligų, pavyzdžiui, vėžio, prižasčių. Siekiant spręsti šias problemas, turi būti kuriamos naujos technologijos ir vykdomi moksliniai tyrimai, didinamas visuomenės sąmoningumas ir skatinamas tvarių maisto produktų vartojimas.

- Ekosistemų ir biologinės įvairovės išsaugojimas ir atkūrimas. ES ir jos partneriai pasaulyje privalo sustabdyti biologinės įvairovės nykimą. Iš Tarpvvyriausybės mokslinės, politinės, biologinės įvairovės ir ekosisteminių paslaugų platformos visuotinio vertinimo ataskaitos (2019 m.) matyti, kad biologinė įvairovė nyksta visame pasaulyje ir kad jos nykimą visų pirma lemia žemės ir jūros naudojimo pokyčiai, tiesioginis gamtos išteklių naudojimas ir – trečias pagal svarbą biologinės įvairovės nykimo veiksnys – klimato kaita.
- Nulinės taršos tikslas – kad aplinkoje nebūtų toksinių medžiagų. Norint sukurti aplinką be toksinių medžiagų, reikia imtis daugiau veiksmų, kuriais būtų užkirstas kelias taršai, taip pat taršos likvidavimo ir taisomųjų priemonių. Norėdama apsaugoti Europos piliečius ir ekosistemas, ES turi geriau stebėti oro, vandens, dirvožemio ir vartojimo prekių taršą, apie ją pranešti, užkirsti jai kelią ir ištaisyti jos padarytą žalą.

Europos klimato teisės aktas. Šiuo preliminariu politiniu susitarimu tarp Tarybos ir Europos Parlamento nustatytas tikslas, kad iki 2050 m. būtų užtikrintas neutralus ES poveikis klimatui, ir bendras tikslas iki 2030 m. grynąjį išmetamą ŠESD kiekį (atėmus absorbentais pašalintą kiekį) sumažinti bent 55 proc., palyginti su 1990 m. lygiais.

Tarybos ir Europos Parlamento derybininkai sutarė, kad:

- prioritetą turi būti teikiamas išmetamųjų teršalų kiekiui mažinti, o ne šalinti. Siekiant užtikrinti, kad iki 2030 m. būtų įdėta pakankamai pastangų, siekiant sumažinti išmetamųjų teršalų kiekį ir išvengti jų išmetimo, derybininkai nustatė į grynąjį tikslą įskaičiuojamo šalinimo absorbentais kiekio 225 mln. tonų CO₂ ekvivalento ribą. Jie taip pat sutarė, kad Sąjunga stengsis iki 2030 m. pasiekti didesnę grynojo anglies dioksido absorbento kiekį;
- reikia įsteigti Europos mokslo patariamąją tarybą klimato kaitos klausimais;
- ne vėliau kaip per šešis mėnesius nuo pirmojo bendros pažangos įvertinimo, atlikto pagal Paryžiaus susitarimą, Komisija, jei tikslinga, pasiūlys tarpinį 2040 m. klimato politikos tikslą. Tuo pačiu metu ji paskelbs prognozuojamą orientacinį 2030–2050 m. laikotarpio Sąjungos šiltnamio efektą sukeliančių dujų biudžetą ir jo sudarymo metodiką;
- Komisija bendradarbiaus su tais ekonomikos sektoriais, kurie pasirinko rengti orientacines savanoriškas veiksmų gaires, siekiant Sąjungos 2050 m. poveikio klimatui neutralumo tikslo.

Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „ES prisitaikymo prie klimato kaitos strategija“. Europoje ir visame pasaulyje vis labiau jaučiami klimato kaitos padariniai. Vidutinė pasaulio temperatūra, kuri šiuo metu yra 0,8 °C didesnė nei ikipramoniniu laikotarpiu, kyla ir toliau. Dėl to kinta tam tikri gamtiniai procesai, keičiasi kritulių pasiskirstymas, tirpsta ledynai, kyla jūros lygis.

Komunikate pabrėžiama, kad, siekiant apsaugoti nuo pačių rimčiausių klimato kaitos grėsmių, visų pirma masinių negrįžtamų padarinių, būtina užtikrinti, kad klimato temperatūra sušiltų mažiau kaip 2 °C, palyginti su ikipramoniniu lygiu. Taigi klimato kaitos švelninimas privalo likti visos pasaulio bendruomenės prioritetą.

Bendras ES prisitaikymo prie klimato kaitos tikslas – padėti Europai tapti atsparesne klimato kaitos poveikiui. Tai reiškia, kad reikia tapti geriau pasirengusiai ir pajėgesnei reaguoti į klimato kaitos poveikį vietos, regiono, valstybių narių ir ES lygmenimis, formuoti nuoseklų požiūrį ir geriau koordinuoti veiksmus. Siekiant įgyvendinti numatytą tikslą, reikės įgyvendinti šiuos uždavinius:

- skatinti valstybių narių veiksmus;
- gilinti žinias, kuriomis grindžiami sprendimai;
- didinti ES veiklos atsparumą klimato kaitai – skatinti prisitaikymą pagrindiniuose pažeidžiamuose sektoriuose.

Europos klimato paktas. Europos klimato paktas – ES iniciatyva, kviečianti žmones, bendruomenes ir organizacijas dalyvauti klimato veiksmuose ir kurti ekologiškesnę Europą. Kviečiamoms suinteresuotoms šalims bus sudaromos sąlygos prisijungti ir kartu kurti bei įgyvendinti tiek didelius, tiek mažus klimato sprendimus, dalijantis idėjomis ir geriausia praktika, padidinti teigiamą poveikį klimato kaitai.

Pradiniame etape pakte teikiama pirmenybė veiksams, sutelktiems į keturias sritis, kurios teikia tiesioginę naudą ne tik klimatui ir aplinkai, bet ir piliečių sveikatai bei gerovei:

- „Žalieji plotai“;
- „Žalioji transportas“;
- „Žalieji pastatai“;
- „Žalieji įgūdžiai“.

Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Neutralaus poveikio klimatui ekonomikos stimuliavimas: ES energetikos sistemos integravimo strategija“. Komunikate išdėstoma vizija, kaip sparčiau pereiti prie labiau integruotos energetikos sistemos – tokios, kuri padėtų visuose sektoriuose mažiausiomis sąnaudomis neutralizuoti poveikį klimatui ir kartu padidinti energetinį saugumą, saugoti sveikatą ir aplinką, skatinti ekonomikos augimą bei inovacijas ir išlaikyti pasaulinę pramonės lyderystę.

Energetikos sistemos integravimu vadinamas energetikos sistemos, kaip visumos, įskaitant įvairius energijos nešiklius, infrastruktūrą ir vartojimo sektorius, veiklos planavimas ir vykdymas, sukuriant tvirtesnes jų sąsajas, kad patikimos energetikos paslaugos būtų teikiamos išmetant mažai anglies dioksido ir efektyviai naudojant išteklius kuo mažesnėmis sąnaudomis visuomenei. Komunikate išdėstyta strategija apima tris viena kitą papildančias ir sustiprinančias koncepcijas:

- pirma – žiediškesnė energetikos sistema, kurios akcentas – energijos vartojimo efektyvumas;
- antra – didesnė tiesioginė galutinio vartojimo sektorių elektrifikacija;
- trečia – iš atsinaujinančiųjų išteklių pagamintų ir mažo anglies dioksido kiekio degalų ar kuro, įskaitant vandenilį, naudojimas toms galutinio vartojimo reikmėms, kai tiesioginis šildymas ar elektrifikacija neįmanomi.

Vandenilio strategija. 2020 m. liepos 8 d. išplatintoje ES Vandenilio strategijoje konstatuojama, kad vandenilis, pagamintas iš atsinaujinančių energijos išteklių, bus kritiškai svarbus iki 2050 metų, siekiant ES klimatui neutralios ekonomikos. ES Vandenilio strategijoje taip pat numatyta siekti integruoti vandenilį dekarbonizuojant pramonės, transporto, energijos gamybos ir pastatų sektorius visoje Europoje.

Vandenilio technologijų plėtra Lietuvoje prisidės prie Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos tikslų, susijusių su įtakos klimato kaitai ir aplinkos oro taršai mažinimo, konkurencingumo, energetinio saugumo bei šalies verslo dalyvavimo siekiant energetikos pažangos, įgyvendinimo.

Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Renovacijos banga Europoje: pastatų ekologizavimas, darbo vietų kūrimas ir gyvenimo gerinimas“. Šiame komunikate pristatoma strategija, kuria siekiama

paskatinti Europos pastatų renovacijos bangą šalinant ilgalaikes renovacijos, skirtos energiniam naudingumui ir išteklių naudojimo efektyvumui didinti, kliūtis, ilgą laiką remiant naujas investicijas (pradedant nuo investicijų į viešuosius ir energiją ne taip efektyviai vartojančius pastatus), spartinant skaitmeninimą ir visoje renovacijos tiekimo grandinėje suteikiant užimtumo bei ekonomikos augimo galimybių.

Komunikatu išdėstytas pagrindinis tikslas – iki 2030 m. metinį gyvenamųjų ir negyvenamųjų pastatų energinės renovacijos rodiklį padidinti bent du kartus ir skatinti esminę energinę renovaciją. Šiems tikslams sutelkus pajėgas visais lygmenimis, iki 2030 m. bus renovuota 35 mln. pastatų.

Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Dėl išmetamo metano kiekio mažinimo ES strategijos“. Komunikate pateikiama išmetamo metano kiekio mažinimo strategija: sudėliojama visa apimanti politikos sistema, išdėstomi konkretūs tarpsektoriniai ir atskirų sektorių veiksmai ES, taip pat skatinami panašūs tarptautinio masto veiksmai. Strategija skatina verslą artimiausiu metu savanoriškai pradėti pasaulines iniciatyvas, kurios leistų iškart pašalinti išmetamųjų teršalų stebėsenos tikrinimo ir duomenų teikimo trūkumus ir visuose sektoriuose sumažintų išmetamo metano kiekį.

Prioritetinis komunikate išdėstytos strategijos tikslas – užtikrinti, kad įmonės visuose sektoriuose taikytų gerokai tikslesnę, nei šiuo metu, išmetamo metano kiekio matavimo ir duomenų teikimo metodiką. Tai padės geriau suprasti problemą ir geriau pagrįsti paskesnes taršos mažinimo priemones.

Transeuropinių energetikos tinklų politika. Tai politika, orientuota į ES šalių energetikos infrastruktūros susiejimą. Politikos turinys yra orientuotas į ES pagalbos teikimą šalims, turinčioms prioritetinius koridorius ir prioritetines temines sritis, ir bendradarbiavimo skatinimą, kuriant geriau sujungtus energijos tinklus ir finansuojant naują energetikos infrastruktūrą.

Devyni prioritetiniai koridoriai, identifikuoti politikoje, apima skirtingus geografinius regionus elektros, dujų ir naftos infrastruktūros srityse. ES parama plėtrai šiuose koridoriuose sujungs regionus, šiuo metu izoliuotus nuo Europos energijos rinkų, sustiprins esamas tarpvalstybines jungtis ir padės efektyviau panaudoti atsinaujinančią energiją.

Strategija „Nuo ūkio iki stalo“. 2020 m. gegužės mėn. Komisija pristatė strategiją „Nuo ūkio iki stalo“ – vieną iš pagrindinių veiksmų pagal Europos žaliąjį kursą. Šia strategija prisidedama prie 2050 m. poveikio klimatui neutralumo tikslo, todėl ja siekiama dabartinę ES maisto sistemą pakeisti tvariu modeliu.

Strategijoje primenama, kad aprūpinimo maistu saugumas ir sauga yra prioritetai, o pagrindiniai joje išsikelti tikslai yra:

- užtikrinti pakankamai įperkamo ir maistingo maisto pagal planetos galimybes;
- perpus sumažinti pesticidų bei trąšų naudojimą ir antimikrobinių medžiagų pardavimą;
- padidinti ekologiniam ūkininkavimui skirtos žemės dalį;
- skatinti tvaresnį maisto vartojimą ir sveiką mitybą;
- mažinti maisto nuostolius ir švaistymą;
- kovoti su sukčiavimu maisto tiekimo grandinėje;
- didinti gyvūnų gerovę.

ES ekologinio ūkininkavimo veiksmų planas. Naujasis ekologinių veiksmų planas grindžiamas 2014–2020 m. veiksmų plano pasiekimais ir atsižvelgiama į 2020 m. rugsėjo–lapkričio mėn. surengtų viešųjų konsultacijų dėl ekologinių produktų rezultatus. Veiksmų planas suskirstytas į tris tarpusavyje

susijusias ašis, kurios atspindi maisto tiekimo grandinės struktūrą ir žaliajo kurso tvarumo tikslus:

- 1 kryptis – skatinti paklausą ir užtikrinti vartotojų pasitikėjimą.
- 2 kryptis – skatinti konversiją ir sustiprinti visą vertės grandinę.
- 3 kryptis – ekologinės gamybos pavyzdžiai: pagerinti ekologinio ūkininkavimo indėlį į aplinkos tvarumą.

Šios kryptys remiamos 23 veiksmis, kurie tęs kai kuriuos sėkmingus 2014–2020 m. veiksmus, taip pat veiksmų plane siūloma daugybė naujų veiksmų ir sutelkiami įvairūs finansavimo šaltiniai.

2023–2027 m. bendra žemės ūkio politika (toliau – BŽŪP). Politika grindžiama devyniais pagrindiniais tikslais. Daugiausia dėmesio skiriant socialiniams, aplinkos ir ekonominiams tikslams, šie tikslai yra pagrindas, kuriuo besiremiamos ES šalys parengs BŽŪP strateginius planus.

BŽŪP įvardyti tikslai, kurių bus siekiama:

- užtikrinti teisingas pajamas ūkininkams;
- didinti konkurencingumą;
- užtikrinti galių pusiausvyrą maisto grandinėje;
- kovoti su klimato kaita;
- apsaugoti aplinką;
- išsaugoti kraštovaizdžius ir biologinę įvairovę;
- remti kartų kaitą;
- kurti gyvybingas kaimo vietas;
- apsaugoti maisto produktų ir sveikatos priežiūros kokybę.

Europos pramonės strategija. 2020 m. birželio 16 d. Europos reikalų komitete pristatyta atnaujinta Naujoji Europos pramonės strategija (toliau – Pramonės strategija), kuria siekiama užtikrinti, kad Europos pramonė galėtų pirmauti pereidama prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos ir skaitmeninės lyderystės.

Atnaujintoje Pramonės strategijoje akcentuojami atnaujintos 2020 m. ES pramonės strategijos pagrindiniai tikslai, tokie kaip bendrosios rinkos, atviro strateginio savarankiškumo, taip pat dvigubos žaliosios ir skaitmeninės transformacijos stiprinimas. Būtina paminėti, kad Lietuvos pramonė susiduria su iššūkiais, kuriuos lėmė susiformavusi (paveldėta) pramonės struktūra, neimli globalioms inovacijoms, žemo ir vidutinio technologinio išsivystymo gamybos pramonė ir dominuojanti užsakomoji gamyba, kurioje sukuriama pridėtinė vertė apie tris kartus atsilieka nuo ES vidurkio.

Pramonės sektoriaus svarba Lietuvos ekonomikai yra didžiulė. Pramonės sektorius sugeneruoja per 20 proc. Lietuvos bendrojo vidaus produkto. Europos pramonės strategijoje prioritetiniu tikslu išskiriama tai, kas daro esminę įtaką pramonės stiprinimui, o tai yra tiekimo grandinių atkūrimas ir geresnis vidaus rinkos funkcionavimas.

ES miškų strategija. Europos Komisijos paskelbtoje ES miškų strategijoje iki 2030 m. siūloma ypač griežtai saugoti senus miškus, akcentuojamas tvarus miškų valdymas ir numatoma papildomai pasodinti 3 milijardus medžių. Pabrėžiamas ir miškų vaidmuo įgyvendinant ES klimato kaitos tikslus.

Pagrindinis strategijos tikslas – miškuose tvarkytis taip, kad jie kuo geriau atliktų aplinkosauginę funkciją, tai yra reikšmingai prisidėtų prie geresnės biologinės įvairovės apsaugos, kartu formuotų atsparias miško ekosistemas, kaip pagrindą klimato kaitos švelninimui – saugotų medžiuose, miško paklotėje ir dirvožemyje kaupiamą CO₂.

Vienas ambicingiausių strategijoje numatomų siekių yra pirmųjų, žmogaus veiklos nepaliestų,

ir senųjų miškų, kurie preliminariai sudaro apie 3 proc. visų ES miškų, apsauga. Nors kol kas tikslaus tokių miškų apibrėžimo nėra, numatoma, kad Lietuvoje jiems tikrai bus priskirti visi rezervatiniai miškai, kurių yra apie 1,2 proc. visų miškų, o dėl vadinamųjų sengirių sampratos ir apsaugos statuso dar reikės susitarti.

Taip pat strategijoje išdėstytas ir konkretus planas, kaip pasiekti Žaliajame kurse ir ES Biologinės įvairovės strategijoje numatytą tikslą – per ateinančią dešimtmetį ES papildomai pasodinti 3 milijardus medžių.

ES biologinės įvairovės strategija iki 2030 m. 2020 m. gegužės mėn. Europos Komisijos pristatyta ES biologinės įvairovės strategija iki 2030 m. skirta kovoti su pagrindiniais biologinės įvairovės nykimo veiksniais, ją saugant ir atkuriant, skatinant įvairių aplinkos, ekonomikos ir socialinių sričių pokyčius.

Naują ES biologinės įvairovės strategija siekiama, kad Europos biologinė įvairovė iki 2030 m. pradėtų atsigauti, taip pat kovoti su pagrindiniais biologinės įvairovės nykimo veiksniais, pvz., netausiu sausumos ir jūros naudojimu, gamtos išteklių pereikvojimu, tarša ir invazinėmis svetimomis rūšimis, taip pat klimato kaita.

Dar vienas strategijos tikslas – biologinės įvairovės aspektus įtraukti į bendrąją ES ekonomikos augimo strategiją. Strategijoje, be kita ko, siūloma nustatyti privalomus tikslus, padėsiančius atkurti pažeistas ekosistemas ir upes, gerinti saugomų ES buveinių ir rūšių būklę, gražinti apdulkintojus į žemės ūkio paskirties žemę, mažinti taršą, žalinti miestus, stiprinti ekologinį ūkininkavimą bei kitą biologinei įvairovei palankią ūkininkavimo praktiką ir gerinti Europos miškų būklę.

Žiedinės ekonomikos veiksmų planas. Šis planas yra viena iš pagrindinių Europos žaliojo kurso – ES perėjimo prie neutralaus poveikio klimatui gairių – priemonių. Šio veiksmų plano tikslas – sumažinti ES vartojimo poveikį ir padvigubinti ES žiedinio medžiagų naudojimo rodiklį, kartu skatinant ekonomikos augimą.

Žiedinės ekonomikos veiksmų plane pristatomomis priemonėmis siekiama:

- užtikrinti, kad Europos Sąjungoje tvarūs gaminiai taptų norma. Europos Komisija inicijuos teisėkūros iniciatyvą dėl tvarių gaminių, bus siekiama, jog ES rinkai tiekiami gaminiai būtų suprojektuoti taip, kad būtų tinkami naudoti ilgiau, kad juos būtų lengviau pakartotinai naudoti, pataisyti ir perdirbti, taip pat kad juos gaminant būtų naudojama kuo daugiau perdirbtųjų medžiagų, o ne pirminių žaliavų. Bus ribojami vienkartinio naudojimo gaminiai;
- bus kovojama su ankstyvu moraliniu nusidėvėjimu ir bus uždrausta naikinti neparduotas ilgalaikio naudojimo prekes;
- suteikti daugiau galių vartotojams. Plane numatomi veiksmai, susiję su informacijos apie gaminių naudojimo trukmę ir kitus aplinkosauginio veiksmingumo aspektus teikimu vartotojams prekybos vietose. Europos Komisija siūlys, kad įmonės pagrįstų savo ekologiškumo teiginius, besinaudodamos aplinkosauginio pėdsako metodais. Siekiama užtikrinti, kad iki 2021 m. ES vartotojų ir gaminių politikos srityse būtų įtvirtinta teisė į remontą;
- daugiau dėmesio skirti sektoriams, kuriuose suvartojama daugiausiai išteklių ir kuriuose žiediško potencialas yra didelis.

Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Cheminių medžiagų strategija tvarumui užtikrinti“. Ši

strategija yra būtinas pirmas žingsnis siekiant Europos nulinės taršos tikslo ir susijusių Biologinės įvairovės strategijoje ir „Nuo ūkio iki stalo“ strategijoje nustatytų tikslų. Tai pamatas būsimam nulinės taršos veiksmų planui. Strategija taip pat prisidedama prie sėkmingo Europos kovos su vėžiu plano įgyvendinimo. Be to, ši strategija papildo Europos pramonės strategiją, Europos ekonomikos gaivinimo planą, Žiedinės ekonomikos veiksmų planą ir kitas Europos žaliojo kurso strategijas bei iniciatyvas, pavyzdžiui, vaistų strategiją, vandenilio strategiją ir baterijų iniciatyvą.

8-oji aplinkosaugos veiksmų programa. 8-ąja aplinkosaugos veiksmų programa (toliau – AVP) siekiama teisingai ir įtraukiai paspartinti perėjimą prie žaliosios ekonomikos, o 2050 m. ilgalaikis tikslas – „gyventi gerai pagal mūsų planetos išgales“ jau nustatytas 7-ojoje AVP. Šeši 8-osios AVP teminiai prioritetiniai tikslai yra susiję su išmetamo ŠESD kiekio mažinimu, prisitaikymu prie klimato kaitos, augimo modeliu, pagal kurį mūsų planetai gražinama daugiau nei iš jos paimama, nulinės taršos tikslu, biologinės įvairovės apsauga ir atkūrimu ir su gamyba ir pagrindinių aplinkai ir klimatui daromo spaudimo veiksmų, susijusių su gamyba ir vartojimu, mažinimu.

Nulinės taršos veiksmų planas. Šis veiksmų planas – Europos žaliojo kurso dalis. Juo siekiama, kad iki 2050 metų Europa taptų neutralaus poveikio klimatui žemynu. Nulinės taršos veiksmų planu Komisija sieks ne tik taršos prevencijos, jos mažinimo bei stebėsenos, bet ir šio klausimo įtraukimo į kitas politikos sritis. Taip pat siekiama, kad ekonomika augtų tvariai ir tai nebūtų didesnės taršos priežastis.

Pagrindinis nulinės taršos veiksmų plano tikslas yra užtikrinti, kad ES žmonės gyventų aplinkoje, kuri nekeltų pavojaus jų sveikatai.

Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Darnaus ir išmanaus judumo strategija. Europos transporto kelias į ateitį“. Šioje strategijoje išdėstomos veiksmų gairės, kaip Europos transportui nutiesti kelią į tvarią ir išmaniąją ateitį. Kad siekiama vizija taptų tikrove, nustatyta 10 pavyzdinių iniciatyvų sričių ir veiksmų planas, kuriuo vadovaujantis bus dirbama artimiausiais metais. Strategija grindžiama tais pačiais scenarijais, kaip 2030 m. klimato politikos tikslo įgyvendinimo planas, ir iš jų matyti, kad, numaćius pakankamą užmojo lygį ir imantis visų šioje strategijoje nustatytų politikos priemonių, transporto sektoriaus išmetamas teršalų kiekis iki 2050 m. gali būti sumažintas 90 proc. Atsižvelgiant į kartu pateiktame Komisijos tarnybų darbiniam dokumente atliktą analizę, buvo nustatyti toliau apibūdinti įvairūs tarpiniai tikslai, rodantys Europos transporto sistemos kelią į darnų, išmanų ir atsparų judumą ir kartu rodantys, koks turės būti mūsų ateities politikos užmojis. Tarpiniai tikslai:

- Iki 2030 m.:
  - Europos keliais važinės bent 30 mln. netaršių transporto priemonių;
  - šimtas Europos miestų taps neutralaus poveikio klimatui miestais;
  - greitųjų traukinių eismo mastas Europoje išaugs dvigubai;
  - per planines kolektyvines keliones trumpesniu nei 500 km atstumu ES viduje turėtų būti neišmetama anglies dioksido;
  - automatizuoto judumo mastas bus didelis;
  - netaršūs laivai bus paruošti pateikti rinkai.
- Iki 2035 m.:
  - netaršūs dideli orlaiviai bus paruošti pateikti rinkai.
- Iki 2050 m.:

Trakų rajono savivaldybės žaliojo kurso strategija iki 2035 m.

- beveik visi lengvieji automobiliai, furgonai, autobusai ir naujos sunkiosios transporto priemonės bus netaršūs;
- dvigubai išsaugos krovinio geležinkelių transporto eismo mastas;
- greitųjų traukinių eismo mastas Europoje išsaugos trigubai;
- darniam ir išmaniajam transportui pritaikytas daugiarūšis, sparčiomis jungtimis pasižymintis transeuropinis transporto tinklas (TEN-T) aprėps visuotinį tinklą.

Apibendrinant ES aplinkosaugos ir tvaraus ekonomikos vystymo politikos gairių analizę, svarbu pažymėti, kad visuose tarptautiniuose strateginiuose dokumentuose atsispindi bendrieji principai – tvarios ekonomikos vystymas, klimato ir aplinkos problemas paverčiant galimybėmis visose politikos srityse ir užtikrinant, kad vykdomi pertvarkos veiksmai būtų visiems teisingi ir įtraukus. ES taikomomis priemonėmis siekiama skatinti efektyvų išteklių naudojimą pereinant prie švarios žiedinės ekonomikos, stabdyti klimato kaitą bei biologinės įvairovės nykimą ir mažinti taršą.

1.2. Nacionaliniai teisės aktai ir politika

LR nacionalinis energetikos ir klimato srities veiksmų planas 2021–2030 m¹. ES poveikis klimato kaitai yra trečias pagal dydį pasaulyje, todėl perėjimas prie nulinės emisijos ekonomikos iki amžiaus vidurio yra vienas svarbiausių ilgalaikių ES tikslų. Tai apima tris užduotis, kurias ES šalys narės turės atlikti iki 2030 m.:

- sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) emisijas 40 proc. (palyginti su 1990 m.);
- pagerinti energijos vartojimo efektyvumą bent 32,5 proc.
- padidinti atsinaujinančių energijos išteklių dalį iki 32 proc.

Lietuvos Respublikos nacionaliniame energetikos ir klimato srities veiksmų plane integruoti energetikos ir klimato kaitos valdymo politikos elementai per 5 tarpusavyje susijusias politikos dimensijas:

- priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo;
- energijos vartojimo efektyvumo;
- energetinio saugumo;
- energijos vidaus rinkos;
- mokslinių tyrimų, inovacijos ir konkurencingumo aspektus.

Planas aprašo šiose srityse iškeltiems tikslams pasiekti patvirtintas esamos politikos priemonės ir pasiūlo papildomų planuojamos politikos priemonių paketą, kurie užtikrintų pilną nacionalinių tikslų pasiekimą.

Aktualumas. Įvertinus 2021–2030 m. LR nacionalinis energetikos ir klimato srities veiksmų plane numatytus politinių priemonių paketus bei jų aktualumą Trakų savivaldybės kontekste, į Strategiją įtrauktos tikslingos priemonės, prisidedančios ir prie 2021–2030 m. LR nacionalinio energetikos ir klimato srities veiksmų plano tikslų įgyvendinimo.

2021–2030 m. nacionalinis pažangos planas². Rengiant Lietuvos Respublikos nacionalinį

¹ Nacionalinis energetikos ir klimato srities veiksmų planas 2021–2030. 2019 m. gruodžio 30 d. Nr. 52.

² 2021–2030 metų nacionalinis pažangos planas. 2021 m. rugsėjo 29 d. Nr. 797.

energetikos ir klimato srities veiksmų planą, lygiagrečiai buvo rengiamas 2021–2030 metų nacionalinis pažangos planas (toliau – NPP). NPP rengimo tikslas – nustatyti pagrindinius ateinančių dešimtmetį valstybėje siekiamus pokyčius, užtikrinančius pažangą socialinėje, ekonominėje, aplinkos ir saugumo srityse.

NPP, siekiant įveikti sudėtingiausius Lietuvos iššūkius ir problemas, užsibrėžta 10 ateinančio dešimtmečio strateginių tikslų. Daugumoje šių tikslų numatomas ir reikšmingas aplinkosaugos ir klimato kaitos valdymo vaidmuo.

NPP atkreipiamas dėmesys ir akcentuojami aplinkos būklės pokyčiai, sparčiai prastėjanti dirvožemio būklė ar natūralių ekosistemų praradimas ir pabrėžiama, kad būtini sisteminiai pokyčiai, siekiant išplėtoti mažo anglies dioksido kiekio konkurencingą, socialiai teisingą ekonomiką, užtikrinti darnų vystymąsi, integruojant aplinkos apsaugos tikslus į visų ūkio sektorių plėtros programas, ir didinti sektorių ir ekosistemų atsparumą klimato kaitos keliamiems aplinkos pokyčiams.

6 NPP išskirtas strateginis tikslas – užtikrinti gerą aplinkos kokybę ir gamtos išteklių naudojimo darną, saugoti biologinę įvairovę, švelninti Lietuvos poveikį klimato kaitai ir didinti atsparumą jos poveikiui – itin svarbus rengiant Strategiją. Kadangi aplinkos, tinkamos darniai gyventi visų formų gyvybei, kokybė – valstybės prioritetas, dėmesys turi būti skiriamas darniam gamtos išteklių naudojimui, atliekų prevencijai ir tvarkymui įgyvendinant žiedinės ekonomikos tikslus, aplinkos oro ir vandens taršos mažinimui, ekosistemų stabilumui ir bioįvairovės išsaugojimui bei klimato kaitos švelninimui. Siekiant užtikrinti darnų vystymąsi, šis tikslas taip pat apima pramonės pertvarkymo į žiedinę ekonomiką, poveikio aplinkai mažinimo, švaraus transporto ir energetikos sektorių, aplinkai darnių ūkininkavimo metodų plėtros uždavinius. Įgyvendinant šį tikslą numatoma:

- užtikrinti gerą aplinkos kokybę ir gamtos išteklių naudojimo darną, švelninti Lietuvos poveikį klimato kaitai ir didinti atsparumą jos poveikiui;
- didinti energetikos sektoriaus konkurencingumą;
- integruoti Lietuvos gamtinių dujų rinką į bendrą ES dujų rinką;
- sujungti Lietuvos elektros energetikos sistemą su žemyninės Europos elektros energetikos sistema darbui sinchroniniu režimu;
- užtikrinti Lietuvos elektros energijos rinkos ir elektros energetikos sistemos adekvatumą bei didinti vietinės elektros energijos gamybos dalį;
- mažinti gyventojų energetinį skurdą;
- didinti atsinaujinančių ir alternatyvių degalų vartojimą transporto sektoriuje bei skatinti darnų įvairiarūšį judumą;
- didinti vidaus energijos gamybos ir bendrojo galutinio energijos vartojimo atsinaujinančių energijos išteklių dalį bei diegti taršos mažinimo priemones energetikos sektoriuje;
- didinti gyvenamųjų ir viešųjų pastatų energijos vartojimo efektyvumą ir energijos iš atsinaujinančių išteklių juose naudojimą.

Aktualumas. Įvertinus NPP numatytus tikslus ir uždavinius bei jų aktualumą Trakų savivaldybės kontekste, į Strategiją įtrauktos tikslingos priemonės, prisidedančios ir prie NPP uždavinių įgyvendinimo.

LR teritorijos bendrasis planas³. Tai yra pagrindinis šalies teritorijų planavimo dokumentas, kuriame numatoma ilgalaikė šalies teritorijos vystymo perspektyva. Šiame pagrindiniame šalies vystymosi dokumente suformuluoti sprendiniai galios iki 2030 m., o pasiūlyta vizija – net iki 2050 m.

³ Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas. LR BP, 2021 m. rugsėjo 29 d. Nr. 789.

Siekiant paskatinti atsakingai vartoti, naudoti išteklius, saugoti, įveikinti gamtos ir paveldo vertybes, nuolat kurti vietovės, savivaldybės, regiono, šalies tapatybę, aukštą savo, šeimos, bendruomenės, visuomenės gyvenimo kokybę, diegiant visuomenėje holistinį požiūrį, įpročius, elgesio modelius, atkakliai siekiant valstybės pažangos, konkurencingumo, palaipsninio perėjimo prie žiedinės ekonomikos, prisitaikant prie klimato kaitos ir didinant atsparumą globaliems iššūkiams, LR teritorijos bendrajame plane didelis dėmesys skiriamas klimato kaitos švelninimui ir prisitaikymui.

LR BP Trakų rajonas priskiriamas A kategorijos lokaliems centrams (plėtojamojo tipo, stipraus potencialo). LR BP koncepcijoje numatyta, kad sukaupto potencialo ir pajėgumų išnaudojimas ekonominės veiklos vykdymui – svarbi tema vystymui. Nurodoma, kad siekiant transformuoti Trakų ekonomiką į inovatyvią, klimatui neutralią, konkurencingą ir aukštą pridėtinę vertę kuriančią ekonomiką, prioritetą iki 2030 m. reikia teikti skaitmeninės žiedinės ekonomikos, naujų verslo modelių, investicijų ir mokslinių tyrimų bei ekonominės infrastruktūros vystymui.

LR BP siekiama suderinti labai daug sričių – verslo, turizmo, žemės ūkio, rekreacijos, aplinkos ir kultūros paveldo apsaugos, infrastruktūros, siekiama spręsti socialines ir ekonomines problemas. Šis dokumentas yra kompleksinis ir privalomas, todėl užtikrina tvarią visų veiklos rūšių plėtrą ir pusiausvyrą valstybės teritorijoje.

Aktualumas. Pagal LR BP siūlomus nustatyti veiklų prioritetus (visapusiškas darnus judumas, prie klimato kaitos prisitaikančios inžinerinės sistemos, gamtinio kraštovaizdžio, biologinės įvairovės apsauga, išteklių apsauga ir naudojimas, bioproductinio ūkio vystymas), formuojami Strategijos prioritetai, tikslai, uždaviniai ir numatomos jiems įgyvendinti reikalingos pagrindinės priemonės.

Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymas. Pagrindinis šio įstatymo uždavinys – siekti, kad 2030 metais energijos gamybos iš atsinaujinančių išteklių energijos dalis, palyginti su šalies bendruoju galutiniu energijos suvartojimu, sudarytų ne mažiau kaip 50 procentų ir kad ši dalis toliau būtų didinama, tam panaudojant naujausias ir veiksmingiausias atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo technologijas ir skatinant energijos vartojimo efektyvumą.

Aktualumas. 2022 m. balandžio 8 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo pakeitimai. Šio įstatymo nauja redakcija buvo išdėstyta 57 straipsnis, kuriame savivaldybės yra įpareigojamos parengti ir įgyvendinti savivaldybių atsinaujinančių išteklių energijos naudojimo plėtros veiksmų planus. Planai turi būti parengti pagal Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2022 m. birželio 3 d. įsakymą Nr. 1-183 „Dėl Savivaldybių atsinaujinančių išteklių energijos naudojimo plėtros veiksmų planų rengimo, derinimo ir įgyvendinimo rezultatų skelbimo taisyklių patvirtinimo“.

1.3. Regiono ir savivaldos teisės aktai ir politika

Vilniaus regiono 2014–2020 metų plėtros planas⁴. Praėjusio planavimo laikotarpio Vilniaus regiono plėtros plane numatyta vizija – „Vilniaus regionas – moderniausias Rytų ir Vidurio Europos regionas, supantis šiuolaikinį, gerai žinomą miestą ne tik Europoje, bet ir už jos ribų, tarptautinis verslo, prekybos, mokslo ir technologijų, turizmo ir kultūros centras, kuriantis kokybiškas gyvenimo sąlygas visuomenei, palankią aplinką verslui ir investicijoms per tolygią ir subalansuotą regiono plėtrą.“

Vienas iš strategijos prioritetų – aukšta gyvenimo kokybė, kuriai pasiekti numatyti klimato kaitai svarbūs tikslas ir uždavinys:

⁴ Vilniaus regiono 2014–2020 metų plėtros planas. 2022 m. vasario 7 d. Nr. TS-1.

- 2.1 tikslas – pagerinti gyvenimo kokybę, sudarant sąlygas ekonominio augimo naudą pajusti visiems regiono gyventojams, 2.1.2 uždavinys – sudaryti sąlygas efektyviam ir draugiškam aplinkai darbo jėgos judėjimui tarp pagrindinių ekonominės plėtros centrų ir gyvenamųjų (ypač kaimiškų) teritorijų.

Aktualumas. Strategija parengta siekiant išlaikyti strateginio planavimo dokumentų tarpusavio sąsajas ir tęstinumą, išlaikant Vilniaus regiono plėtros plane numatytą viziją, kad kokybiškų gyvenimo sąlygų užtikrinimas regione užimtų reikšmingą vietą šalies pažangos kontekste.

Trakų rajono savivaldybės 2016–2025 m. strateginis plėtros planas (SPP)⁵. SPP yra išskiriamos trys pagrindinės orientacinės plėtros kryptys: socialinė aplinka, ekonominė aplinka bei aplinka ir infrastruktūra. Kiekviena iš išskirtų krypčių yra analizuojama detaliau, identifikuojamos stiprybės, silpnybės, galimybės ir grėsmės (SSGG analizė). Prie identifikuotų stiprybių daugiausiai akcentuojama mažėjanti oro tarša ir iš stacionarių taršos šaltinių išmetamų ŠESD kiekis, įgyvendinami investiciniai projektai, skirti vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo veikloms gerinti bei įgyvendinama daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programa. Taip pat identifikuotos aplinkos ir infrastruktūros strateginės plėtros krypties galimybės – viešojo transporto tinklo modernizavimas, antrinių žaliavų surinkimo efektyvumo didinimas, šilumos punktų ir pastatų modernizavimas didinant energijos vartojimo efektyvumą ir kt. Dėl ribotų savivaldybės finansinių galimybių numatoma, kad ir ateityje išliks grėsmė, jog šilumos energijos gamybos sąnaudos didės, didės oro užterštumas dėl didėjančio automobilių srauto ir lėtai augs gyvenamasis savivaldybės fondas.

Trakų rajono plėtros vizija – „Trakų kraštas, kuriame gera gyventi, verta apsilankyti ir pailsėti“. Priemonių plane numatyti įvairūs veiksmai bendrai rajono aplinkos ir infrastruktūros plėtrai, tarp kurių yra ir priemonės, orientuotos į inžinerinio aprūpinimo infrastruktūros efektyvumo didinimą, susisiekimo sąlygų rajone didinant saugumą ir efektyvumą gerinimą, aplinkos kokybės išsaugojimą ir gerinimą ir darnios teritorinės plėtros ir kokybiškos gyvenamosios aplinkos užtikrinimą.

Aktualumas. SPP numatytos aplinkos ir inžinerijos krypties priemonės integruotos ir Strategijoje, siekiant išlaikyti sąsajas tarp vietos lygmens strateginio planavimo dokumentų.

---

⁵ Trakų rajono savivaldybės 2016–2025 m. strateginis plėtros planas. 2015 m. spalio 1 d. Nr. S1-77.

2. TRAKŲ RAJONO APLINKOS IR KLIMATO KAITOS VALDYMO ANALIZĖ

2.1. Informacija apie Trakų rajoną

2.1.1. Bendrieji duomenys

Trakų rajono savivaldybė įsikūrusi pietrytinėje Lietuvos dalyje netoli nuo Lietuvos sostinės Vilniaus, aplink Trakų miestą (žr. 1 pav.). Rajone gyvena apie 32 tūkst. gyventojų; teritorijos plotas – 1 208 kv. km. Trakų rajone yra 3 miestai – Trakai (administracinis Trakų rajono centras), Lentvaris, Rūdiškės; 2 miesteliai – Aukštadvaris ir Onuškis; 25 viensėdžiai ir 405 kaimai, iš jų 3 stambesnės gyvenvietės: Grendavė, Paluknys, Senieji Trakai. Trakų rajoną sudaro 8 seniūnijos (žr. 2 pav.):

- Aukštadvario seniūnija;
- Grendavės seniūnija;
- Lentvario seniūnija;
- Onušio seniūnija;
- Paluknio seniūnija;
- Rūdiškių seniūnija;
- Senujų Trakų seniūnija;
- Trakų seniūnija.

1 pav. Trakų rajono savivaldybė

Šaltinis: <https://lt.wikipedia.org>.

Trakų rajonas garsėja ne tik vaizdingomis kalvomis, galingais miškų masyvais ir beveik 200 ežerų (didžiausi iš jų – Vilkokšnio, Galvės, Skaisčio, Akmenos) nusagstytomis apylinkėmis, čia gausu istorijos ir kultūros paminklų. Be 197 Trakų rajone esančių ežerų, dar aptinkami ir 7 tvenkiniai

Trakų rajono savivaldybės žaliojo kurso strategija iki 2035 m.

(didžiausias iš jų – Aukštadvario). Ties šiaurės rytų rajono riba teka Neris, pietrytinėje pusėje – Merkys, iš rajono išteka Strėvos, Verknės upės. Prie didžiausių miškų masių priskiriami Rūdiškių, Kazokiškių-Kaugonių, Ropėjos miškai.

Šiaurinė rajono dalis yra Neries žemupio plynaukštėje. Neries pakrantėje yra žemiausia rajono vieta – 55 m virš jūros lygio. Rytuose plyti Dainavos lyguma, o pietinėje dalyje – Dzūkų aukštuma, kurios aukščiausia vieta yra Prienų rajono paribyje esantis Gedanonių kalnas.

Siekiant išsaugoti autentišką gamtinę aplinką, įkurti Trakų istorinis nacionalinis (1991 m.) ir Aukštadvario regioninis (1992 m.) parkai. Rajone taip pat yra Dūkštų landsaftinio draustinio dalis, Verknės ichtiologinis draustinis. LR Vyriausybė 2008 m. rugsėjo 24 d. nutarimu Nr. 945 „Dėl kurortinės teritorijos suteikimo Trakų miestui“ patvirtino Trakų kurortinę teritoriją. Trakų kurortinė teritorija patenka į Trakų rajono savivaldybės, Trakų seniūnijos ir Trakų istorinio ir nacionalinio parko direkcijos ribas.

Pagrindinė transporto infrastruktūra Trakų rajone – automobilių kelių tinklas ir geležinkelio linijos. Trakų rajone esantys miestai pasiekiami dauguma krypčių įrengtais magistraliniais ir krašto keliais:

- Vilnius–Trakai–Prienai–Marijampolė (A16);
- Senieji Trakai–Trakai (214);
- Alytus–Trakai (220);
- Vievis–Trakai (107);
- Vilnius–Kaunas–Klaipėda (A 227);
- Varėna–Vilnius (A4).

2 pav. Trakų rajono seniūnijos

Šaltinis: <https://lt.wikipedia.org>.

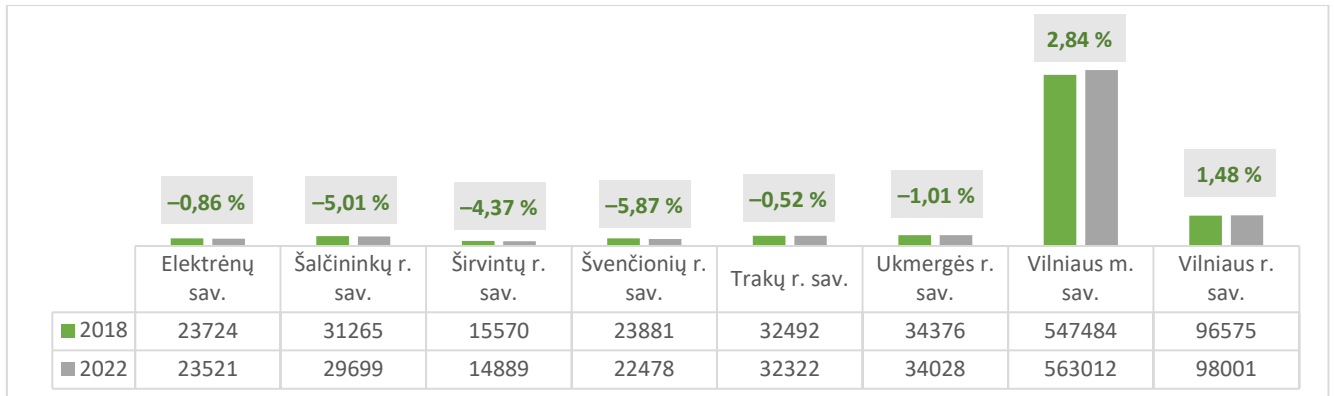
2.1.2. Demografiniai rodikliai

Trakų rajono savivaldybė – trečia savivaldybė pagal gyventojų skaičių Vilniaus apskrityje.

Trakų rajono savivaldybės žaliajo kurso strategija iki 2035 m.

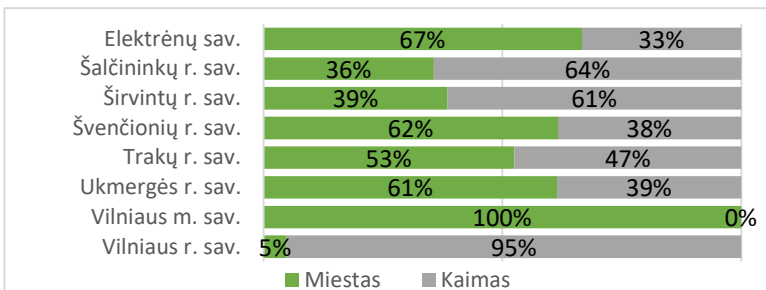
Savivaldybėje 2022 m. pradžioje gyveno 32 552 gyventojai, tačiau tiek Trakų rajone, tiek ir visoje apskrityje pastebimas neigiamas gyventojų skaičiaus pokytis. 2017–2021 m. sparčiausiai gyventojų skaičius mažėjo Ukmergės r., Švenčionių r., Trakų r. ir Elektrėnų savivaldybėse. Lietuvoje pastebima bendra mažėjančio gyventojų skaičiaus tendencija, ypač žiedinių savivaldybių centruose (gyventojai iš miesto keliasi gyventi į rajoną), tačiau Vilniaus mieste ir rajone pastebimas gyventojų skaičiaus didėjimas (žr. 3 pav.).

3 pav. Gyventojų skaičius Vilniaus apskrities savivaldybėse ir skaičiaus pokytis 2018–2022 m.

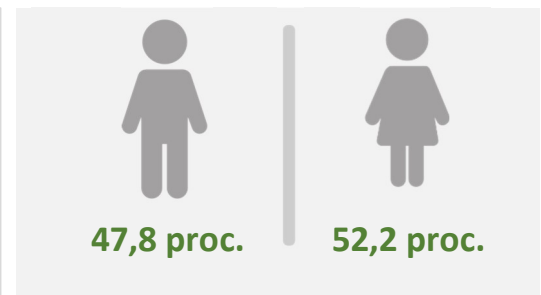
Šaltinis: sudaryta autorių, remiantis LSD duomenimis.

Lietuvos statistikos departamento (toliau – LSD) duomenimis, per pastaruosius 5 metus gyventojų skaičius Trakų rajono savivaldybėje iš esmės nesikeitė – gyventojų skaičius sumažėjo per 170 asmenų. Gyventojų pasiskirstymas pagal mieste ir kaime gyvenančius asmenis gana tolygus – 52,1 proc. gyventojų gyvena mieste, 47,9 proc. – kaime. Taip pat, analizuojant statistikos duomenis, pastebima, kad moterų ir vyrų skaičiaus santykis ganėtinai apylygis – rajone gyvena 47,8 proc. vyrų ir 52,2 proc. moterų.

4 pav. Gyventojų pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietovę Vilniaus apskrityje, 2022 m.

Šaltinis: sudaryta autorių, LSD duomenys.

5 pav. Vyrų ir moterų skaičiaus santykis Trakų r., 2022 m.

Šaltinis: sudaryta autorių, LSD duomenys.

Vilniaus apskrityje gimstamumas tendencingai mažėja ir nuo 9 374 asmenų 2017 m. sumažėjo iki 8 340 asmenų 2021 m., o tai sudaro 12,4 proc. neigiamą pokytį. Tuo pačiu analizuojamu laikotarpiu Trakų rajono savivaldybėje gimstamumas buvo kiek daugiau nei dvigubai mažesnis (–27,01 proc.), palyginti su Vilniaus apskrities gimstamumo vidurkiu. Priešinga situacija pastebima analizuojant mirtingumo rodiklius. Skirtingai nei gimstamumas, mirtingumas Vilniaus apskrityje tendencingai didėja (20,59 proc.), o Trakų rajono savivaldybėje mirtingumas didėja daugiau nei du kartus lėčiau (8,65 proc.).

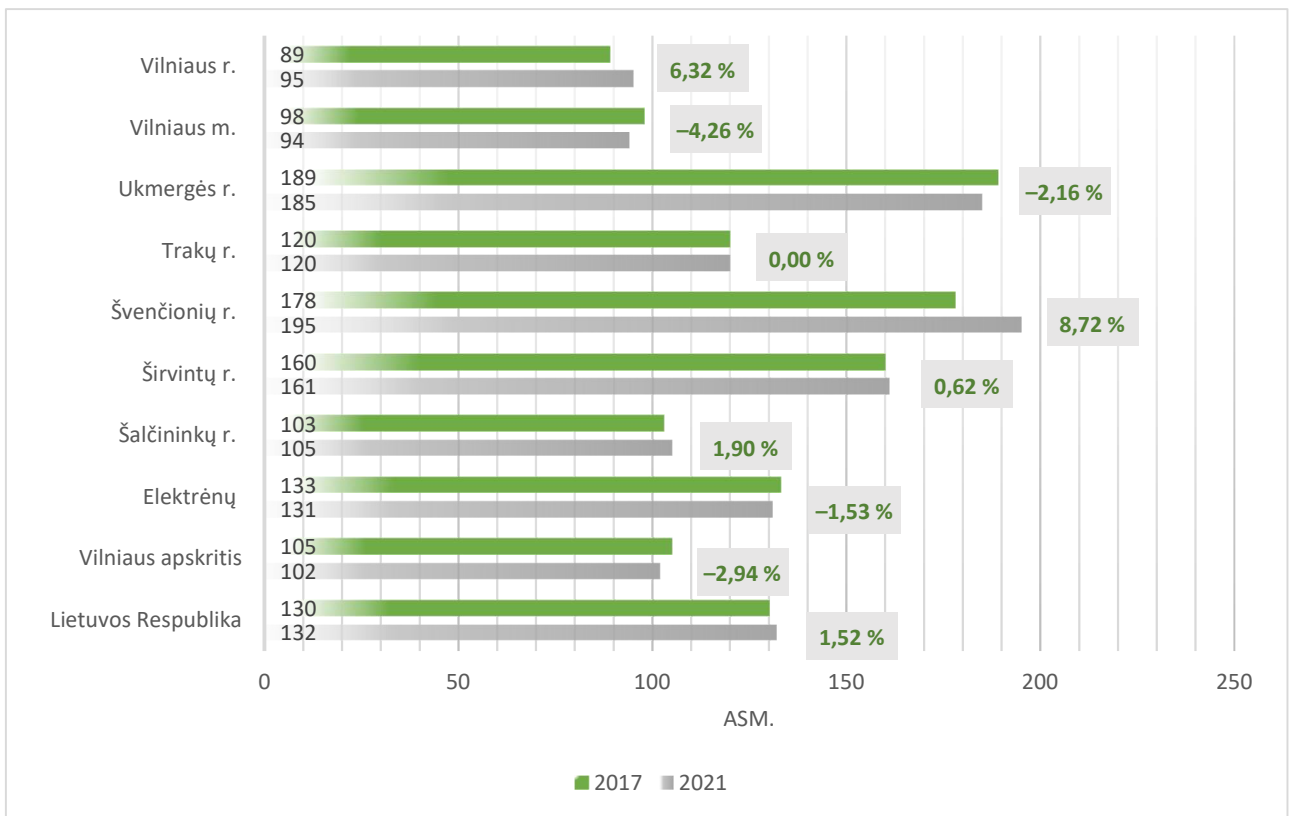
Trakų rajono savivaldybės žaliajo kurso strategija iki 2035 m.

1 lentelė. Gimstamumas ir mirtingumas pagal gyvenamąją vietovę Vilniaus apskrityje 2017–2021 m.

Teritorija	Gimusiųjų, asm.					pokytis, proc.	Mirusiųjų, asm.					pokytis, proc.
	2017	2018	2019	2020	2021		2017	2018	2019	2020	2021	
Vilniaus apskritis	9 374	9 372	8 999	8 484	8 340	-12,40	9 547	9 633	9 404	10 585	12 022	20,59
Elektrėnų sav.	240	224	222	205	195	-23,08	342	358	304	354	416	17,79
Šalčininkų r. sav.	298	333	258	279	279	-6,81	494	547	530	546	670	26,27
Širvintų r. sav.	148	133	120	127	125	-18,40	266	240	284	306	325	18,15
Švenčionių r. sav.	194	166	151	137	142	-36,62	504	469	485	477	560	10,00
Trakų r. sav.	348	332	336	268	274	-27,01	486	499	464	500	532	8,65
Ukmergės r. sav.	310	283	262	276	216	-43,52	660	668	606	730	757	12,81
Vilniaus m. sav.	6 817	6 905	6 740	6 266	6 202	-9,92	5 692	5 723	5 612	6 419	7 333	22,38
Vilniaus r. sav.	1 019	996	910	926	907	-12,35	1 103	1 129	1 119	1 253	1 429	22,81

Šaltinis: sudaryta autorių, LSD duomenys.

Lietuvoje taip pat pastebima problema – senėjanti visuomenė. 2017 ir 2021 m. demografinės senatvės koeficientas Lietuvoje padidėjo nuo 130 iki 132 asmenų. Tačiau Trakų rajono savivaldybės demografinės senatvės koeficientas analizuojamu laikotarpiu išliko nepakitęs – 120 asm. Vertinant bendrai, Vilniaus apskrityje vyravo demografinio senatvės koeficiento mažėjimo tendencija, o šalyje – didėjimo.

6 pav. Demografinės senatvės koeficientas pagal gyvenamąją vietovę Vilniaus apskrityje 2017–2021 m..

Šaltinis: sudaryta autorių, LSD duomenys.

2.1.3. Viešojo valdymo struktūra

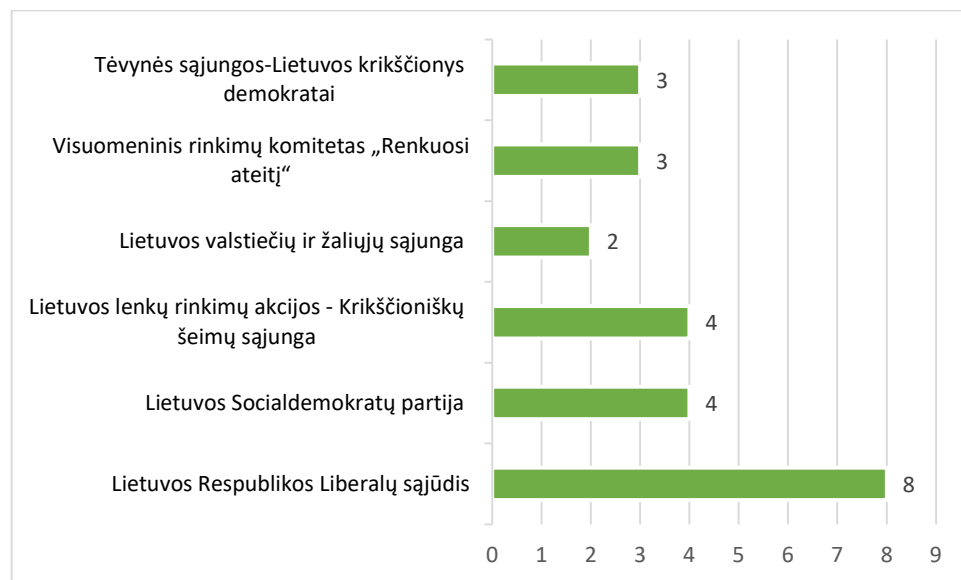
Valdymo struktūra Trakų rajono savivaldybėje

Už savivaldos teisės įgyvendinimą savivaldybės bendruomenės interesais atsakingos institucijos:

- savivaldybės atstovaujamoji institucija – savivaldybės taryba, turinti vietos valdžios ir viešojo administravimo teises ir pareigas, kuriai vadovauja Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo nustatyta tvarka išrinktas savivaldybės tarybos narys – savivaldybės meras. Meras yra savivaldybės vadovas, vykdamas šiame ir kituose įstatymuose nustatytus įgaliojimus;
- savivaldybės vykdomoji institucija (vykdomosios institucijos) – savivaldybės administracijos direktorius, savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotojas (pavaduotojai).

Taryba

Trakų rajono savivaldybės tarybą sudaro pagal Savivaldybių tarybų rinkimų įstatymą išrinkti 24 tarybos nariai, tarp kurių šiuo metu yra 9 moterys ir 15 vyrų. Dabartinis Tarybos narių pasiskirstymas pagal partijas pateikiamas 7 paveiksle. Strategijos rengimo metu Taryboje daugiausia yra atstovų iš Liberalų sąjūdžio partijos (8 asm.), mažiausiai – iš Valstiečių ir žaliųjų sąjungos partijos (2 asm.).

7 pav. Trakų savivaldybės tarybos narių pasiskirstymas pagal partijas 2022 m.

Šaltinis: www.trakai.lt.

Tarybos veiklos tvarką ir formas nustato Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas ir Tarybos veiklos reglamentas, 2020 m. rugpjūčio 27 d. patvirtintas Savivaldybės tarybos sprendimu Nr. S1E-143 „Dėl Trakų rajono savivaldybės tarybos veiklos reglamento patvirtinimo“.

Tarybos komitetai

Komitetai sudaromi Tarybai teikiamiems klausimams preliminariai nagrinėti ir išvadoms bei pasiūlymams teikti, kontroliuoti, kaip laikomasi įstatymų, vykdomi Tarybos sprendimai ir mero potvarkiai. Sudaryti 5 komitetai:

- Kontrolės komitetas;

- Biudžeto ir finansų komitetas;
- Ūkio, turizmo ir investicijų komitetas;
- Sveikatos ir socialinių reikalų komitetas;
- Švietimo, kultūros, sporto ir jaunimo reikalų komitetas.

Tarybos komisijos

Įstatymų nustatytais atvejais ar Tarybos sprendimu gali būti sudaromos nuolatinės (tos kadencijos laikotarpiui) ir laikinosios (atskiriems klausimams nagrinėti) komisijos. Strategijos rengimo metu Trakų rajono savivaldybėje yra sudarytos šios komisijos:

- Etikos komisija;
- Antikorupcijos komisija;
- Ūkio planavimo, plėtros, stebėsenos, investicijų ir vykdančiųjų asmenų veiklos priežiūros nuolatinės komisija;
- Neįgaliųjų reikalų komisija prie Trakų rajono savivaldybės tarybos;
- Bendruomenės sveikatos taryba;
- Šeimos komisija;
- Strateginio planavimo komisija;
- Koncesininko veiklos priežiūros komisija;
- Narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos komisija;
- Pavadinimų parinkimo gatvėms komisija.

Trakų rajono savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba

Trakų rajono savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba yra subjektas, prižiūrintis, ar teisėtai, efektyviai, ekonomiškai ir rezultatyviai valdomas ir naudojamas Trakų rajono savivaldybės ir patikėjimo teise valdomas valstybės turtas, kaip vykdomas Trakų rajono savivaldybės biudžetas ir naudojami kiti piniginiai ištekliai.

Taip pat teikia administracinę paslaugą – nagrinėja iš gyventojų gaunamus prašymus, pranešimus, skundus ir pareiškimus dėl savivaldybės lėšų ir turto, patikėjimo teise valdomo valstybės turto naudojimo, valdymo ir disponavimo juo ir teikia išvadas dėl tokio tyrimo rezultatų.

Trakų rajono savivaldybės kontrolės ir audito tarnybą sudaro 2 asmenys.

Trakų rajono savivaldybės administracija

Administracija yra Savivaldybės biudžetinė įstaiga, kurią sudaro struktūriniai padaliniai – skyriai, į struktūrinius padalinius neįeinantys valstybės tarnautojai ir Administracijos struktūriniai teritoriniai padaliniai – seniūnijos. Administracijoje yra 16 skyrių ir atskirų specialistų (ryšių su visuomene, jaunimo reikalų koordinatorė ir kt.):

- Architektūros skyrius;
- Apskaitos skyrius;
- Aplinkosaugos ir viešosios tvarkos skyrius;
- Dokumentų valdymo skyrius;
- Savivaldybės centralizuota vidaus audito tarnyba;
- Civilinės metrikacijos skyrius;
- Ekonominės analizės, finansų ir biudžeto skyrius;
- Kultūros ir turizmo skyrius;
- Ryšių su visuomene skyrius;
- Strateginio planavimo ir investicijų skyrius;
- Statybos, ūkio plėtros ir turto valdymo skyrius;

- Socialinės paramos skyrius;
- Švietimo skyrius;
- Teisės, personalo administravimo ir viešųjų pirkimų skyrius;
- Žemės ūkio administravimo skyrius;
- Ūkio tarnyba;
- Savivaldybės specialistai.

2.2. Aplinka ir ekonomika Trakų rajone

Trakų rajonas – vienas išskirtiniausių gamtos apsuptyje įsikūrusių Lietuvos rajonų, pelnytai laikomas Lietuvos reprezentacine vietoje, turizmo vizitine kortele, kur galima pažinti vietos istoriją ir kultūrinį paveldą. Trakų rajone gausu:

- 1) saugomų teritorijų, kurios sudaro apie 22 proc. viso savivaldybės ploto. Šis rodiklis yra gerokai didesnis už vidutinį visos šalies rodiklį – 15,7 proc. ir atspindi pakankamą valstybinio ypač saugomų teritorijų tinklo išvystymą rajone:
  - 3 rezervatai (Mergiškių gamtinis, Senųjų Trakų piliavietės kultūrinis, Trakų salos ir pusiasalio kultūrinis);
  - 44 draustiniai (Galvės ežero hidrografinis, Skrebio botaninis, Merkio ichtiologinis ir kt.);
  - 1 biosferinis poligonas (Baltosios Vokės biosferos poligonas);
  - 28 „Natura 2000“ teritorijos (Akiės ežeras ir jo apyežerės, Mergiškių miškas ir kt.);
- 2) gamtos paveldo objektų:
  - 6 botaniniai (Aukštadvario dvaro parko liepų pavėsinė, Adomo Mickevičiaus ažuolas ir kt.);
  - 3 geologiniai (Nikronių akmuo, Pajurgiškių akmuo, Krakovskio akmuo);
  - 2 geomorfologiniai (Strėvos įgriuva, Velnio duobė);
  - 2 hidrogeologiniai (Saidžių šaltinis, Verknės senvagės šaltinis).

Siekiant išsaugoti aplinkos kokybę ir darnų ekonomikos vystymą, privaloma užtikrinti reikalingų išteklių kiekį atitinkamoms veikloms įgyvendinti. Savivaldybės duomenimis, Trakų rajono savivaldybės išlaidos aplinkos apsaugai (aplinkos apsaugos specialiosios programos priemonės, stambiagabaričių atliekų ir šiukšlių tvarkymas, komunalinių atliekų tvarkymas ir administravimas) bei būstui ir komunaliniam ūkiui (miestų tvarkymo ir valymo darbai, seniūnijų gatvių apšvietimas ir priežiūra, kapinių tvarkymas ir priežiūra seniūnijose, vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtra rajone, investicijų programos projektai, susiję su komunalinių atliekų, nuotekų tvarkymu ir kiti projektai) per pastaruosius 3 metus tendencingai didėjo (žr. 2 lentelę). Nors savivaldybės išlaidos aplinkos apsaugai bei būstui ir komunaliniam ūkiui kasmet didėjo, tačiau, LSD duomenimis, procentas nuo visų savivaldybės lėšų skiriamų šioms sritims buvo mažesnis nei bendri šalies rodikliai:

-Aplinkos apsaugai skiriamų išlaidų kiekis 2019 m. buvo 1,7 proc. mažesnis nuo visų šalies savivaldybių išlaidų, o 2020 m. – mažesnis 1,21 proc.;

-Būstui ir komunaliniam ūkiui skiriamų išlaidų kiekis 2019 m. buvo 3,28 proc. mažesnis nuo visų šalies savivaldybių išlaidų, o 2020 m. – mažesnis 3,05 proc.

Detaliau analizuojant per 2017–2021 m. įgyvendintas aplinkos apsaugos priemones Trakų r.

Trakų rajono savivaldybės žaliajo kurso strategija iki 2035 m.

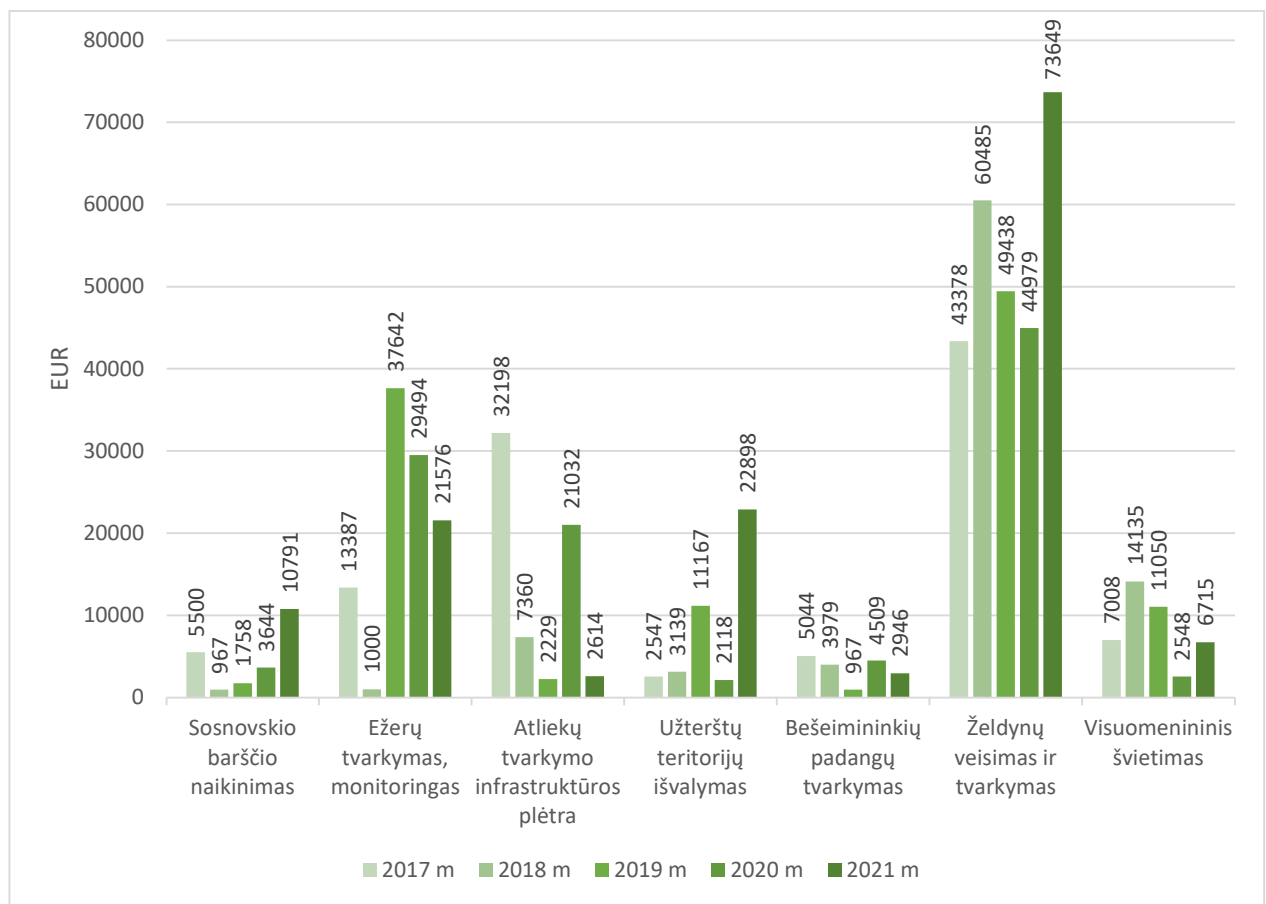
sav. matyti, kad per paskutinius 5 metus iš savivaldybės aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos biudžeto daugiausia lėšų buvo skiriama želdynams veisti ir tvarkyti, ežerams tvarkyti ir stebėti, atliekų tvarkymo infrastruktūros plėtrai, užterštomis teritorijoms tvarkyti (žr. 8 pav.).

2 lentelė. Trakų r. sav. išlaidos aplinkos apsaugai bei būstui ir komunaliniam ūkiui 2019–2021 m.

Metai	Aplinkos apsauga			Būstas ir komunalinis ūkis		
	Tūkst. Eur	Proc. nuo visų savivaldybės išlaidų	Proc. nuo visų šalies savivaldybių išlaidų	Tūkst. Eur	Proc. nuo visų savivaldybės išlaidų	Proc. nuo visų šalies savivaldybių išlaidų
2019 m.	1 226,0	2,84	4,54	1 282,4	2,97	6,25
2020 m.	1 466,8	2,97	4,18	1 609,2	3,26	6,31
2021 m.	1 737,1	3,21	*	1 763,5	3,26	*

* Lietuvos statistikos departamente 2021 m. duomenų nėra.

Šaltinis: sudaryta autorių, remiantis LSD ir 2021 m. TRSA direktoriaus ataskaitos duomenimis.

8 pav. Lėšos, skirtos aplinkos apsaugos priemonėms įgyvendinti 2017–2021 m.

Šaltinis: sudaryta autorių, 2021 m. TRSA direktoriaus ataskaitos duomenys.

2.2.1. Energijos tiekimas (energetikos sektorius)

Elektros energijos tiekimas. Naujausiame Trakų rajono bendrojo plano pakeitime⁶ nurodoma, kad Trakų rajono savivaldybėje veikia trys elektros gamybos įrenginiai, naudojantys vandens energiją: Bagdononių (instaliuota galia – 0,09 MW), Aukštadvario (instaliuota galia – 0,18 MW) ir Lentvario (instaliuota galia – 0,06 MW) hidroelektrinės. Nuo 2010 m. spalio 1 d. uždaryto Kariotiškių sąvartyno teritorijoje darbą pradėjo Kariotiškių sąvartyno elektrinė (instaliuota galia – 0,5 MW). Jėgainė elektros energijos gamybai naudoja sąvartyne išgaunamas biudujas. Trakų rajono savivaldybėje galima rasti ir įrengtų saulės jėgainių:

- didžiausia fotovoltinė saulės elektrinė (instaliuota galia – 1,0 MW), užimanti 7 ha ploto, įrengta Bražuolės k.;
- Lentvario mieste ant privačios įmonės pastato stogo įrengta saulės elektrinė (instaliuota galia – 1,4 MW);
- 2021 m. Lentvario Motiejaus Šimelio gimnazijoje ir TRSA pastate ant stogų įrengtos saulės elektrinės. Įrengiant šias saulės elektrines buvo pasinaudota valstybės subsidija, kuri skiriama viešosios paskirties įstaigoms, finansuojant didžiąją dalį saulės elektrinės kainos iš Klimato kaitos programos lėšų.

Taip pat Trakų rajono savivaldybėje, Jukniškių k., įrengtos dvi vėjo jėgainės (instaliuota galia – 0,25 MW). Esamų elektros gamybos įrenginių nepakanka, kad būtų visiškai patenkintas Trakų rajono savivaldybės elektros vartotojų poreikis, todėl trūkstamos elektros energijos tiekimą užtikrina AB „Energijos skirstymo operatorius“.

Manoma, kad netolimoje ateityje elektros energijos gamyba bus vis labiau decentralizuota ir joje dominuos atsinaujinantys energijos ištekliai. Elektros energijos gamybos plėtrą skatina ne tik pingančios saulės elektrinės, bet ir kitos naujos technologijos, skatinančios energetikos sistemos decentralizaciją – iš svarbiausių galima paminėti elektromobilių plėtrą, baterijų sistemas, išmaniąją apskaitą, agregatorių vaidmenį tinklui balansuoti, išmaniuosius elektros tinklus, energetinio efektyvumo technologijas, šilumos siurblių diegimą. Visi šie veiksniai stipriai prisideda prie gaminančių vartotojų skaičiaus augimo, sparčiai didėja saulės jėgainių, kurių instaliuota galia iki 0,03 MW, skaičius. Remiantis Lietuvos savivaldybių darnios energetikos plėtros pažangos vertinimo⁷ duomenimis, Trakų rajono savivaldybė užima labai aukštą 3 vietą tarp 60 Lietuvos savivaldybių pagal elektros energiją gaminančių vartotojų įrenginių galią, tenkančią tūkstančiui savivaldybės gyventojų. Didesnė šio rodiklio reikšmė 2021 m. užfiksuota tik Vilniaus ir Alytaus rajonuose.

Įgyvendinami ir planuojami įgyvendinti projektai. Savivaldybė atsakingai rūpinasi esamos elektros energijos tiekimo infrastruktūra ir siekia tausoti elektros energiją rajone. Savivaldybė savo planuose yra numačiusi inicijuoti ir bendradarbiauti su ESO dėl esamų elektros energijos 10 kV ir 0,4 kV transformatorinių ir tinklų modernizavimo, siekiant, kad būtų pakeisti nusidėvėję įrenginiai. Savivaldybė bendradarbiaus su ESO, kad būtų efektyvi ir savalaikė numatyta tinklo plėtra į naujai užstatomas teritorijas, siekiant užtikrinti elektros energijos paslaugos prieinamumą visiems rajono

⁶ Trakų rajono bendrojo plano keitimas. 2021 m. kovo 25 d. Nr. S1E–59.

⁷ Lietuvos savivaldybių darnios energetikos plėtros pažangos vertinimas. 2021 m. VšĮ Lietuvos energetikos agentūra.

gyventojams ir ūkio subjektams. Į savivaldybės plėtros ir veiklos planus įtraukta miestų ir kaimo gyvenviečių gatvių apšvietimo rekonstrukcija/modernizacija bei plėtra, diegiant energiją tausančius šviestuvus.

TRSA administracija nuo 2020 m. įgyvendina projektą „Trakų miesto gatvių apšvietimo sistemos modernizavimas“. Įgyvendinamo projekto tikslas – padidinti viešosios gatvių apšvietimo paslaugos Trakų rajono savivaldybėje kokybę ir pagerinti elektros energijos vartojimo efektyvumą. Projekto tikslui pasiekti numatytos šios pagrindinės priemonės: Trakų miesto gatvių apšvietimo infrastruktūros (šviestuvų, atramų, maitinimo spintų) atnaujinimas ir elektros energijos gamybai skirtos saulės elektrinės įdiegimas. 2022 m. TRSA atliko pirkimą dėl saulės parko diegimo konsultacijų teikimo ir saulės parko diegimo pasirinktame sklype galimybių studijos parengimo. Šiuo metu TRSA inicijavo žemės sklypo (ne mažiau 1 ha), reikalingo saulės parkui įrengti, pirkimo procesą. Preliminariais vertinimais numatyta, kad dėl projekto bus atnaujinta gatvių apšvietimo infrastruktūra ne mažesniame nei 14 km Trakų miesto gatvių ruože. Numatyta projekto įgyvendinimo pabaiga – 2023 metai.

Nuo 2021 m. pradėtas įgyvendinti analogiškas projektas Lentvario mieste. Projekto pavadinimas – „Lentvario miesto gatvių apšvietimo sistemos atnaujinimo ir eksploataavimo paslaugos viešojo ir privataus sektorių partnerystės būdu“. Iki 2023 m. įgyvendinamu projektu siekiama padidinti viešosios gatvių apšvietimo paslaugos Lentvario mieste kokybę ir energijos vartojimo efektyvumą. Projekto tikslui pasiekti numatytos šios pagrindinės priemonės: Lentvario miesto gatvių apšvietimo taškų tinklo atnaujinimas, pakeičiant neefektyviai elektros energiją naudojančius šviestuvus ir (ar) atramas, įdiegiant adaptyvaus apšvietimo valdymo sistemą, užtikrinant standartus atitinkantį gatvių apšvietimą.

Šilumos tiekimas. Remiantis Trakų rajono savivaldybės Trakų m., Lentvario m., Rūdiškių m., Aukštadvario mstl. ir Senųjų Trakų k. šilumos ūkio specialiuosiuose planuose pateikiama informacija, Trakų rajono savivaldybėje už šilumos ūkio tvarkymą atsakinga UAB „Trakų šilumos tinklai“. UAB „Trakų šilumos tinklai“, kaip savarankiška įmonė, įregistruota 2000 m. spalio 31 d., reorganizavus SP AB „Vilniaus šilumos tinklai“. Bendrovės pagrindinis akcininkas (99,79 proc.) – Trakų rajono savivaldybė.

Pagrindinės Bendrovės veiklos:

- šilumos ir karšto vandens tiekimas;
- pastatų vidaus šildymo ir karšto vandens sistemų priežiūra;
- turto nuoma pagal koncesijos sutartį.

Papildomos Bendrovės veiklos:

- daugiabučių ir visuomeninių pastatų bendrojo naudojimo objektų administravimas;
- daugiabučių gyvenamųjų namų atnaujinimo (modernizavimo) programos administravimas;
- remonto ir renovacijos (modernizavimo) darbai.

Valstybės kontrolės⁸ atlikto Centralizuoto šilumos tiekimo vertinimo metu nustatyta, kad 33 savivaldybės, tarp jų ir Trakų r. savivaldybė, ilgiau nei 7 metus neatnaujino šilumos ūkio specialiųjų planų. Trakų rajono savivaldybės tarybos patvirtinti šilumos ūkio specialieji planai ir jų patvirtinimo

⁸ Centralizuoto šilumos tiekimo vertinimas. 2022 m. vasario 24 d. Nr. VRE-1. Valstybės kontrolė.

datos:

- Trakų miesto šilumos ūkio specialusis planas, patvirtintas Trakų rajono savivaldybės tarybos 2010 m. spalio 28 d. sprendimu Nr. S1-250;
- Rūdiškių miesto šilumos ūkio specialusis planas, patvirtintas Trakų rajono savivaldybės tarybos 2011 m. gruodžio 29 d. sprendimu Nr. S1-321;
- Lentvario miesto šilumos ūkio specialusis planas, patvirtintas Trakų rajono savivaldybės tarybos 2013 m. spalio 3 d. sprendimu Nr. S1-250;
- Aukštadvario miestelio ir Senujų Trakų kaimo šilumos ūkio specialieji planai, patvirtinti Trakų rajono savivaldybės tarybos 2013 m. gegužės 2 d. sprendimu Nr. S1-118.

Būtina pabrėžti, kad Trakų rajono savivaldybės tarybos 2017 m. gegužės 4 d. sprendimu Nr. S1-102 „Dėl šilumos ūkio specialiųjų planų atnaujinimo“ pritarta šilumos ūkio specialiųjų planų keitimui (atnaujinimui), tačiau iki šiol jie nėra atnaujinti.

Centralizuoto šilumos tiekimo vertinimo metu taip pat nustatyta, kad:

- 6 savivaldybėse, iš jų ir Trakų r. savivaldybėje, atsinaujinančių energijos išteklių dalis šilumos gamyboje sudaro nuo 3 iki 65 proc. ir nesiekia 2020 m. šalies tikslo – ne mažiau kaip 70 proc.;
- įvertinus visų savivaldybėse veikiančių šilumos tiekėjų patiriamus technologinius nuostolius (2020 m.), 23 savivaldybėse, iš jų ir Trakų r. savivaldybės, technologiniai nuostoliai centralizuoto šilumos tiekimo sistemose yra mažesni nei šalies vidurkis (15,2 proc.).

2.2.2. Energijos naudojimo efektyvumas renovuojant ir statant pastatus (statyba ir renovacija)

Remiantis Lietuvos savivaldybių darnios energetikos plėtros pažangos vertinimo⁹ duomenimis, 2021 m. Trakų rajono savivaldybėje renovuotų daugiabučių dalis sudarė tik 11,69 proc. Nors renovuoti daugiabučiai sudaro šiek tiek daugiau nei dešimtadalį visų Trakų rajono savivaldybėje esančių daugiabučių, Trakų rajono savivaldybė užima 24 vietą tarp 60 Lietuvos savivaldybių pagal renovuotų daugiabučių dalį. Vertinant daugiabučių gyvenamųjų namų renovacijos pokyčius (skirtumus) Lietuvos savivaldybėse 2020–2021 m. laikotarpiu, pastebima, kad Trakų rajono savivaldybė užima aukštą 8 vietą tarp 60 Lietuvos savivaldybių. Trakų rajono savivaldybėje 2020–2021 m. renovuotų daugiabučių pokytis siekė 2,86 proc. Didėjančius daugiabučių namų renovacijos tempus patvirtina įgyvendinamos Aplinkos projektų valdymo agentūros (toliau – APVA) daugiabučių namų atnaujinimo programos duomenys – šiuo metu šalyje vykdoma daugiau kaip 670 daugiabučių atnaujinimo rangos darbų už daugiau kaip 300 mln. eurų. Daugiausia daugiabučių namų atnaujinama didžiuosiuose šalies miestuose. 2022 m. APVA daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) kvietime finansavimas skirtas 18 paraiškų. Šie duomenys parodo, kad daugiabučių namų renovacijos banga dar tik įgauna pagreitį, o renovuotų daugiabučių apimtys, ypač Trakų rajono savivaldybėje, stipriai auga.

Dabartinė Trakų rajono savivaldybės teritorijoje esančių daugiabučių namų bendrojo naudojimo objektų remonto, rekonstravimo, atnaujinimo (modernizavimo) bei inžinerinių tinklų (vandentiekio, buitinių ir paviršinių nuotekų) remonto ir statybos arba nuo centralizuotų inžinerinių

⁹ Lietuvos savivaldybių darnios energetikos plėtros pažangos vertinimas. 2021 m. VšĮ Lietuvos energetikos agentūra.

tinklų įrengimo iki daugiabučių namų finansavimo iš Savivaldybės biudžeto lėšų tvarka, atvejai ir sąlygos reglamentuojami naujos redakcijos 2021 m. balandžio 29 d. Savivaldybės tarybos sprendimu Nr. S1E-71 patvirtintame „Daugiabučių namų bendrojo naudojimo objektų remonto, rekonstravimo, atnaujinimo (modernizavimo) bei inžinerinių tinklų remonto ir statybos finansavimo tvarkos apraše“.

Įgyvendinami ir planuojami įgyvendinti projektai. Siekiant paskatinti savivaldybės pastatų energijos vartojimo efektyvumo didinimą, 2021 metais Savivaldybės viešojo pastato modernizavimui (atnaujinimui) buvo pasirašytos lengvatinės paskolos suteikimo sutartys su AB „Šiaulių banku“, veikiančiu pagal su Viešųjų investicijų plėtros agentūra (toliau – VIPA) pasirašytą finansinės priemonės „Paskolos savivaldybių pastatų modernizavimui, finansuojamos iš Europos regioninės plėtros fondo“ įgyvendinimo sutartį. Pastatų energetinio efektyvumo didinimo projektai, kurie įgyvendinti savivaldybėje, pasinaudojant lengvatinėmis paskolomis:

- Trakų gimnazijos pastato rekonstravimas. Projekto vertė – 712,2 tūkst. eurų;
- Aukštadvario mokyklos-darželio „Gandriukas“ rekonstravimas – 550,1 tūkst. eurų.

2.2.3. Pramonė

Žiedinė ekonomika. Siekiant spręsti klimato kaitos ir aplinkos problemas, paverčiant jas ekonominėmis galimybėmis, Europos Komisija pradėjo įgyvendinti inovatyvius sprendimus:

1. 2015 m. patvirtino Žiedinės ekonomikos priemonių paketą ir veiksmų planą.
2. 2018 m. ES lygiu sukūrė Žiedinės ekonomikos stebėsenos sistemą, kuri yra skirta analizuoti žiedinės ekonomikos įgyvendinimo pažangą šalių lygiu.
3. 2020 m. patvirtino Žiedinės ekonomikos veiksmų planą, kuriuo siekiama užtikrinti, kad gaminiai būtų tvarūs ir juos būtų galima naudoti ilgiau, ir sudaryti sąlygas mūsų piliečiams visapusiškai dalyvauti žiedinėje ekonomikoje ir pasinaudoti jos nulemtais teigiamais pokyčiais. Veiksmų plane pristatomomis priemonėmis siekiama daugiau dėmesio skirti sektoriams, kuriuose suvartojama daugiausiai išteklių ir kuriuose žiediškumo potencialas yra didelis:

- Elektronika ir informacinių ryšių technologijos: įgyvendinant Žiedinės elektronikos iniciatyvą, pailginti gaminių naudojimo trukmę, pagerinti atliekų surinkimą ir tvarkymą.
- Baterijos ir transporto priemonės: nauja baterijų reglamentavimo sistema, kuria siekiama padidinti tvarumą ir baterijų žiediškumo potencialą.
- Pakuotės: naujais privalomais reikalavimais reglamentuojama, kokias pakuotes leidžiama tiekti ES rinkai, įskaitant (perteklinių) pakuočių mažinimą.
- Plastikai: nauji privalomi reikalavimai dėl perdirbtosios medžiagos dalies ir ypatingas dėmesys mikroplastikams, taip pat bioplastikams ir biologiškai skaidiems plastikams.
- Tekstilės gaminiai: nauja ES tekstilės gaminių strategija, kuria siekiama padidinti konkurencingumą ir paskatinti inovacijas tekstilės gaminių sektoriuje, taip pat suteikti postūmį ES pakartotinio tekstilės gaminių naudojimo rinkai.
- Statyba ir pastatai: pradedama taikyti visapusiška darniai apstatytos aplinkos strategija, kuri skatins laikytis žiediškumo principų statybos sektoriuje.
- Maistas: nauja pakartotinio naudojimo srities teisėkūros iniciatyva, kuria siekiama maitinimo paslaugų sektoriuje vienkartinės pakuotes, stalo reikmenis ir įrankius pakeisti

daugkartiniais gaminiais.

Žiedinės ekonomikos veiksmų planas nėra integruotas į Lietuvos strateginius dokumentus ar perkeltas į teisės aktus. Taip pat Lietuvoje nėra už žiedinės ekonomikos principų įgyvendinimą atsakingos institucijos. Šiuo metu yra parengtas Valstybinis atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų planas, kuris dar nėra patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės. Plano projekte numatomi sprendiniai prisidės prie žiedinės ekonomikos skatinimo šalyje.

Pereinant prie savivaldybių lygmens, pastebima, kad savivaldybių strateginiuose dokumentuose žiedinės ekonomikos apraiškų galima rasti, tačiau nėra numatytų konkrečių priemonių, kurios atliktų šią sritį. Analogiška situacija pastebima ir Trakų rajono savivaldybėje. Pasigendama konkrečių priemonių, orientuotų į žiedinės ekonomikos plėtrą.

2.2.3. Darnus judumas (susisiekimas ir transportas)

Subalansuotas miesto erdvių panaudojimas, esamos susisiekimo infrastruktūros (pritaikant ją pėstiesiems ir dviratininkams), transporto paslaugų, jų veiksmingumo plėtra, vadovaujantis darnios plėtros principais – tai vienas iš tikslų, kuris apibrėžiamas Trakų rajono savivaldybės tarybos 2019 m. birželio 27 d. sprendimu Nr. S1E-69 patvirtintame Trakų miesto darnaus judumo plane. Kiti Trakų miesto darnaus judumo plane identifikuoti tikslai:

- Trakų rajono savivaldybės gyventojų, darbo rinkoje dalyvaujančių asmenų, turistų ir įmonių susisiekimo poreikių įvertinimas, integruotos įvairių transporto rūšių susisiekimo sistemos sukūrimas, kuri būtų grįsta duomenimis paremtais sprendimais, prioritetą teikiant viešajam keleiviniam, bevarikliam ir (ar) aplinką tausojančiam transportui.
- Eismo saugos ir saugumo gerinimas, aplinkos patrauklumo ir gyvenimo kokybės didinimas, racionalios ir veiksmingos susisiekimo infrastruktūros užtikrinimas ir viešojo transporto maršrutinio tinklo panaudojimas, mažinant oro užterštumą, triukšmą.
- Baltosios knygos rekomendacijų miestų transporto srityje įgyvendinimas.

Parkavimas Trakų mieste. Trakų miesto darnaus judumo plane nurodoma, kad Trakų miesto centrinėje dalyje prie gyvenamųjų daugiabučių nepakanka automobilių stovėjimo vietų. Automobilizacijos lygio augimas ir transportinio aktyvumo didėjimas dar labiau gilina šią miesto problemą, ne tik kelia nepatogumų miesto lankytojams ir gyventojams, didina miesto taršą, bet ir kenkia miesto įvaizdžiui. Sprendžiant miesto parkavimo problemas, turėtų būti numatomos teritorijos naujoms parkavimo vietoms įrengti, siekiama efektyvesnio esamų parkavimo aikštelių infrastruktūros panaudojimo, skatinami gyventojai ir turistai naudotis dviračiais ar kitomis bevariklėmis transporto priemonėmis.

Automobilių parkavimą mieste prižiūri UAB „Trakų paslaugos“. UAB „Trakų paslaugos“ interneto svetainėje viešai pateikiama informacija, kad Trakų mieste yra įrengta 12 parkavimo aikštelių. Vis dėlto dabartinių parkavimo aikštelių kiekio nepakanka. Didžiausios judumo problemos Trakuose ir automobilių parkavimo infrastruktūros trūkumas ypač išryškėja šiltuoju metų periodu, kuomet Trakuose stipriai išauga atvykstančių turistų skaičius.

Savivaldybės taryba 2022 m. kovo 31 d. sprendimu Nr. S1E-60 patvirtino Vietinės rinkliavos už naudojimąsi Trakų rajono savivaldybės tarybos nustatytais mokamomis vietomis transporto

priemonėms statyti nuostatus. Nuostatuose numatyta, kad vietinė rinkliava renkama visomis savaitės dienomis nuo 8 iki 22 valandos. Brangiausiai kainuos automobilio stovėjimas mėlynojoje zonoje – valanda stovėjimo kainuos 1,50 Eur (iki 2022 m. buvo 1 Eur). Nustatyta išimtis, kad elektra varomiems automobiliams, registruotiems Lietuvos Respublikoje su specialiais valstybiniais registracijos numerių ženklais, kuriuose naudojamas EV ir EA raidžių derinys, arba turintiems VĮ Regitra išduotą pažymą, kad transporto priemonė atitinka elektra varomiems automobiliams keliamus reikalavimus, stovėjimas visose zonose nemokamas ir neribojamas.

Trakų rajono savivaldybėje yra parengtas **Ekologinių turizmo transporto grandžių Trakų istorinio nacionalinio parko (toliau – Trakų INP) teritorijoje specialusis planas**. Plane suformuluotas turizmo transporto grandžių tinklas Trakų INP teritorijoje apima įvairaus netaršaus transporto rūšis bei suteikia galimybę tiek vietos gyventojams, tiek parko lankytojams saugiai naudotis įvairiomis ekologinio transporto priemonėmis. Kadangi iš karto sukurti visos planuojamos teritorijos ekologinio transporto grandžių tinklą yra pakankamai sudėtinga ir brangu, specialiojo plano sprendinių įgyvendinimą rekomenduojama vykdyti etapais.

Ekologinių turizmo transporto grandžių Trakų INP teritorijoje specialiajame plane numatytą ekologinių turizmo transporto grandžių tinklą apytiksliai sudaro:

- 9,50 km ilgio esami pėsčiųjų takai;
- 5,40 km ilgio planuojami pėsčiųjų takai;
- 17,30 km ilgio esami pėsčiųjų ir dviračių takai;
- 33,80 km ilgio planuojami pėsčiųjų ir dviračių takai;
- 13,10 km ilgio žirgų turizmo trasos;
- 52,70 km ilgio dviračių turistiniai maršrutai.

„Trakiečio kortelė“. Trakų rajono savivaldybės mero 2022 m. sausio 11 d. potvarkiu Nr. P1E-3 „Dėl Trakiečio kortelės“ iniciatyvos įgyvendinimo“ Trakų rajono savivaldybės administracijai buvo pavesta užduotis įvykdyti parengiamuosius darbus, susijusius su „Trakiečio kortelės“ iniciatyvos įgyvendinimu ir integravimu. Po kelių mėnesių, 2022 m. kovo pabaigoje, startavo „Trakiečio kortelės“ iniciatyva. Šią kortelę įsigyti ir ja naudotis gali pilnamečiai Trakų rajone savo gyvenamąją vietą deklaravę asmenys. „Trakiečio kortelė“ garantuoja:

- nemokamą viešąjį transportą keliaujant Trakų rajono ribose;
- nuolaidas Trakų rajono verslininkų teikiamoms paslaugoms.

Taip pat Trakų rajono savivaldybė nuolat kviečia ir ragina visus Trakų rajono verslininkus ir (ar) paslaugų teikėjus teikti savo pasiūlymus ir nuolaidas Trakų rajono gyventojams ir prisidėti prie „Trakiečio kortelės“ vertės kūrimo, skatinant rajono gyventojus naudotis jų teikiamomis verslo paslaugomis. Tai yra puiki iniciatyva, skatinanti gyventojus pereiti prie tvaresnio viešojo transporto ir būti aktyviems, pasinaudoti specialiais kultūriniais, turistiniais pasiūlymais, pramogauti ir turiningai leisti laisvalaikį mylimame Trakų rajone, palaikant vietinius verslininkus.

Elektromobiliai. Siekiant sumažinti variklinių transporto priemonių taršą nacionaliniu mastu, Lietuvos Respublikos Seimo 2021 m. birželio 30 d. nutarimu Nr. XIV-490 buvo patvirtinta Nacionalinė

klimato kaitos valdymo darbotvarkė, kurioje nurodoma, kad:

- iki 2025 metų M1 klasės elektromobilių skaičius turi sudaryti ne mažiau kaip 10 procentų, o N1 klasės elektromobilių skaičius – ne mažiau kaip 30 procentų metinių pirkimų sandorių;
- iki 2030 metų M1 klasės elektromobilių skaičius turi sudaryti ne mažiau kaip 50 procentų metinių pirkimų sandorių, N1 klasės elektromobilių skaičius – 100 procentų. Nuo 2030 m. sausio 1 d. N1 klasės transporto priemonės su vidaus degimo varikliais, išskyrus alternatyviaisiais degalais varomas N1 klasės transporto priemones, negali būti registruojamos.

Nacionalinės klimato kaitos darbotvarkėje pateikti nurodymai nėra vienintelė priemonė, orientuota į variklinių transporto priemonių taršos mažinimą. Šiuo metu APVA reguliariai skelbia kvietimus fiziniams ir juridiniams asmenims teikti paraiškas pagal priemones, kuriomis iš dalies finansuojamas netaršių transporto priemonių įsigijimas. LR susisiekimo ministerijos duomenimis, 2020 m. lengvųjų keleivinių elektromobilių dalis metiniuose pirkimų sandoriuose sudarė tik 1,1 proc., o lengvųjų komercinių automobilių – 0,2 proc. 2022 m. sausio duomenimis, per 2021 m. buvo įsigyti 1 275 elektromobiliai už 4 668 500 Eur paramos sumą. Tačiau, 2022 m. balandžio mėn. duomenimis, Lietuvoje iš viso jau buvo įregistruotos 7 659 transporto priemonės, varomos vien tik elektra. Didžiausias skaičius elektromobilių (M1 + N1 klasės) yra didžiuosiuose Lietuvos miestuose: Vilniaus miesto savivaldybėje – 4 203, Kauno miesto savivaldybėje – 1 095, Klaipėdos miesto savivaldybėje – 461. Trakų rajono savivaldybėje registruoti 127 elektromobiliai. Sparčiai didėjantis elektromobilių skaičius parodo žmonių supratingumą ir norą ne tik sutaupyti keliaujant individualiais automobiliais, bet ir prisidėti prie taršos mažinimo. Besiformuojantis teigiamas požiūris į mažiau taršias keliavimo alternatyvas (elektromobiliai, viešasis transportas ir kt.) kartu su vykstančiomis skatinimo priemonėmis ir toliau tendencingai didins galimybes pasirinkti mažiau taršias keliavimo priemonių alternatyvas, dėl to neišvengiamai išaugs ir atitinkamos infrastruktūros poreikis, pavyzdžiui, elektromobilių įkrovimo stotelių, kurių šiuo metu Trakų rajono savivaldybėje yra tik 5.

Tobulintina situacija pastebima ir Trakų rajono savivaldybės administracijos disponuojamame transporto parke. 2021 m. duomenimis, administracija iš viso turi 24 automobilius, iš kurių 9 automobiliai priklauso seniūnijoms. Visi tarnybiniai automobiliai yra varomi benzinu arba dyzelinu ir nėra nė vieno elektra varomo automobilio.

2.2.4. Maistas ir žemės ūkis

Savivaldybės ūkininkų ūkių registro duomenų bazėje fiksuojami ir saugomi visi duomenys, gauti iš tvarkymo įstaigų, savivaldybių padalinių. Už ūkių registravimo dokumentų surinkimą, įvedimą, saugojimą, registravimo duomenų įrašymo užtikrinimą į ūkininkų ūkių registro duomenų bazę ir dokumentų siuntimą ūkininkams tiesiogiai atsakingas Trakų rajono žemės ūkio administravimo skyrius. 2021 m. duomenimis¹⁰, Ūkininkų ūkių registre yra įregistruoti 1 275 Trakų rajono ūkininkų ūkiai, kurie valdo 20 126 ha žemės plotą. 2020 m. Trakų rajone įregistruotų ūkininkų ūkių skaičius buvo šiek tiek daugiau nei dvigubai didesnis ir siekė 2 629 ūkius, kurie valdė 20 166 ha žemės plotą. Verta paminėti, kad tarp įregistruotų ūkininkų šiuo metu yra 114 sertifikuotų ekologinių ūkių, iš kurių:

¹⁰ Trakų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2021 m. veiklos ataskaita.

Trakų rajono savivaldybės žaliajo kurso strategija iki 2035 m.

augalininkystė / gyvulininkystė – 109, produktų tvarkymas įmonėje – 3, laukinė augmenija – 2¹¹.

2020 ir 2021 metais Trakų rajono savivaldybėje buvo gautas labai panašus pasėlių deklaravimo paraiškų skaičius. 2020 m. buvo gautos 1 404, o 2021 m. – 1 368 paraiškos. Per paskutinius dvejus metus žemės ūkio subjektų deklaruoti žemės ūkio naudmenų ir pasėlių plotai nepakito ir siekė 23 829 ha. Žemės ūkio naudmenų ir pasėlių plotus deklaravusiems ūkio subjektams 2021 m. buvo priskaičiuota 22,878 mln. eurų tiesioginių ir ekologinio ūkio išmokų. 2020 m. išmokų suma buvo šiek tiek didesnė ir siekė 23,599 mln. eurų.

Savivaldybės duomenimis, per 2021 m. žemės ūkio ir kaimo verslo registre įregistruota 118 (2020 m. – 110) naujų žemės ūkio valdų, atnaujinti 1 908 (2020 m. – 1960) žemės ūkio valdų duomenys.

3 lentelė. Ūkininkų pasiskirstymas Vilniaus apskrityje pagal vykdomas ekonominės veiklos rūšis 2022 m. pradžioje

Apskritis, rajonas	Ūkininkų ūkių skaičius	Augalininkystė	Gyvulininkystė	Mišrus žemės ūkis	Žemės ūkiui būdingų paslaugų veikla	Miškininkystė	Miškininkystei būdingų paslaugų veikla	Žuvininkystė	Alternatyvi žemės ūkiui veikla
Iš viso Lietuvoje	87 638	29 479	7 343	49 698	202	330	18	85	483
Vilniaus apskr.	12 026	4 070	748	6 949	32	64	4	18	141
Elektrėnų sav.	843	138	33	656	4	0	0	1	11
Šalčininkų r. sav.	1 187	370	40	762	3	8	0	0	4
Širvintų r. sav.	1 593	501	148	910	8	12	1	1	12
Švenčionių r. sav.	901	150	35	692	1	5	2	1	15
Trakų r. sav.	1 632	174	23	1 405	0	0	0	0	30
Ukmergės r. sav.	1 842	725	132	941	10	20	1	1	12
Vilniaus m. sav.	30	5	1	24	0	0	0	0	0
Vilniaus r. sav.	3 998	2 007	336	1 559	6	19	0	14	57

Šaltinis: sudaryta autorių, remiantis Žemės ūkio ir kaimo verslo registro ir Ūkininkų ūkio registro portalo duomenimis.

4 lentelė. Ūkininkų ūkių skaičius pagal ūkininkų amžių ir lytį 2022 m. pradžioje

Apskritis, rajonas	Ūkininkų ūkių skaičius	Ūkininkų ūkių skaičius pagal ūkininkų amžių			Ūkininkų ūkių skaičius pagal ūkininkų lytį	
		iki 40 m.	nuo 40 m. iki pensinio amžiaus	nuo pensinio amžiaus	moterys	vyrų
Iš viso Lietuvoje	87 637	14 517	45 206	27 914	32 444	55 193
Vilniaus apskr.	12 025	2 542	6 154	3 329	4 423	7 602
Elektrėnų sav.	843	168	425	250	346	497
Šalčininkų r. sav.	1 187	258	633	296	402	785
Širvintų r. sav.	1 593	282	807	504	593	1 000

¹¹ Ekologinių ūkių žemėlapis [žiūrėta 2022 m. vasario 10 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.vartotojai.lt/ekologiniu-ukiui-zemelapis/>.

Švenčionių r. sav.	901	179	433	289	282	619
Trakų r. sav.	1 632	340	839	453	588	1 044
Ukmergės r. sav.	1 842	363	905	574	635	1 207
Vilniaus m. sav.	30	3	19	8	13	17
Vilniaus r. sav.	3 997	949	2 093	955	1 564	2 433

Šaltinis: sudaryta autorių, remiantis Žemės ūkio ir kaimo verslo registro ir Ūkininkų ūkio registro portalo duomenimis.

2.2.4. Ekosistema ir biologinė įvairovė

Gamta ir biologinė įvairovė

Biologinė įvairovė. 2020 m. buvo pristatyta „ES biologinės įvairovės strategija 2030“ kartu su ES strategija „Nuo ūkio iki stalo“. Jos parengtos taip, kad integruotųsi tarpusavyje ir taip sustiprintų viena kitą bei susietų gamtą, ūkininkus, įmones ir vartotojus. Biologinės įvairovės strategija siekiama, kad Europos biologinė įvairovė iki 2030 m. pradėtų atsigauti, taip pat kovoti su pagrindiniais biologinės įvairovės nykimo veiksniais, pvz., netausiu sausumos ir jūros naudojimu, gamtos išteklių pereikvojimu, tarša ir invazinėmis svetimomis rūšimis, taip pat klimato kaita. Strategija taip pat siekiama įtraukti biologinės įvairovės aspektus į bendrąją ES ekonomikos augimo strategiją. Strategijoje, be kita ko, siūloma nustatyti privalomus tikslus, padėsiančius atkurti pažeistas ekosistemas ir upes, gerinti saugomų ES buveinių ir rūšių būklę, grąžinti apdulkintojus į žemės ūkio paskirties žemę, mažinti taršą, žalinti miestus, stiprinti ekologinį ūkininkavimą bei kitą biologinei įvairovei palankią ūkininkavimo praktiką ir gerinti Europos miškų būklę.

Trakų rajono savivaldybės teritorijoje, siekiant išsaugoti gamtos kraštovaizdžio ir biologinę įvairovę, užtikrinti kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą, darnų gamtos išteklių naudojimą ir atkūrimą yra įsteigtos konservacinės apsaugos prioriteto teritorijos – valstybiniai draustiniai, kompleksinės saugomos teritorijos – valstybiniai parkai ir biosferos poligonai. Bendrąją Trakų rajono savivaldybės teritorijos biologinės įvairovės apsaugą užtikrina speciali pagal LR Saugomų teritorijų įstatymą įsteigtų saugomų teritorijų sistema bei su ja koordinuojamas ir jai subordinuojamas pagal Europos Sąjungos paukščių (EEC 79/409) ir buveinių (EEC 92/43) Direktyvas formuojamas europinę biologinę svarbą turinčių „Natura 2000“ teritorijų tinklas.

Trakų savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitime nurodoma, kad biologinės įvairovės apsaugos sistemai Trakų rajono savivaldybėje priklauso šios saugomų teritorijų grupės:

- nacionalinės saugomos teritorijos (valstybiniai draustiniai, valstybiniai parkai, valstybiniai biosferos poligonai);
- su nacionaline saugomų teritorijų sistema sutampančio Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijos (paukščių apsaugai ir buveinių apsaugai svarbios teritorijos).

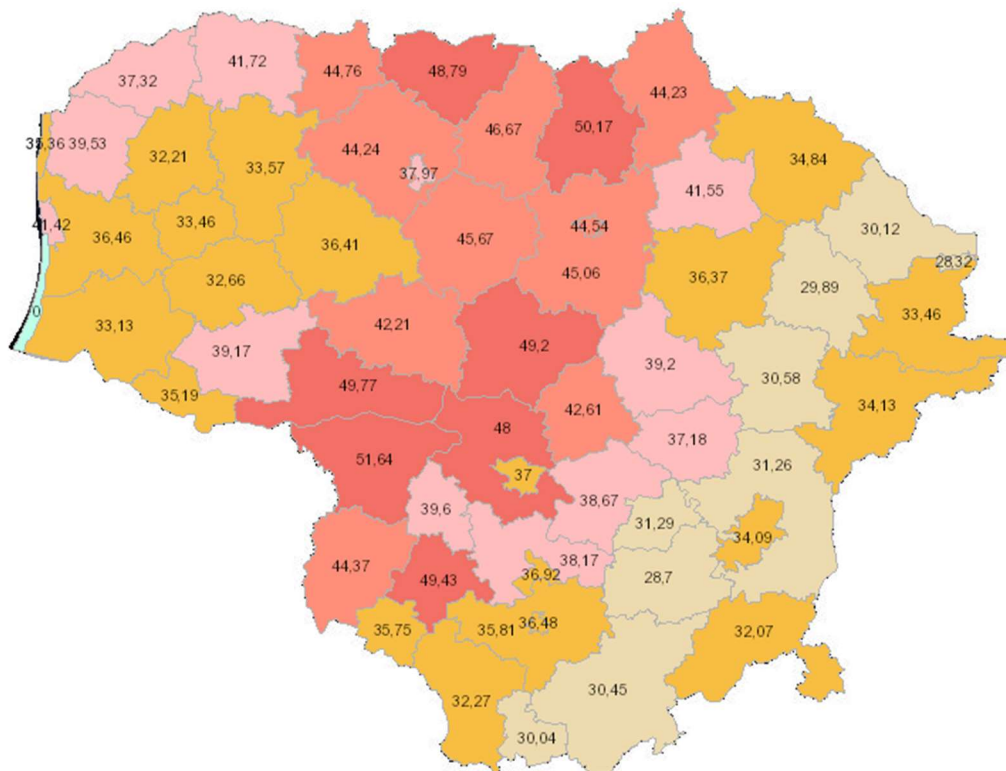
Šiame plane akcentuojamas biologinės įvairovės palaikymas ir gausinimas, teikiamos rekomendacijos, pvz., tobulinti žemėnaudos politiką – miškų ūkio plėtros strategijos ir miškingumo didinimo klausimą spręsti kompleksiskai (kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės, ekologiniu, socialiniu, ekonominiu aspektais), įvertinus naujų miškų įveisimo reikalingumą, prioritetą skiriant ekologiškai nuskurdintoms gamtinio karkaso teritorijoms želdinti, išvengiant kai kurių teritorijų nesisteminio apželdinimo faktų, atitinkamuose teritorijų planavimo dokumentuose numatant geriausius sprendimus,

suderinant miškų teritorinio išdėstymo ir gamtinio karkaso formavimo klausimus.

Dirvožemis. Remiantis Visuotinės lietuvių enciklopedijos duomenimis, Trakų rajone dirvožemiai daugiausia sudaryti iš smėlio, žvyro ir lengvo priemolio, aptinkama paprastųjų smėlžemių, žemapelkių ir tarpinės pelkės durpžemių, paprastųjų išplautžemių, dar yra balkšvažemių, pradžiažemių, šlynžemių, palvažemių ir salpžemių. Prie pačių svarbiausių ir naudingiausių iškasenų iš dirvožemio priskiriamas smėlis, žvyras ir durpės. Visuotinės lietuvių enciklopedijos duomenimis, pagal teritorinį pasiskirstymą didžiausi smėlio ištekliai yra Vilniaus (193 mln. m³), Trakų (150 mln. m³), Zarasų (100 mln. m³), Varėnos (76 mln. m³), Jurbarko (54 mln. m³) rajonų savivaldybių teritorijose. Per 2015–2019 m. laikotarpį išgauta apie 12 500 tūkst. m³, 2020 m. – 2 930 tūkst. m³, 2021 m. – 3 261 tūkst. m³ smėlio. Didžiausi žvyro ištekliai yra Trakų (1 638 mln. m³, 2002), Jonavos (232 mln. m³; vienas didžiausių Rizgonių žvyro telkinys), Vilniaus (170 mln. m³), Utenos (166 mln. m³), Anykščių (148 mln. m³), Lazdijų (109 mln. m³) rajonų savivaldybių teritorijose. Per 2015–2019 m. laikotarpį išgauta apie 37 500 tūkst. m³, 2020 m. – 8 616 tūkst. m³, 2021 m. – 9 287 tūkst. m³ žvyro.

Geriausiai dirvožemio našumą nusako kompleksiniai duomenys apie žemės granuliometrinę sudėtį, genetines, fizikines, agrochemines savybes. Šie duomenys yra būtini norint pažinti žemę ir palyginti jos našumą, atsižvelgiant į augalininkystės produkcijos kiekį ploto vienetui (žemės ūkio naudmenų hektarui), kuris išreiškiamas bendru pagrindinių dirvožemio savybių rodikliu – balais. *Geoportal.lt* duomenimis, Trakų rajono dirvožemio našumo balas yra 28,7. Dirvožemis, surenkantis tiek balų, nėra našus ir tinkamas įvairioms kultūroms auginti.

9 pav. Lietuvos dirvožemių našumo balai pagal savivaldybes

Šaltinis: <https://www.geoportal.lt>.

Vanduo ir vandens telkiniai

Lietuvos Respublikos Geriamojo vandens įstatymo 4 straipsnyje nurodoma, kad savivaldybių institucijos privalo užtikrinti, kad savivaldybių teritorijų gyventojai būtų viešai aprūpinami arba jiems būtų sudarytos sąlygos individualiai apsirūpinti reikiamu geriamojo vandens kiekiu. Pastaruoju metu galima matyti, kad vandens paėmimas ir sunaudojimas Trakų rajono savivaldybėje auga. Augančios vandens paėmimo ir sunaudojimo tendencijos matomos ir visoje Lietuvoje. 2016–2020 m. LSD duomenimis, vandens paėmimas (iš viso) šalyje augo 22,72 proc., Vilniaus apskrityje – 33,20 proc., o Trakų rajone – tik 5,9 proc. Vandens sunaudojimas taip pat išaugo: šalyje – 22,94 proc., Vilniaus apskrityje – 34,35 proc., Trakų rajone – 7,27 proc. (žr. 5 lentelę).

5 lentelė. Vandens sunaudojimas 2016–2020 m.

Teritorija	Rodiklis	Vandens sunaudojimas, tūkst. m ³					Pokytis, proc.
		2016	2017	2018	2019	2020	
Lietuvos Respublika	Paimta vandens iš viso	2 790 477,71	2 769 101,85	2 562 894,62	2 748 465,07	3 610 864,25	22,72
	Sunaudota vandens iš viso	2 766 283,34	2 746 651,57	2 539 197,69	2 724 095,11	3 589 725,2	22,94
Vilniaus apskritis	Paimta vandens iš viso	124 569,227	75 730,21	67 235,61	68 301,17	186 475,315	33,20
	Sunaudota vandens iš viso	118 939,757	70 224,244	61 708,54	62 071,309	181 162,336	34,35
Trakų r. sav.	Paimta vandens iš viso	1 106,811	1 207,721	1 237,328	1 260,8	1 176,206	5,90
	Sunaudota vandens iš viso	744,251	742,151	735,888	766,88	802,606	7,27

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas.

2009 m. balandžio 30 d. Savivaldybės tarybos sprendimu Nr. S1-152 buvo patvirtintas Trakų rajono savivaldybės vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros specialusis planas. Šiame plane nurodomos viešojo vandens teikimo teritorijos (toliau – VVT teritorijos) rajone (teritorijos, kuriose yra užtikrinama viešojo vandens tiekimo paslauga). Šios teritorijos parinktos taip, kad bendras šios paslaugos prieinamumas rajono gyventojams sudarytų 95 proc. VVT rajone yra suskirstytos pagal aptarnavimo pobūdį į centralizuoto ir decentralizuoto aprūpinimo viešojo vandens tiekimo teritorijas. Trakų rajone dalis VVT teritorijų patenka į saugomas teritorijas. VVT teritorijos, patenkančios į šių saugomų teritorijų ribas: Trakų istorinio nacionalinio parko, Aukštadvario regioninio parko, Neries regioninio parko, Taučionių geomorfologinio draustinio, Varnikų miško „Natura 2000“ teritorijos, Akies ežero ir jo apyežerės „Natura 2000“ teritorijos. Į saugomas teritorijas patenkančios VVT teritorijos yra numatomos tik jau esamoms urbanizuotoms teritorijoms. Šiose teritorijose vykdomiems darbams yra numatyti atkuriamieji etapai bei poveikio mažinimo priemonės. Pavyzdžiui, darbų metu dirvožemis nukasamas, o vėliau panaudojamas rekultivuoti pažeistą teritoriją.

Į dalį VVT teritorijų patenka ir kultūros paveldo vertybės. Šalia šių objektų yra taikomos sugriežtintos darbų organizavimo ir įgyvendinimo taisyklės, numatomi apribojimai įrangai.

2017 m. rugpjūčio 3 d. Savivaldybės tarybos sprendimu Nr. S1-164 buvo pavesta UAB „Trakų vandenys“ vykdyti viešąjį geriamojo vandens tiekimą ir nuotekų bei paviršinių nuotekų tvarkymą.

Bendrovė rūpinasi nepertraukiamu vandens tiekimu ir nuotekų tvarkymo paslaugų teikimu Trakų rajone:

1. Pagrindinės Bendrovės veiklos:
  - vandens gavyba ir tiekimas;
  - nuotekų šalinimas ir valymas bei nuotekų transportavimas asenizacinėmis mašinomis;
  - paviršinių nuotekų tvarkymas, vandentiekio ir nuotekų tinklų tiesimas.
2. Papildomos Bendrovės veiklos:
  - vietinių kelių valymas;
  - daugiabučių namų vidaus tinklų priežiūra;
  - vandens bokštų nuoma įrangai talpinti;
  - transporto ir mechanizmų nuoma;
  - įvadų įrengimo darbai;
  - viešojo tualetų administravimas;
  - kiti darbai pagal sutartis.

Bendrovė kiekvienais metais Trakų rajono savivaldybėje vykdo 10 Trakų rajono savivaldybės ežerų – Totoriškių, Galvės, Akmenos, Skaisčio, Babruko, Lukos, Lentvario, Vilkokšnio, Gilušio ir Margio – maudyklų vandens kokybės tyrimus. Tyrimai atliekami vadovaujantis Lietuvos higienos norma HN 92:2018 „Paplūdimiai ir jų maudyklų vandens kokybė“. Informacija Trakų r. gyventojams ir svečiams apie Trakų rajono maudyklų vandens kokybę skelbiama savivaldybės interneto svetainėje.

UAB „Trakų vandenys“ 2021 m. eksploatavo ~165 km vandens tiekimo tinklų, ~139 km buitinių nuotekų ir ~10 km lietaus nuotekų tinklų, 20 vandenviečių, 11 vandens gerinimo įrenginių, 5 nuotekų valyklos ir 67 nuotekų perpumpavimo siurblius. 2021 m. teiktos paslaugos 8 741 namų ūkiui ir 263 abonentams.

Per 2021 m. bendrovė realizavo 726,59 tūkst. m³ vandens (2019 m. – 729,3 tūkst. m³, 2020 m. – 707,35 tūkst. m³) bei centralizuotais nuotekų tinklais surinko ir išvalė 552,82 tūkst. m³ buitinių nuotekų (2019 m. – 556,70 tūkst. m³, 2020 m. – 530,11 tūkst. m³).

Tipinė veikla bendrovėje yra nuostolinga, tačiau, lyginant 2021 ir 2020 m. duomenis, galima matyti, kad nuostoliai sumažėjo visuose segmentuose.

6 lentelė. UAB „Trakų vandenys“ tipinės veiklos rezultatai 2020–2021 m.

Rodikliai	Segmentai (pagrindinės veiklos)						Iš viso, tūkst. Eur	
	Vandens tiekimas		Nuotekų šalinimas		Nuotekų išvežimas		2021	2020
	2021	2020	2021	2020	2021	2020		
Pajamos	635,9	549,5	930,7	808,4	119,7	99,6	1 686,3	1 457,5
Sąnaudos	677,9	668,2	1 044,2	948,1	134,4	158,8	1 856,5	1 775,1
Veiklos pelnas	-42,0	-118,7	-113,5	-139,7	-14,7	-59,2	-170,2	-317,6

Šaltinis: UAB „Trakų vandenys“ 2021 m. finansinių ataskaitų aiškinamasis raštas.

UAB „Trakų vandenys“ 2021 m. pardavimo pajamos, palyginti su 2020 m., padidėjo 16 proc. Vandens pardavimo pajamų padidėjimą lėmė kainos padidėjimas ir didesnis parduotas vandens kiekis, nuotekų tvarkymo pajamų padidėjimą taip pat lėmė kaina ir didesnis kiekis.

Bendra organizacijos apyvarta per 2021 m. siekė 2,04 mln. Eur (2020 m. – 1,88 mln. Eur),

grynasis nuostolis – 82,2 tūkst. Eur (2020 m. – 121,22 tūkst. Eur).

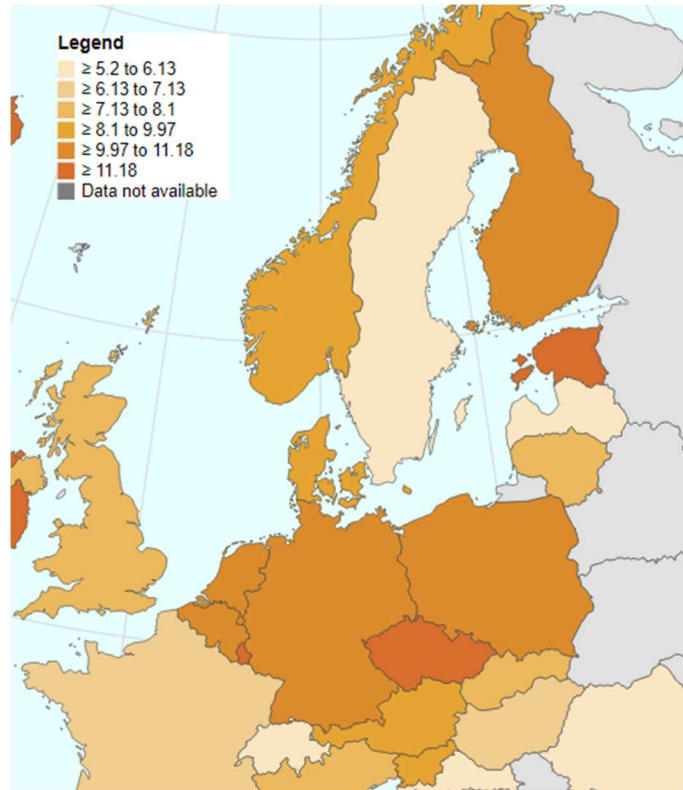
Įgyvendinami ir planuojami įgyvendinti projektai. Trakų rajono savivaldybėje 2017 m. pradėtas įgyvendinti projektas „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtra Trakų rajone“. Įgyvendinamo projekto tikslas – padidinti vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumą ir sistemos efektyvumą Trakų rajone. Numatomas projekto užbaigimo terminas – 2023 m. Projekto vykdytojas – UAB „Trakų vandenys“. Įgyvendinamam projektui siekiama:

- sudaryti galimybes prie naujų nuotekų tinklų prisijungti 429 Senujų Trakų gyventojams;
- pastatyti 3 naujus vandens gerinimo įrenginius, kurie tiektų vandenį 2 281 gyventojui;
- rekonstruoti 9,7 km ilgio vandentiekio ir nuotekų tinklų trasų.

Oras ir užterštumo rodikliai

Pagal šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimo į atmosferą mažinimą Lietuva yra viena iš pirmaujančių tarp ES valstybių. Eurostato duomenimis, nuo 1990 iki 2017 m. Lietuvoje šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimas į atmosferą sumažėjo daugiau nei perpus – nuo 48,2 tūkst. iki 20,2 tūkst. tonų. 2016–2020 m. į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km, tiek Lietuvoje, tiek Trakų rajono savivaldybėje mažėjo. Tai pagrindžia Higienos instituto duomenys: 2020 m. Trakų rajone šio rodiklio reikšmė buvo 121 (2016 m. – 133), tuo tarpu Lietuvos vidurkis – 896 (2016 m. – 1 079).

Verta paminėti, kad pagal šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimą iš žemės ūkio Lietuva (20,5) yra trečioje vietoje po Airijos (32,4) ir Danijos (23,0), tačiau viršija Europos Sąjungos rodiklį, kuris yra – 10,1 (2019 m. Eurostato duomenys). 2019 m. Eurostato duomenų bazėje prie Lietuvos nurodyta vienam gyventojui tenkanti ŠESD emisija yra 7,4 (2010 m. – 6,7), šio rodiklio reikšmė yra mažesnė nei ES vidurkis – 8,2 (2010 m. – 9,7).

10 pav. ŠESD emisija, tenkanti vienam gyventojui 2019 m.

Šaltinis: Eurostat.

Atliekų valdymas

Atliekų išvežimas ir tvarkymas. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymu, savivaldybės yra atsakingos už komunalinių atliekų tvarkymo sistemų organizavimą, būtinų jų teritorijose susidarantiems komunaliniams atliekoms tvarkyti, užtikrina tų sistemų funkcionavimą, organizuoja šiukšlių ir atliekų, kurių turėtojo nustatyti neįmanoma arba kuris neegzistuoja, tvarkymą ir administruoja komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimą.

Komunalinės atliekos tvarkomos savivaldybių atliekų tvarkymo taisyklėse nustatyta tvarka. Savivaldybės taryba 2017 m. gegužės 4 d. sprendimu Nr. S1-112 patvirtino naujos redakcijos atliekų tvarkymo taisyklės, kurios reglamentuoja Savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizavimą, viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo reikalavimus Trakų rajono savivaldybės teritorijoje, atliekų turėtojų ir paslaugos teikėjų teises, pareigas ir atsakomybę, kontrolės tvarką.

Trakų rajono savivaldybės taryba 2015 m. balandžio 2 d. sprendimu Nr. S1-76 patvirtino Trakų rajono savivaldybės atliekų tvarkymo 2014–2020 m. planą. Jame nurodoma, kad Trakų rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistema apima komunalinių atliekų surinkimo, išvežimo, rūšiavimo, naudojimo ir šalinimo paslaugas visiems savivaldybės teritorijoje esantiems komunalinių atliekų turėtojams (fiziniams ir juridiniams asmenims, išskyrus įmones, turinčias Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos nustatyta tvarka išduotus Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimus, kuriuose nustatyti atliekų tvarkymo reikalavimai negali būti įvykdyti savivaldybės organizuojamoje komunalinių atliekų tvarkymo sistemoje), šių veiklų organizavimą, stebėseną.

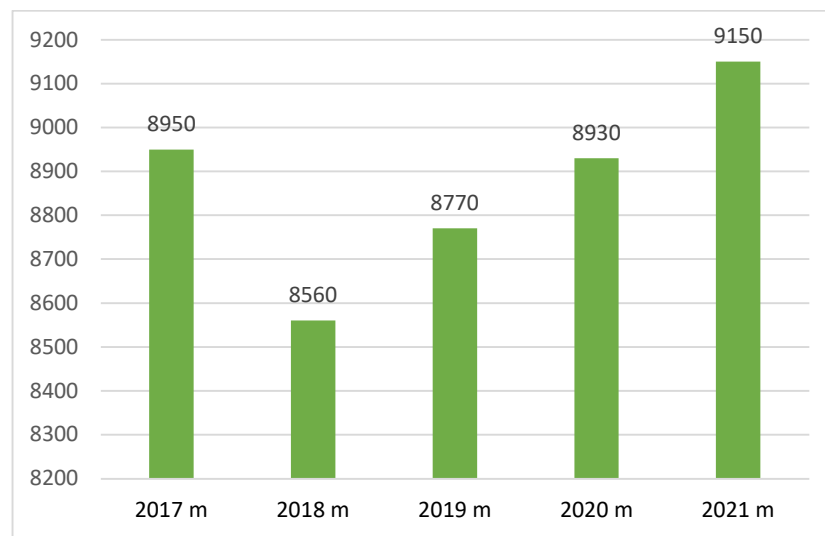

Trakų rajono savivaldybės žaliojo kurso strategija iki 2035 m.

UAB „VAATC“ įsteigta siekiant sukurti regioninę atliekų tvarkymo sistemą. Siekdamos šio tikslo, 2003 m. vasario 21 d. aštuonios Vilniaus apskrities savivaldybės (Elektrėnų, Šalčininkų rajono, Širvintų rajono, Švenčionių rajono, Trakų rajono, Ukmergės rajono, Vilniaus miesto ir Vilniaus rajono) pasirašė ribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens – UAB „VAATC“, steigimo sutartį. UAB „VAATC“ įregistruota 2003 m. balandžio 28 d. Trakų rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistema yra Vilniaus komunalinių atliekų tvarkymo regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistemos dalis.

Už komunalinių atliekų išvežimą atsakingas vežėjas – Trakų rajono teritorijoje veikianti ir viešojo konkurso būdu išrinkta UAB „Ecoservice“.

Per paskutinius 5 metus komunalinių atliekų surinkimas rajone šiek tiek išaugo nuo 8 950 tonų iki 9 per metus 150 tonų (žr. 11 pav.).

11 pav. Trakų rajono savivaldybės teritorijoje surinktų ir išvežtų komunalinių atliekų kiekis 2017–2021 m.

Šaltinis: 2021 m. Trakų rajono savivaldybės direktoriaus ataskaita.

Administracija, įvykdžiusi viešuosius pirkimus, yra pasirašiusi ir daugiau paslaugų teikimo sutarčių su UAB „Ecoservice“: dėl tekstilės atliekų surinkimo ir šalinimo, antrinių žaliavų, rūšiuotų pakuočių atliekų surinkimo iš individualių valdų, atliekų išvežimo iš kapinių ir konteinerių nuomos ir kitų sutarčių dėl atliekų tvarkymo. Šiuo metu Trakų rajono savivaldybės teritorijoje yra sudarytos sąlygos rūšiuoti tokio tipo atliekas:

- komunalinės atliekos;
- didelių gabaritų atliekos (tarp jų ir panaudotos padangos);
- pakuočių atliekos;
- elektros ir elektroninės įrangos atliekos;
- statybos ir griovimo atliekos;
- pavojingosios atliekos;
- tekstilės atliekos;
- biologiškai skaidžios atliekos (žaliosios atliekos);
- asbestas.

Įgyvendinami ir planuojami įgyvendinti projektai. 2017 m. pradėtas įgyvendinti projektas „Komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros plėtra Trakų rajone“. Įgyvendinamo projekto tikslas – Trakų rajone išplėtoti komunalinių atliekų rūšiuojamojo surinkimo ir (ar) paruošimo naudoti pakartotinai infrastruktūrą, informuoti visuomenę atliekų prevencijos ir tvarkymo klausimais. Projekto vykdytojas – Trakų rajono savivaldybės administracija. Projekto įgyvendinimui numatytas biudžetas – 823 529,41 Eur. Vykdamas projektą, turi būti įrengtos ir rekonstruotos 55 konteinerinės aikštelės: 13 požeminių, 19 pusiau požeminių, 23 antžeminės. Jose bus pastatyti įsigyti 253 konteineriai (59 požeminiai, 82 pusiau požeminiai, 112 antžeminių). Aikštelėse bus įrengta 15 vietų tekstilės atliekų konteineriams bei 13 vietų maisto atliekų konteineriams. Taip pat bus įvykdyta visuomenės informavimo kampanija atliekų prevencijos ir tvarkymo klausimais. Projektą planuojama įgyvendinti per 2022 m.

Aplinkos monitoringas

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Aplinkos monitoringo įstatymu, aplinkos monitoringo sistemą sudaro valstybinis, savivaldybių ir ūkio subjektų aplinkos monitoringas, kuriuos vykdamas kaupiama ir analizuojama informacija apie gamtinės aplinkos elementų būklę ir jos pasikeitimus valstybės, savivaldybių ir vietiniu lygmeniu. Savivaldybių aplinkos monitoringas vykdomas pagal savivaldybės aplinkos monitoringo programą, kurią rengia savivaldybės vykdomoji institucija. Pagrindinis specifinis savivaldybių monitoringo bruožas, lyginant jį su valstybiniu, yra tas, kad vykdamas savivaldybių lygmens monitoringą, siekiama detalesnio teritorijos ištyrimo. Savivaldybių aplinkos monitoringas – aplinkos monitoringo sistemos dalis, apimanti savivaldybių lygiu joms priskirtose teritorijose vykdomus sistemingus gamtinės aplinkos bei jos komponentų būklės ir jų tarpusavio sąveikos stebėjimus, antropogeninio poveikio aplinkai vertinimą ir prognozes.

Trakų rajono savivaldybės aplinkos monitoringo 2021–2026 m. programa (toliau – Monitoringo programa) parengta ir patvirtinta Savivaldybės tarybos 2020 m. spalio 29 d. sprendimu Nr. S1E-199. Programoje numatytas monitoringo tikslas – valdyti Trakų rajono savivaldybės teritorijoje aplinkos kokybę, kad atlikus stebėjimus būtų gauta išsamesnė, negu gaunama valstybinio aplinkos monitoringo metu, informacija apie savivaldybių teritorijų gamtinės aplinkos būklę, kuria remiantis būtų galima vertinti ir prognozuoti aplinkos pokyčius bei galimas pasekmes, rengti atitinkamas rekomendacijas, planuoti ir įgyvendinti aplinkosaugos priemones, teikti informaciją specialistams ir visuomenei.

Monitoringo programa apima šių aplinkos komponentų stebėseną:

- aplinkos oro;
- vandens (paviršinio);
- dirvožemio;
- triukšmo.

Trakų r. savivaldybės administracija, įgyvendindama 2021–2026 m. Trakų rajono savivaldybės aplinkos monitoringo programą, 2021 m. vykdė 3 iš 4 komponentų, t. y. aplinkos oro, paviršinių vandens telkinių ir triukšmo, monitoringą ir parengė Trakų rajono savivaldybės 2021 m. aplinkos monitoringo ataskaitą, kurioje pateikiami su komponentais susiję uždaviniai bei išvados:

1. **Aplinkos oras.** Pagrindiniai komponento monitoringo uždaviniai:

- kaupti ir pateikti patikimą informaciją apie aplinkos oro užterštumo lygį;
- vertinti taršos pernašų iš kitų šalių įtaką;
- nustatyti aplinkos oro kokybės pokyčių priežastis;
- vertinti aplinkos oro kokybę Trakų rajono savivaldybės teritorijoje.

Trakų rajono savivaldybės aplinkos ore visose tyrimų vietose, *stebėti šie teršalai*: sieros dioksidas (SO₂), azoto dioksidas (NO₂), lakieji organiniai junginiai (LOJ) (benzenas, toluenas, etilbenzenas ir orta-, meta-, paraksilenas (BTEX)), kietosios dalelės (KD10) ir anglies monoksidas (CO).

2. **Išvados** – atlikti antropogeninės aplinkos oro teršalų (SO₂, NO₂, LOJ, KD10, KD2,5, CO, NH₃, H₂S, KD10 ir KD2,5) matavimai parodė, kad Trakų rajono savivaldybės aplinkos oro kokybė 2021 metų antrą pusmetį buvo gera. Ribinių verčių viršijimų neužfiksuota.

Paviršiniai vandens telkiniai. Svarbiausi komponento monitoringo uždaviniai:

- numatytose vietose atlikti paviršinio vandens kokybės tyrimus;
- laiku išsiaiškinti cheminės taršos šaltinius;
- informuoti visuomenę apie atvirų vandens telkinių vandens kokybę.

Trakų rajono savivaldybės paviršiniame vandens telkinių vandenyje buvo nustatomi šie parametrai:

- upėse: temperatūra (°C), ištirpusio deguonies kiekis vandenyje (mgO₂/l); suspenduotos (skendinčios) medžiagos (mg/l); biocheminio deguonies suvartojimas per 7 paras BDS7 (mg/l O₂); fosfatų fosforas (PO₄-P) (mg/l P); nitritų azotas (NO₂-N) (mg/l N); nitratų azotas (NO₃-N) (mg/l N); amonio azotas (NH₄-N) (mg/l N); bendro fosforo kiekis Pb (mg/l) ir bendro azoto kiekis Nb (mg/l);
- ežeruose ir tvenkiniuose: temperatūra (°C), biocheminio deguonies suvartojimas per 7 paras BDS7 (mg/l O₂); bendro fosforo kiekis Pb (mg/l P) ir bendro azoto kiekis Nb (mg/l N).

Išvados:

- Pagal NH₄-N ir P-(PO₄)₃- vidutinę metinę koncentraciją visose tirtose upių vietose vandens kokybė tenkino labai gerą ekologinį potencialą / ekologinę būklę.
  - Dauguma tirtų vandens telkinių ekologinė būklė pagal visus tirtus rodiklius priskirtina vidutinei, gerai arba labai gerai ekologinės būklės klasei.
  - Blogiausias ekologinis potencialas yra Samės upėje ties Samio g., Samninkų k., Grendavės sen. Šioje monitoringo vietoje vandens kokybė yra blogiausia, palyginti su kitų tirtų upių vandens tyrimo rezultatais.
  - Atsižvelgiant į Paviršinių vandens telkinių, kuriuose gali gyventi ir veisti gėlavandenės žuvis, apsaugos reikalavimų apraše nurodytas ribines vertes, Lukna, kuri priskirta potencialiai lašišiniams vandens telkiniams, neatitiko vandens kokybės reikalavimų pagal vidutinę metinę deguonies ir nitritų koncentraciją.
3. **Triukšmas.** Pagrindiniai komponento monitoringo uždaviniai:
    - įvertinti triukšmo lygį gyventojams jautriose vietose: gyvenamosiose, vaikų ugdymo įstaigų, sveikatos priežiūros įstaigų teritorijose, poilsio vietose;
    - nustatyti labiausiai problemines vietas.

Stebėti parametrai – autotransporto keliamo triukšmo ekvivalentinis ir maksimalus garso lygis ligoninių, mokyklų ir darželių teritorijose, sankryžose bei triukšmo prevencijos zonose.

Išvados:

- Ekvivalentinis garso slėgio lygis tiriamose vietovėse vasaros sezono metu kito nuo 36,4 iki 69,5 dBA, pavasario* (rudens) sezono metu – nuo 34,4 iki 68,3 dBA ir rudens sezono metu – nuo 39,1 iki 67,3 dBA.
- Maksimalus garso slėgio lygis tiriamose vietovėse vasaros sezono metu kito nuo 53,4 iki 83,8 dBA, pavasario* (rudens) sezono metu – nuo 50,1 iki 93,6 dBA, rudens sezono metu – nuo 53,1 iki 85,8 dBA.
- Ekvivalentinis garso slėgio lygis LAeq,T visų sezonų (pavasario* (rudens), vasaros, rudens) metu ir nepriklausomai nuo paros meto (dienos, vakaro, nakties) viršijo atitinkamus higienos norma HN 33:2011 nustatytus ribinius dydžius šiose matavimo vietose: Vytauto g. ir Trakų g. sankryžoje (Trakai), Gedimino g., Vytauto g. ir Aukštadvario g. sankryžoje (Trakai), Aukštadvario g. ir Plomėnų g. sankryžoje (Trakai) ir Vilniaus g. ir Gedimino g. sankryžoje (Trakai).
- Maksimalus garso slėgio lygis LAFmax, nepriklausomai nuo sezono ir mažiausiai vienu paros metu (dieną, vakarą, naktį), viršijo atitinkamus higienos norma HN 33:2011 nustatytus ribinius dydžius visose matavimo vietose.
- Tendencingų triukšmo lygio pokyčių aplinkos garso lygio matavimų laikotarpiu nuo 2021 m. rugpjūčio 19 d. iki lapkričio 16 d. nebuvo nustatyta.

Igyvendinami ir planuojami įgyvendinti projektai. Trakų rajono savivaldybės administracija organizuoja visuomenės švietimo ir mokymo aplinkosaugos klausimais priemones iš Aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos. 2021 m. buvo suorganizuoti Pasaulinės žemės dienos renginiai, buvo vykdomos visuomenės švietimo ir mokymo aplinkosaugos klausimais priemonės, paskelbta apie 15 straipsnių visuomenės informavimo priemonėse. Trakų r. bibliotekoms užsakytos žurnalo „Miškai“ ir savaitraščio „Žalioji pasaulis“ prenumeratos. Vyko 8 nuotoliniai seminarai-dirbtuvės „Kalėdos Trakuose kitaip“ įvairiomis aplinkosaugos temomis. Suorganizuotas aplinkosauginis spektaklis visuomenei. Administracijos interneto svetainėje viešai pateikiama informacija apie aplinkosauginį švietimą, t. y. nuorodos į įvairią informaciją apie atliekų tvarkymą, rūšiavimą, švietimą aplinkosauginėmis temomis.

2018–2021 m. UAB „Trakų vandenys“ įgyvendino projektą „Trakų ir Lydos rajonų bendradarbiavimas efektyviam gamtos išteklių ir aplinkos apsaugos valdymui“, kurio metu buvo organizuojamos švietimo veiklos visuomenei: nuotolinės pamokos moksleiviams („Vanduo. Kaip kiekviena šeima gali taupyti vandenį. Vandentiekio tinklo vandens privalumai“), diskusijos ūkininkams („Aplinkai palankūs ūkininkavimo metodai siekiant išsaugoti natūralius gamtinius išteklius“), visuomenės informavimo kampanijos apie žmogaus poveikį aplinkai („Visuomenės įtraukimas į aplinkos valymą“, „Kaip kiekvienas galime mažinti vandens užterštumą“, „Atliekų poveikis gamtai ir gruntiniam vandeniui: Lietuvos ir pasaulio situacijos apžvalga“ ir kt.).

Žalieji pirkimai. Europos Komisijos komunikate „Viešieji pirkimai geresnei aplinkai užtikrinti“ žaliasis viešasis pirkimas apibrėžiamas kaip „procesas, kai valdžios institucijos siekia pirkti prekių, paslaugų ir darbų, per visą būvio ciklą darančių mažesnę poveikį aplinkai, palyginti su tokios pat paskirties prekėmis, paslaugomis ir darbais, kurie įprastai būtų perkami“. Europos Komisijos tarnybos parengė rekomendacinį dokumentą – žaliojo viešojo pirkimo vadovą „Pirmenybė žaliajam pirkimui!“, kuriame nurodoma, kad žalieji pirkimai yra svarbi priemonė, siekiant aplinkos politikos tikslų, susijusių su klimato kaitos problemų sprendimu, išteklių naudojimu ir tvariu vartojimu bei gamyba, ypač turint omenyje, kiek daug viešojo sektoriaus lėšų išleidžiama prekėms ir paslaugoms. Šiuo vadovu siekiama padėti viešojo sektoriaus institucijoms sėkmingai planuoti ir įgyvendinti žaliuosius viešuosius pirkimus. Jame praktiškai paaškinamos Europos Sąjungos teisės teikiamos galimybės ir aptariami paprasti bei veiksmingi būdai sudaryti žalinimo sutartis. Vadovo sandara atitinka viešojo pirkimo procedūros logiką ir struktūrą. Jame taip pat pateikta daug tikrų žaliojo pirkimo, kurių viešojo sektoriaus institucijos vykde visoje ES, pavyzdžių.

Lietuva, kaip ir kitos Europos Sąjungos valstybės narės, siekia pagerinti aplinkos apsaugą ir imasi priemonių, kurios ribotų atliekų susidarymą, skatintų švarias technologijas ir gamybą produktų, kurie gali būti perdirbami ir pakartotinai naudojami. Pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. birželio 21 d. nutarimą Nr. 478 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. liepos 21 d. nutarimo Nr. 1133 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 8 d. nutarimo Nr. 804 „Dėl Nacionalinės žaliųjų pirkimų įgyvendinimo programos patvirtinimo“ ir jį keitusių nutarimų pripažinimo netekusiais galios“ pakeitimo“ 2022 metams nustatytas tikslas – ne mažiau kaip 50 procentų viešųjų pirkimų turės būti vykdomi kaip žalieji viešieji pirkimai ir ne mažiau kaip 100 procentų tokių pirkimų – kiekvienais metais nuo 2023 metų.

Viešųjų pirkimų tarnybos parengtoje 2020 m. vykdytų žaliųjų pirkimų rezultatų ataskaitoje¹² nurodoma, kad Trakų rajono savivaldybės administracija yra dvyliktoje vietoje (2019 m. Administracijos nebuvo dvidešimtuose) iš 1 353 pagal 2020 m. sudarytų sutarčių, kurioms buvo taikomi aplinkos apsaugos kriterijai, vertę. Administracija sudarė sutarčių už 2,9 ml. Eur. Pirmoje vietoje yra Vilniaus miesto savivaldybė, kuri sudarė sutarčių už 76,9 mln. Eur. Ataskaitoje nurodoma, kad 2020 m., palyginti su 2019 m., bendra žaliųjų pirkimų vertės dalis padidėjo nuo 3,3 iki 5,0 proc.: 2019 m. siekė 178,7 mln. Eur, 2020 m. – 229,7 mln. Eur. Bendra žaliųjų pirkimų skaičiaus dalis 2019–2020 m. augo nuo 2,3 iki 2,4 proc. nuo visų pirkimų. Didžiausią žaliųjų pirkimų vertės dalį 2020 m. sudarė darbų pirkimai, kurių vertė sudarė 43,4 proc. bendros per šį laikotarpį vykdytų žaliųjų pirkimų vertės.

¹² Žalieji pirkimai. 2020 m. vykdytų pirkimų rezultatų ataskaita. Viešųjų pirkimų tarnyba.

3. SSGG ANALIZĖ, SUSIJUSI SU EUROPOS ŽALIOJO KURSO PRIORITETAIS

<i>ŽK prioritetas</i> <i>Švari energija</i>	Stiprybės	Silpnybės
	<ul style="list-style-type: none"> Įgyvendinami AEI panaudojimą skatinantys projektai. 	<ul style="list-style-type: none"> Daugelis elektrinių, elektros tinklų, transformatorių pastočių ir vamzdynų fiziškai ir morališkai susidėvėję.
<i>Statyba ir renovacija</i>	Galimybės	Grėsmės
	<ul style="list-style-type: none"> Šilumos punktų ir pastatų modernizavimas didinant energijos vartojimo efektyvumą. Taršos mažinimas didinant efektyvių energijos šaltinių panaudojimą. 	<ul style="list-style-type: none"> Šilumos energijos gamybos sąnaudų didėjimas ir su tuo susijęs gyventojų nesugebėjimas laiku atsiskaityti už suteiktas paslaugas.
	Stiprybės	Silpnybės
<i>Tvari pramonė</i>	<ul style="list-style-type: none"> Įgyvendinami šilumos ūkio renovacijos projektai bei daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programa. Atnaujinti (modernizuoti) visų švietimo įstaigų pastatai. 	<ul style="list-style-type: none"> Technologiniai šilumos energijos perdavimo nuostoliai.
	Galimybės	Grėsmės
	<ul style="list-style-type: none"> Tęsiami daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) darbai. Statybos sektoriaus plėtra, skatinant efektyvų išteklių panaudojimą. ES taip pat skiria subsidijas CO₂ išmetimo į aplinką mažinimo programoms finansuoti, tarp jų daugiabučiams namams atnaujinti. 	<ul style="list-style-type: none"> Blogėjanti daugiabučių gyvenamųjų namų būklė ir nepakankamos daugiabučių gyvenamųjų namų atnaujinimo apimtys dėl žemo gyventojų pajamų lygio. Jeigu nebus skirta pakankamai biudžeto asignavimų Daugiabučių namų modernizavimo programai įgyvendinti, sulėtės energijos sąnaudų senos statybos daugiabučiuose namuose mažinimo procesas.
<i>Biologinė įvairovė</i>	Stiprybės	Silpnybės
	<ul style="list-style-type: none"> Pramonės įmonėse diegiamos prevencinės aplinkosaugos priemonės ir švaresnės gamybos metodai, aktyviai diegiamos aplinkos ir kokybės vadybos sistemos. 	<ul style="list-style-type: none"> Mažai įmonių naudoja antrines žaliavas. Neišplėtotą kooperaciją tarp įvairių ūkio subjektų.
	Galimybės	Grėsmės
<i>Biologinė įvairovė</i>	<ul style="list-style-type: none"> Ekologinių inovacijų plėtojimas. Tiek produkto, tiek technologinės proceso inovacijos leisti pramonei ir verslams išsaugoti konkurencingumą besikeičiančioje verslo aplinkoje bei sudarytų sąlygas prisidėti prie darnaus vystymosi ir klimato kaitos padarinių mažinimo. 	<ul style="list-style-type: none"> Dažnu atveju gamybos perorientavimo sąnaudos yra kliūtis diegiant ekoinovacijas. Nuosavų lėšų ir žmogiškųjų kompetencijų trūkumas, norint sėkmingai įgyvendinti iniciatyvas.
	Stiprybės	Silpnybės
	<ul style="list-style-type: none"> Komunalinių atliekų surinkimo paslauga 	<ul style="list-style-type: none"> Dalis miestelių ir dauguma kaimų

Trakų rajono savivaldybės žaliajo kurso strategija iki 2035 m.

„Nuo lauko iki stalo“

<p>teikiama 97,6 proc. gyventojų.</p> <ul style="list-style-type: none"> Sudarytos palankios sąlygos tobulinti geriamojo vandens tiekimą ir nuotekų tvarkymo paslaugų teikimą. Sukurta didžioji dalis viešai tiekiamam geriamajam vandeniui ir nuotekoms tvarkyti reikalingos infrastruktūros. 	<p>gyventojų būstų neprijungti prie geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros.</p>
Galimybės	Grėsmės
<ul style="list-style-type: none"> ES fondų parama vandens tiekimo ir nuotekų valymo infrastruktūros atnaujinimui ir plėtrai. Antrinių žaliavų surinkimo efektyvumo didinimas. Atliekų rūšiavimo ir perdirbimo infrastruktūros tobulinimas. Aplinkosauginio švietimo vykdymas, siekiant efektyvaus atliekų rūšiavimo ir gamtinės aplinkos tausojimo. 	<ul style="list-style-type: none"> Nepastačius ir nemodernizavus reikiamų nuotekų valymo įrenginių ir nuotekų surinkimo tinklų, netaikant daugiau priemonių žemės ūkio taršai mažinti, gali nepavykti efektyviai sumažinti taršos.
Stiprybės	Silpnybės
<ul style="list-style-type: none"> Kinta vartojimo įpročiai – gyventojai suvartoja vis daugiau ekologiškų maisto produktų. Plečiasi ekologinės gamybos plotai. Didesnis miškingumas nei vidutiniškai šalyje ir apskrityje. 	<ul style="list-style-type: none"> Dėl pernelyg intensyvios melioracijos sunaikinta daug natūralios augalijos plotų, sodybų želdinių, suintensyvėjo dirvožemio erozija, padaryta didžiulė žala Lietuvos kraštovaizdžiui ir biologinei įvairovei.
Galimybės	Grėsmės
<ul style="list-style-type: none"> Ekologinių žemės ūkių skatinimas, ūkių modernizacija. Miškų pritaikymas turizmui ir rekreacijai. Ūkių stambėjimas, užtikrinantis konkurencingumo augimą. 	<ul style="list-style-type: none"> Neracionaliai naudojami privačių miškų ištekliai. Žemės ūkio produkcijos gamintojų konkurencingumo mažėjimas, nesugebant prisitaikyti prie besikeičiančių rinkos sąlygų.
Stiprybės	Silpnybės
<ul style="list-style-type: none"> Išvystytas automobilių kelių tinklas. Plečiamas dviračių takų tinklas, tiesiami pėsčiųjų takai, diegiamos triukšmą mažinančios inžinerinės priemonės tankiai apgyvendintose vietovėse. Gyventojai skatinami naudotis netaršiomis transporto priemonėmis, pvz., elektriniais paspirtukais, dviračiais. Intensyviai dalyvaujama Europos Sąjungos ir šalies projektuose, kuriais skiriamas finansavimas įsigyti ekologiškas transporto priemones. Įgyvendinama nemokamo viešojo transporto koncepcija. 	<ul style="list-style-type: none"> Dauguma viešojo transporto priemonių morališkai ir fiziškai pasenusios. Nepakankamai konkurencingas viešasis transportas, dėl to vis dažniau naudojama privati transportu (ir senesniais automobiliais). Susiformavę gyventojų įpročiai intensyviai naudoti individualias transporto priemones.
Galimybės	Grėsmės
<ul style="list-style-type: none"> Viešojo transporto modernizavimas, įsigyjant naujų ekologiškų transporto 	<ul style="list-style-type: none"> Ribotos galimybės atnaujinti viešąjį kelių transportą gali dar labiau skatinti

Tvarus judumas

Trakų rajono savivaldybės žaliojo kurso strategija iki 2035 m.

Taršos mažinimas

<p>priemonių, maršrutų optimizavimas.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Transporto tinklo plėtra, kelių infrastruktūros gerinimas ir eismo saugumo didinimas. • Lanksti lengvatų sistema. • Viešojo transporto tinklo ir intensyvumo plėtra. 	<p>naudotis privačiu transportu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nepakankamas finansavimas alternatyviam ekologiškesniam transportui įsigyti. • Neefektyvus, nepažangus ekologiškas transportas.
Stiprybės	Silpnybės
<ul style="list-style-type: none"> • Mažėjantis iš stacionarių taršos šaltinių į atmosferą išmestų teršalų kiekis. • Mažas aplinkos oro užterštumas – mažesnis iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis (vienam kvadratiniam kilometrui ir vienam gyventojui) nei vidutiniškai šalyje. 	<ul style="list-style-type: none"> • Palyginti daug šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir teršalų į atmosferą išmetama dėl vis dar labai neefektyviai naudojamos šiluminės energijos, pasenusių šilumos tiekimo sistemų ir daugumos anksčiau statytų namų prastų šiluminių savybių.
Galimybės	Grėsmės
<ul style="list-style-type: none"> • Platesnis atsinaujinančių energijos išteklių (vėjo, saulės, vandens, biomasės, žemės gelmių energijos) naudojimas, mažos galios kogeneracinių elektrinių plėtra, platesnis biokuro ir biodegalų naudojimas energetikoje ir transporto srityje sudarys galimybę sumažinti iškastinio organinio kuro naudojimą ir su tuo tiesiogiai susijusią oro taršą, mažės ir šiltnamio efektą sukeliančių dujų. 	<ul style="list-style-type: none"> • Oro užterštumo didėjimas dėl didėjančio automobilių srauto ir kitų taršos faktorių. • Dėl numatomo didelio vartojimo ir gamybos augimo vis daugiau bus vartojama pirminės energijos, taigi į atmosferą bus išmetama daugiau teršalų ir šiltnamio efektą sukeliančių dujų.

4. UŽSIENIO ŠALIŲ GEROSIOS PRAKTIKOS ANALIZĖ

Šioje analizėje pateikiami užsienio šalių savivaldybių ir (ar) miestų gerosios praktikos pavyzdžiai, už kurių įgyvendinimą šiems miestams buvo skirtas Europos žaliosios sostinės apdovanojimas. Europos žaliosios sostinės apdovanojimas kasmet skiriamas daugiau kaip 100 tūkstančių gyventojų turinčiam Europos miestui, kurio pranašumai aplinkosaugos, socialinio ir ekonominio tvarumo srityje yra įrodyti. Atrankos procedūra labai griežta, turi būti pateikta viskas, kas svarbaus jau nuveikta, darant miestą žalesnį, ir ką dar ketinama nuveikti. Jokių gražbyliavimų, nes, prieš renkant nugalėtoją, apie miestą turi būti pateikta daug duomenų, faktų ir skaičių iš 12 skirtingų aplinkosaugos sričių (pvz., atliekų tvarkymo ir vandentvarkos, oro kokybės, biologinės įvairovės, klimato kaitos ar energijos vartojimo efektyvumo ir pan.). Trumpai tariant, turi būti įrodyta, kad miestų užmojai yra ilgalaikės perspektyvos, naudingi žmonėms, planetai ir ekonomikai. Analizei pasirinktos būtent tos gerosios užsienio šalių praktikos, kurios kitose valstybėse įgyvendintos sprendžiant problemines sritis ir kurios išskiriamos ir Europos žaliajame kurse.

4.1. Klimato kaitos srities gerosios praktikos pavyzdžiai

Įgyvendinant komunikato „Europos Žalioji kursas“ nuostatas, ES šalys įsipareigojo sumažinti išmetamo CO₂ kiekį, didinti atsparumą klimato kaitai ir teikti piliečiams saugią, tvarią ir įperkama energiją. Visi ES šalių veiksmai, nukreipti į įsipareigojimų įgyvendinimą, sujungia reguliavimo ir (arba) finansavimo mechanizmus Europos, nacionaliniu ir vietos lygmeniu. Suplanuotos iniciatyvos, reguliavimo ir (arba) finansavimo mechanizmai aprašomi įvairiuose strateginio planavimo dokumentuose. Strateginio planavimo dokumentai – ES šalių parengtos klimato programos, strategijos ir veiksmų planai, apimantys visas sritis, tikslus ir veiksmus, kuriais siekiama kovoti su išmetamųjų teršalų kiekiu visuose sektoriuose, įskaitant pastatus, transportą, tvarų energijos tiekimą, ekonomiką, skaitmeninį ryšį, planavimą, atliekas, bendruomenių ir kultūrinę veiklą. Sudarant strateginius planavimo dokumentus, ES šalys dažniausiai išskiria 5 pagrindines orientacines kryptis:

- energetiškai neutralus miestas (koncentracija į energijos taupymą ir tvarius energijos šaltinius);
- neutrali klimatui savivalda (tvarūs pirkimai, energiją taupantys pastatai, transporto parkas, naudojantis tik atsinaujinančius energijos išteklius);
- tvari ekonomika (skatinamos naujovės tvarios energijos srityje; kuriamos ekologiškos darbo vietos);
- tvarus mobilumas (švarus ir tvarus kuras, optimalus viešojo transporto paskirstymas mieste, investicijos į dviračius ir viešąjį transportą);
- tvari miestų plėtra (kompaktiška urbanizacija, orientuota į tvarią ir atsparią klimato kaitai statybą).

Analizuotų miestų milijoninės investicijos į naują transporto ir energetikos infrastruktūrą ir efektyvumo gerinimą, taip pat mokymo iniciatyvas, miesto politikos pokyčius, technologijų bandomuosius projektus ir visuomenės įtraukimo veiklas užtikrino spartų ir efektyvų aplinkosaugos tikslų įgyvendinimą. Atliktų veiksmų rezultatyvumas vertinamas atliekant periodinius tyrimus, matuojant konkrečius įvairias sritis atspindinčius rodiklius.

Detalesnė informacija apie konkrečiose aplinkosaugos srityse įgyvendintas priemones pateikiama strategijos 4.2–4.4 dalyse.

4.2. Energetikos srities gerosios praktikos pavyzdžiai

Atlikta užsienio gerosios praktikos pavyzdžių analizė parodė, kad energetikos srityje didžiausią išmetamo CO₂ kiekio sumažėjimą nulėmė:

- **plataus užmojo programos**, skirtos pagerinti pastatų energinį naudingumą. Įgyvendinamos programos apima vietinių privačių būstų, daugiabučių ir savivaldybės valdomų pastatų modernizavimo platformų kūrimą. Pagrindinis modernizavimo iniciatyvų tikslas – atsisakyti būsto ir patalpų šildymo naudojant iškastinį kurą. Iniciatyvose dalyvaujantys pastatai buvo pritaikyti šildymui ir kitiems poreikiams naudoti atsinaujinančią energiją;
- **griežtesnis energijos vartojimo efektyvumo teisinis reglamentavimas**. Koreguojant teisės aktus, buvo reikalaujama dar didesnio pastatų energijos vartojimo efektyvumo ir privalomo atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimo;
- **susidariusių atliekų panaudojimas pastatams šildyti**. Europos žaliosios sostinės investavo milijonines sumas į atsinaujinančias centralizuoto šildymo sistemas. Dalis investicijų skiriama statyti atliekų deginimo gamyklas, kurios, degindamos atliekas, gamina elektros energiją. Nemaža dalis investicijų skiriama šiluminės energijos gamybai iš saulės (saulės elektrinės). Verta paminėti, kad investuojama ir į naujus biogranulių katilus ir šilumos siurblius, kurie atgauna energiją iš nuotekose esančios šilumos;
- **kt. priemonės ar veiksmai**.

4.3. Aplinkos ir vandenynų srities gerosios praktikos pavyzdžiai

Aplinka ir žalioji infrastruktūra. Analizuotų Europos žaliųjų sostinių gyventojai aktyviai dalyvauja apželdinant miestą, vykdydami programą „Paverskime savo gatves sodais“ ir daugybę kitų projektų, kuriuos jie pateikia kaip dalyvaujamojo biudžeto sudarymo iniciatyvą. Gyventojai, dalyvaudami įvairiose kūrybinėse dirbtuvėse, prisideda prie naujų kvartalų miesto erdvių projektavimo ir kuria miesto erdves pagal savo poreikius.

Atliekų valdymas. Atlikta Europos žaliųjų sostinių gerosios praktikos pavyzdžių analizė, kurios metu vertintas atliekų valdymas, atskleidė tam tikrą tendencingumą – nuotekos ir maisto atliekos gali tapti puikia alternatyva iškastiniam kurui. Miestai daug investuoja į gyvavimo ciklu pagrįstos atliekų tvarkymo sistemos kūrimą, kuri apima biodujų gamybą iš atskirtų maisto atliekų ir komunalinių nuotekų. Šio proceso metu išgautais biodujų degalais aprūpinami miestų šiukšliavežiai ir autobusai, neišskiriantys tiesioginių CO₂ emisijų. Taip pat miestai aktyviai skatino biodujų rinkos plėtrą viešuosiuose pirkimuose reikalaudami tvarių technologijų pritaikymo.

4.4. Transporto srities gerosios praktikos pavyzdžiai

Vienas iš pagrindinių Europos žaliųjų sostinių išskiriamų prioritetų – viešojo transporto paslaugų gerinimas. Europos žaliosios sostinės integravo viešojo transporto tinklų plėtrą į miestų plėtros projektus ir nukreipė dalį investicijų į naujus viešojo transporto maršrutus, didesnę jų dažnį, mažesnes kainas, atvykimo punktualumą ir skaitmenines kelionių planavimo priemones, kuriose

galima matyti realius laiko duomenis. Be to, šie miestai įgyvendino griežtesnes parkavimo politikas ir padidino parkavimo vietų kiekį aplink viešojo transporto mazgus. Rezultatas – augantis viešojo transporto poreikis ir mažėjanti automobilių dalis mieste. Prie miestų kelių eismo sumažinimo stipriai prisidėjo ir kitos ne mažiau svarbios priemonės ar veiksmai:

- **viešųjų erdvių gražinimas pėstiesiems.** Miestų centrai tapo apkrauti privačiu transportu, kuris generuoja išmetamųjų dujų ir triukšmo taršą. Šias problemas analizuoti miestai išsprendė įvedę riboto eismo zonas ir išplėtę pėsčiųjų zonas. Kad buvimas miesto centre taptų malonesne patirtimi, buvo pertvarkyti miesto automobilių srautai ir parkavimo sistema. Taip sumažinta oro tarša ir triukšmas;
- **skatinamas dviračių naudojimas.** Tarp gerosios užsienyje taikomos praktikos pavyzdžių galima rasti tradicinių dviračių naudojimą skatinančių priemonių ir inovatyvių iniciatyvų. Beveik kiekvienas iš analizuotų miestų įgyvendino šias priemones ar veiksmus:
  - nuolatinė dviračių takų plėtra;
  - dviračių dalijimosi iniciatyvos;
  - dviračių ir triračių nuoma neįgaliesiems;
  - dviračių parkavimo aikštelės;
  - treniruotės vaikams, suaugusiesiems ir senjorams;
  - įvairūs renginiai;
  - ir kt.;
- **elektra varomų transporto priemonių skaičiaus didinimas.** Miestai, bendradarbiaudami su nacionalinėmis valdžios institucijomis, įgyvendino daugybę iniciatyvų, skatinančių žmones rinktis elektromobilius. Įgyvendintos iniciatyvos apima nulinį pridėtinės vertės mokestį, nemokamas automobilių stovėjimo aikšteles, atleidimą nuo kelių rinkliavos, įrengtas elektromobilių įkrovimo stoteles ir nemokamą elektrą, leidimą važiuoti autobusų juostomis ir nemokamą persikėlimą keltais;
- **ir kt.**

5. ŽALIOJO KURSO STRATEGIJOS SAŠAJA SU DARNAUS VYSTYMOŠI TIKSLAIS

2015 m. rugsėjo 25 d. Jungtinių Tautų (JT) viršūnių susirinkime, kuriame dalyvavo daugiau nei 150 valstybių ir vyriausybių vadovų, buvo patvirtinti Darnaus vystymosi tikslai (DVT), dalis Darnaus vystymosi iki 2030 m. darbotvarkės, kurią JT narės, tarp jų ir Lietuva, įsipareigojo įgyvendinti per ateinančius 15 metų. Darnaus vystymosi tikslai pakeitė iki tol galiojusius Tūkstantmečio vystymosi tikslus, orientuotus daugiausiai į besivystančias šalis. Naujieji tikslai skirti visoms šalims ir apima tris pagrindinius darnaus vystymosi aspektus – ekonominį, socialinį ir aplinkosauginį.

Lietuvoje už DVT įgyvendinimą nacionaliniu mastu atsakinga LR aplinkos ministerija. LR aplinkos ministerija kartu su kitomis ministerijomis, nevyriausybinėmis organizacijomis bei LR Vyriausybės kanceliarija išskyrė keturias Lietuvai prioritetines sritis:

- socialinės atskirties ir skurdo mažinimas (1 DVT ir 10 DVT);
- sveika gyvensena (3 DVT);
- energetinis efektyvumas ir klimato kaita (7 DVT ir 13 DVT);
- darnus vartojimas ir gamyba (12 DVT).

Trakų rajono savivaldybė atsižvelgė į DVT įgyvendinimo svarbą bei darbo grupės posėdžių ir susitikimų su gyventojais metu, diskutuodami su jais, identifiko su Žaliojo kurso strategija labiausiai susijusius ir Trakų rajono savivaldybei aktualiausius DVT. Prioritetinis DVT ir Žaliojo kurso prioritetų sąrašas, kartu su numatytais priemonėmis, pateikiamas toliau.

ŽK prioritetai	Susiję darnaus vystymosi tikslai (DVT)
Tvarus judumas	9 DVT – kurti atsparią infrastruktūrą, skatinti visą apimančią industrializaciją ir skatinti naujoves; 11 DVT – pasiekti, kad miestai ir gyvenvietės taptų įtraukūs, saugūs, atsparūs ir darnūs.
Biologinė įvairovė	6 DVT – užtikrinti visiems vandens prieinamumą, darnų valdymą ir sanitariją; 11 DVT – pasiekti, kad miestai ir gyvenvietės taptų įtraukūs, saugūs, atsparūs ir darnūs; 12 DVT – užtikrinti darnius vartojimo ir gamybos modelius; 15 DVT – saugoti, atkurti ir skatinti darnių sausumos ekosistemų naudojimą, darniai valdyti miškus, kovoti su dykumėjimu, sustabdyti žemės būklės blogėjimą ir pakeisti šį procesą priešinga kryptimi bei sustabdyti biologinės įvairovės praradimą.
Švari energija	7 DVT – užtikrinti visiems galimybę naudotis prieinama, patikima, darnia ir modernia energija; 12 DVT – užtikrinti darnius vartojimo ir gamybos modelius.
Statyba ir renovacijos	9 DVT – kurti atsparią infrastruktūrą, skatinti visą apimančią industrializaciją ir skatinti naujoves; 11 DVT – pasiekti, kad miestai ir gyvenvietės taptų įtraukūs, saugūs, atsparūs ir darnūs.
„Nuo lauko iki stalo“	2 DVT – panaikinti badą, užtikrinti aprūpinimą maistu ir geresnę mitybą, skatinti darnų žemės ūkį; 15 DVT – saugoti, atkurti ir skatinti darnių sausumos ekosistemų naudojimą, darniai valdyti miškus, kovoti su dykumėjimu, sustabdyti žemės būklės blogėjimą ir pakeisti šį procesą priešinga kryptimi bei sustabdyti biologinės įvairovės praradimą.
Pramonė (žiedinė ekonomika)	8 DVT – skatinti tvarų, įtraukų ir darnų ekonomikos augimą, produktyvų įdarbinimą ir deramą darbą; 9 DVT – kurti atsparią infrastruktūrą, skatinti visą apimančią industrializaciją ir skatinti naujoves; 12 DVT – užtikrinti darnius vartojimo ir gamybos modelius.
Taršos mažinimas	6 DVT – užtikrinti visiems vandens prieinamumą, darnų valdymą ir sanitariją; 11 DVT – pasiekti, kad miestai ir gyvenvietės taptų įtraukūs, saugūs, atsparūs ir darnūs; 15 DVT – saugoti, atkurti ir skatinti darnių sausumos ekosistemų naudojimą, darniai valdyti miškus, kovoti su dykumėjimu, sustabdyti žemės būklės blogėjimą ir pakeisti šį procesą priešinga kryptimi bei sustabdyti biologinės įvairovės praradimą.

6. TRAKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS ŽALIOJO KURSO STRATEGIJA IKI 2035 M.

6.1. Vizija

(EKO)Trakai: ekologijos kultūra organiškai

Trakų rajonas – viena populiariausių Lietuvoje traukos vietų, kurioje susijungia turtinga, daugiakultūre istorija ir ambicingi ateities tikslai. Legendomis apipintas kraštas įsikūręs gamtos, ežerų, miškų prieglobstyje, o tai savaime diktuoja darnaus Trakų rajono vystymosi siekius. Europos žaliojo kurso kontekste darnios plėtros tikslai tampa dar svarbesni, siekiant, kad visose viešojo gyvenimo ir valdymo srityse prioritetą būtų teikiamas tvarumui ir turimų išteklių išsaugojimui ateities kartoms.

Įgyvendinant Trakų rajono savivaldybės žaliojo kurso strategiją bus siekiama:

- stipriai pagerinti savivaldybės aplinkos būklę, dalį tankiausiai apgyvendintų teritorijų paversti vizualiai atpažįstamomis žaliosiomis erdvėmis, orientuotomis į lėtojo poilsio paslaugas;
- įgyvendinti tvarumo skatinimo priemonės, skatinant naudotis mažiau taršiomis transporto priemonėmis ir (arba) viešuoju transportu;
- sumažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro naudojimo pastatams šildyti, siekiant mažesnės taršos, geresnės oro kokybės;
- atsakingai naudoti turimus gamtos išteklius: saulės energiją, orą, vandenį, dirvožemį, miškus, naudingąsias iškasenas, kraštovaizdį ir kt.;
- optimizuoti atliekų ir nuotekų surinkimo bei valymo procesus;
- užtikrinti biologinės įvairovės išsaugojimą;
- stiprinti visuomenės, ypač vaikų ir jaunimo, supratimą apie tvarumo ir tausaus išteklių naudojimo svarbą.

Kiekviena iš Strategijos vizijoje užkoduotų siekiamybių sudaro pagrindą tolesniems strateginiams prioritetams ir tikslams formuluoti. Identifikuoti strateginiai prioritetai atitinka Europos Žaliojo kurso prioritetus ir kitų nacionaliniu, regioniniu ir vietiniu lygmeniu galiojančių strateginių planavimo dokumentų prioritetines nuostatas.

6.2. Žaliajo kurso strateginiai tikslai

Siekiant įgyvendinti Europos žaliąjį kursą, Trakų rajone numatyti strateginiai prioritetai, tikslai ir uždaviniai pateikiami lentelėje.

PRIORITETAI	TIKSLAI	UŽDAVINIAI
1. Žalioji Trakų rajonas	1.1. Pagerinti savivaldybės viešųjų erdvių būklę ir išsaugoti biologinės įvairovės lygį.	1.1.1. Gerinti savivaldybės viešųjų erdvių būklę ir padidinti jų plotus.
		1.1.2. Užtikrinti nuolatinei aplinkos būklei įtakos turinčių veiksnių stebėseną.
		1.1.3. Apsaugoti savivaldybės gamtinį kraštovaizdį ir biologinę įvairovę.
2. Švari energija	2.1. Pagerinti savivaldybės oro kokybę ir sumažinti savivaldybės teritorijoje generuojamo CO ₂ kiekį.	2.1.1. Vykdyti pėstiesiems ir dviratininkams skirtos infrastruktūros plėtrą ir skatinti atsisakyti naudojimosi privačiomis motorizuotomis transporto priemonėmis.
		2.1.2. Vykdyti viešojo transporto infrastruktūros plėtrą ir skatinti naudojimąsi viešuoju transportu.
		2.1.3. Skatinti naudojimąsi netaršiomis transporto priemonėmis.
		2.1.4. Padidinti energijos vartojimo efektyvumą pastatuose.
		2.1.5. Skatinti naudojimąsi atsinaujinančiais energijos ištekliais ir sumažinti kietojo kuro panaudojimą pastatams šildyti.
3. Atsakingas išteklių panaudojimas	3.1. Pagerinti vandens išteklių valdymą ir padidinti savivaldybės atsparumą klimato kaitos keliamoms rizikoms.	3.1.1. Efektyviai valdyti savivaldybės vandens išteklius.
		3.1.2. Užtikrinti Trakų rajono savivaldybės atsparumą rizikoms, kylantioms iš klimato kaitos.
	3.2. Optimizuoti atliekų surinkimo ir tvarkymo procesą bei sumažinti į sąvartyną patenkančių atliekų kiekį.	3.2.1. Skatinti intensyvesnę atliekų rūšiavimą ir antrinių žaliavų surinkimą namų ūkiuose.
		3.2.2. Skatinti pakartotinių produktų ir medžiagų panaudojimą.
	3.3. Ugdyti aplinkosauginį savivaldybės gyventojų sąmoningumą.	3.3.1. Ugdyti tausojantį ir informuotą gyventojų požiūrį į darnų vystymąsi ir tvarų vartojimą.

6.3. Trakų rajono savivaldybės žaliojo kurso strategijos iki 2035 m. prioritetų, tikslų, uždavinių ir pagrindinių priemonių planas

Nr.	Pavadinimas	Veiksmai
1.	ŽALIASIS TRAKŲ RAJONAS	
1.1.	TIKSLAS. Savivaldybės viešųjų erdvių būklės gerinimas ir biologinės įvairovės lygio išsaugojimas.	
1.1.1.	UŽDAVINYS. Gerinti savivaldybės viešųjų erdvių būklę ir padidinti jų plotus.	
1.1.1.1.	Apleistų žaliųjų erdvių atkūrimas	Priemone siekiama: <ul style="list-style-type: none"> - įvertinti Trakų rajono savivaldybėje esančių apleistų erdvių plotus ir įgyvendinti jų atkūrimo veiklas.
1.1.1.2.	Mažieji parkai tankiai apgyvendintose vietovėse	Priemone siekiama: <ul style="list-style-type: none"> - padidinti žaliųjų erdvių plotus tankiai apgyvendintose savivaldybės teritorijose; - sukurti interneto platformą, kurioje būtų skelbiamas žemėlapis su žaliosiomis poilsio zonomis, gamtos paveldo objektais ir bendra informacija apie jų gamtinę būklę.
1.1.1.3.	Žaliųjų savivaldybės teritorijų apsauga ir plėtra	Priemone siekiama: <ul style="list-style-type: none"> - identifikuoti ir apsaugoti savivaldybės žaliąsias erdves, sudarant žemėlapius ir numatant galimus plėtros scenarijus; - vykdyti augmenijos ir želdinių plėtrą prie miestuose esančių didžiųjų taršos šaltinių (stacionarių taršos šaltinių, intensyvių eismo vietų ir kt.).
1.1.2.	UŽDAVINYS. Užtikrinti nuolatinei aplinkos būklei įtaką darančių veiksnių stebėseną.	
1.1.2.1.	Aplinkos monitoringo programos įgyvendinimas	Priemone siekiama: <ul style="list-style-type: none"> - užtikrinti, kad aplinkos būklei įtaką darančių veiksnių poveikis būtų nuolat stebimas ir vertinamas; - realaus laiko matavimo sensorių įdiegimas.
1.1.3.	UŽDAVINYS. Apsaugoti savivaldybės gamtinį kraštovaizdį ir biologinę įvairovę.	
1.1.3.1.	Užtikrinti Trakų rajono gamtinio kraštovaizdžio ir esamos biologinės įvairovės lygio apsaugą	Priemone siekiama: <ul style="list-style-type: none"> - peržiūrėti, papildyti, atnaujinti ir įgyvendinti gamtinio kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės apsaugos sprendinius, kurie įvardyti Trakų rajono savivaldybės teritorijos bendrajame plane; - įgyvendinti želdynų ir želdinių apsaugos, tvarkymo, būklės stebėsenos, želdynų kūrimo, želdinių veisimo ir inventorizavimo priemones; - kovoti su invazinėmis augalų rūšimis, siekiant atkurti natūralias ekosistemas.
1.1.3.2.	Skatinti žaliają ir inovatyvią žemės ūkio veiklą	Priemone siekiama: <ul style="list-style-type: none"> - teikti paramą smulkiajam ir vidutiniam žemės ūkiui; - skatinti tausaus ūkininkavimo praktikos (ekologinio ūkininkavimo, agrarinės aplinkosaugos) taikymą savivaldybės teritorijoje.
2.	ŠVARI ENERGIJA	

Trakų rajono savivaldybės žaliojo kurso strategija iki 2035 m.

Nr.	Pavadinimas	Veiksmai
2.1.	TIKSLAS. Savivaldybės oro kokybės gerinimas ir savivaldybės teritorijoje generuojamo CO ₂ kiekio mažinimas.	
2.1.1.	UŽDAVINYS. Vykdyti pėstiesiems ir dviratininkams skirtos infrastruktūros plėtrą ir skatinti atsakyti naudojimosi privačiomis motorizuotomis transporto priemonėmis.	
2.1.1.1.	Skatinimas keliauti pėsčiomis arba dviračiais	Priemone siekiama: <ul style="list-style-type: none"> - Trakų miesto centre įvesti nulinės taršos zoną; - miestuose įvesti papildomus greičio apribojimus, užtikrinant pėsčiųjų ir dviratininkų saugumą; - patobulinti kelių ženklinimą, pirmenybę suteikiant pėstiesiems ir dviratininkams; - vykdyti dviračių ir pėsčiųjų takų infrastruktūros plėtrą:<ul style="list-style-type: none"> • įvedant vienpusio eismo judėjimą Trakų mieste, Karaimų gatvę pritaikant bemotoriam transportui ir pėstiesiems (kelių erdvių persikirstymas ir eismo juostų atskyrimas); • projektuojant intensyviausias sankryžas; • įrengiant kokybiškesnes dangas, dviračių parkavimo ir saugojimo aikšteles, dviračių remonto punktus; • įvertinant aplinkai draugiškas dviračių takų šildymo galimybes bei įdiegiant efektyviausias priemones, kuriomis būtų sumažinama sezoniškumo įtaka dviračių takų naudojimui; • įrengiant vandens papildymo stoteles; - inicijuoti savarankiškos dviračių nuomos sistemas; - didesniais tarifais apmokestinti centrinių miestų dalių parkavimo zonas.
2.1.1.	UŽDAVINYS. Vykdyti viešojo transporto infrastruktūros plėtrą ir skatinti naudojamąsi viešuoju transportu.	
2.1.1.2.	Viešojo transporto infrastruktūros plėtra	Priemone siekiama: <ul style="list-style-type: none"> - padidinti viešojo transporto pasiekiamumą tankiai apgyvendintuose miestuose ir gyvenvietėse (15 min. iki artimiausios viešojo transporto stotelės); - optimizuoti viešojo transporto maršrutų planą; - įdiegti bendrą mokyklinių autobusų maršrutų planavimo sistemą, optimizuojant visų švietimo įstaigų maršrutų planus; - sumažinti gyventojų poreikį turėti ar naudoti privačias motorines transporto priemones; - atnaujinti esamų viešojo transporto priemonių bazę, įsigyjant daugiau ekologiškų transporto priemonių; - vykdyti elektros tinklų infrastruktūros plėtrą (kad būtų užtikrintas pakankamas elektros energijos srautas elektrinių transporto priemonių įkrovimo stotelėms aprūpinti).
2.1.2.	UŽDAVINYS. Skatinti naudojamąsi netaršiomis transporto priemonėmis.	
2.1.2.1.	Skatinimas naudotis elektrinėmis transporto priemonėmis	Priemone siekiama:

Trakų rajono savivaldybės žaliojo kurso strategija iki 2035 m.

Nr.	Pavadinimas	Veiksmai
		<ul style="list-style-type: none"> - vykdyti elektromobilių įkrovimo infrastruktūros plėtrą (elektromobilių įkrovimo infrastruktūros įrengimas automobilių stovėjimo aikštelėse ir kitose aktualiose viešose vietose).
2.1.2.2.	Automobilių parkavimo infrastruktūros plėtra	Priemone siekiama: <ul style="list-style-type: none"> - įrengti nemokamo parkavimo aikšteles už miestų ribų, skatinant pasinaudoti nemokamu viešuoju transportu arba išsinuomoti dviratį ar paspirtuką; - išplėsti mokamas parkavimo zonas į išorę nuo miesto centro.
2.1.2.3.	Savivaldybės kelių infrastruktūros plėtra	Priemone siekiama: <ul style="list-style-type: none"> - įrengti naujus ir modernizuoti esamus gatvių apšvietimo tinklus; - pritaikyti miestų gatvių tinklus viešajam transportui (modernizavimas ir saugumo užtikrinimas); - nukreipti transporto srautus iš miestų centrų (įvažiavimo ribojimai – nulinės taršos zonos); - nukreipti transporto srautus iš intensyviausių eismo sankryžų (aplinkkelio statyba); - nukreipti tranzitinio transporto srautus iš Trakų miesto (vienpusio eismo įvedimas Trakų mieste).
2.1.2.4.	Savivaldybės administracijos transporto ūkio modernizavimas ir alternatyvių transporto priemonių panaudojimas	Priemone siekiama: <ul style="list-style-type: none"> - modernizuoti savivaldybės administracijos transporto ūkį, įsigyjant netaršių transporto priemonių savivaldybės administracijos poreikiams tenkinti.
2.1.3.	UŽDAVINYS. Padidinti energijos vartojimo efektyvumą pastatuose.	
2.1.3.1.	Viešojo apšvietimo modernizavimas	Priemone siekiama: <ul style="list-style-type: none"> - modernizuoti savivaldybės viešųjų erdvių ir parkų apšvietimo infrastruktūrą.
2.1.3.2.	Savivaldybėje esančių pastatų (įskaitant savivaldybės pastatus) energinio efektyvumo didinimas	Priemone siekiama: <ul style="list-style-type: none"> - modernizuoti energijos suvartojimo duomenų rinkimo ir ataskaitų teikimo infrastruktūrą; - modernizuoti savivaldybėje esančius pastatus; - įvesti papildomus energinio efektyvumo reikalavimus naujiems pastatams:<ul style="list-style-type: none"> • privalomas AEI panaudojimas siekiant iš dalies (75 proc.) patenkinti pastato energetinius poreikius; • naujai statomų ir renovuojamų pastatų stogai privalo būti pritaikyti saulės elektrinėms ir (arba) vėjo jėgainėms įrengti; • draudžiamas kietąjį kurą naudojančių šildymo sistemų diegimas; - įvertinti esamų šilumos tinklų būklę ir nustatyti jų modernizavimo galimybes, diegiant integruotas atsinaujinančią energiją naudojančias šildymo sistemas bei atsisakant senų iškastinį kurą naudojančių katilinių įrangos.
2.1.3.3.	Energijos vartojimo efektyvumo priemonių diegimas daugiabučiuose gyvenamuosiuose namuose	Priemone siekiama: <ul style="list-style-type: none"> - diegti išmaniąsias energijos vartojimo efektyvumo priemones daugiabučiuose gyvenamuosiuose namuose.

Trakų rajono savivaldybės žaliojo kurso strategija iki 2035 m.

Nr.	Pavadinimas	Veiksmai
2.1.4.	UŽDAVINYS. Skatinti naudojamąsi atsinaujinančiais energijos ištekliais ir sumažinti kietojo kuro panaudojimą pastatams šildyti.	
2.1.4.1.	Kogeneracinių jėgainių / elektrinių plėtra	Priemone siekiama: <ul style="list-style-type: none"> - įvertinti kogeneracinių jėgainių / elektrinių panaudojimo galimybes šilumos ir elektros energijos gamybai, atliekant būtinus tyrimus ir numatant tolimesnes kogeneracinių jėgainių / elektrinių panaudojimo programas.
2.1.4.2.	Skatinti atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimą	Priemone siekiama: <ul style="list-style-type: none"> - paskatinti fizinius ir juridinius asmenis aktyviau įsirengti atsinaujinančių energijos išteklių įrangą, kuri galėtų pasitarnauti gaminant energiją ne tik buitiniam vartojimui, bet ir būsto šildymui; - įvertinti vėjo energetikos plėtros galimybes Trakų savivaldybėje; - įrengti atsinaujinančios energijos išteklius generuojančius saulės parkus ir vėjo jėgaines, įskaitant jų įrengimą ant savivaldybės pastatų.
3.	ATSAKINGAS IŠTEKLIŲ PANAUDOJIMAS	
3.1.	TIKSLAS. Efektyvesnis vandens išteklių valdymas ir atsparumo klimato kaitos keliamoms rizikoms didinimas.	
3.1.1.	UŽDAVINYS. Efektyviai valdyti savivaldybės vandens išteklius.	
3.1.1.1.	Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtra	Priemone siekiama: <ul style="list-style-type: none"> - vykdyti vandentvarkos ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtrą, remiantis Trakų rajono savivaldybės geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros specialiuoju planu:<ul style="list-style-type: none"> • įrengti buitinių nuotekų šalinimo ir valymo infrastruktūrą; • įrengti lietaus nuotekų surinkimo ir valymo infrastruktūrą; • įrengti centralizuoto vandentiekio tinklą tankiai apgyvendintose vietovėse; • įrengti centralizuotą nuotekų surinkimo ir valymo įrenginių tinklą; - skatinti gyventojus prisijungti prie esamų vandens tiekimo ir nuotekų šalinimo tinklų.
3.1.1.2.	Valyti ir tvarkyti vandens telkinius ir jų pakrantes	Priemone siekiama: <ul style="list-style-type: none"> - pagerinti vandens telkinių ekologinę būklę ir rekreacinį patrauklumą.
3.1.2.	UŽDAVINYS. Trakų rajono savivaldybės atsparumo būsimoms klimato kaitos keliamoms rizikoms užtikrinimas.	
3.1.2.1.	Klimato kaitos rizikos vertinimas ir rizikų valdymo modelio parengimas	Priemone siekiama: <ul style="list-style-type: none"> - parengti rizikų, kylančių iš klimato kaitos, valdymo modelį, suteikiant Trakų rajono savivaldybei galimybę geriau pasirengti suvaldyti jų neigiamą poveikį; - iškomunikuoti informaciją apie atsparumą klimato kaitai didinančias prisitaikymo priemones (pvz., draudimo sistemą ir savišalpos fondų veiklą) ir skatinti savivaldybės teritorijoje esančius ūkius taikyti jas.

Trakų rajono savivaldybės žaliojo kurso strategija iki 2035 m.

Nr.	Pavadinimas	Veiksmai
3.2.	TIKSLAS. Optimizuotas atliekų surinkimo ir tvarkymo procesas bei sumažintas į sąvartyną patenkančių atliekų kiekis.	
3.2.1.	UŽDAVINYS. Skatinti intensyvesnį atliekų rūšiavimą ir antrinių žaliavų surinkimą namų ūkiuose.	
3.2.1.1.	Antrinių žaliavų surinkimo infrastruktūros plėtra ir antrinių žaliavų surinkimo proceso optimizavimas	Priemone siekiama: <ul style="list-style-type: none"> - įvertinti antrinių žaliavų konteinerių aikštelių išdėstymo schemas; - vykdyti antrinių žaliavų konteinerių užpildymo stebėseną (įdiegiami konteinerių užpildymo sensoriai); - atsižvelgiant į antrinių žaliavų konteinerių užpildymo stebėsenos duomenis, pakoreguoti atliekų išvežimo grafikus; - užtikrinti efektyviam rūšiuojamųjų atliekų surinkimui būtinas sąlygas.
3.2.1.2.	Skatinti biologiškai skaidžių atliekų prevenciją ir tvarkymą	Priemone siekiama: <ul style="list-style-type: none"> - paskatinti atsakingiau vartoti maisto produktus; - įvertinti stambiagabaričių ir skaidžių atliekų surinkimo aikštelių poreikį (galimybių studija / analizė) ir įrengti jas pagal nustatytą poreikį; - skatinti atsakingo maisto produktų vartojimo kultūrą švietimo įstaigose:<ul style="list-style-type: none"> • diegiant informacinę sistemą, kuri leistų vaikams, gaunantiems maitinimą, pranešti apie atvykimą į švietimo įstaigą; • diegiant švediško stalo principą ir mokant vaikus rūšiuoti atliekas po valgio.
3.2.2.	UŽDAVINYS. Skatinti pakartotinį išteklių naudojimą.	
3.2.2.1.	DĖK'UI stotelės (visuomenės reikmėms skirto taisymo paslaugų ir pakartotinio produktų / medžiagų panaudojimo centro) veiklos plėtra	Priemone siekiama: <ul style="list-style-type: none"> - padidinti surenkamos, sutaisomos ir pakartotinai panaudojamos produkcijos / medžiagų kiekius; - informuoti visuomenę apie DĖK'UI stotelės veiklą, inicijuojant įtraukias kūrybines dirbtuves.
3.3.	TIKSLAS. Aplinkosauginio savivaldybės gyventojų ir verslo sąmoningumo ugdymas.	
3.3.1.	UŽDAVINYS. Ugdyti tausojantį ir informuotą gyventojų ir verslo požiūrį į darnų vystymąsi ir tvarų vartojimą.	
3.3.1.1.	Švietimo ir mokymo iniciatyvų, orientuotų į aplinkosauginio sąmoningumo ugdymą ir tvaraus vartojimo skatinimą, įgyvendinimas	Priemone siekiama: <ul style="list-style-type: none"> - padidinti savivaldybės gyventojų ir verslo informuotumą apie atsinaujinančių energijos išteklių pritaikymo galimybes energetiniams poreikiams tenkinti; - ugdyti verslo aplinkosauginį sąmoningumą ir skatinti taikyti žiedinės ekonomikos principus; - ugdyti visuomenės ekologinę savimonę ir pilietiškumą per įvairių veiklų ir renginių organizavimą (pvz., medžių sodinimą), siekiant suartinti visuomenę su gamta; - padidinti savivaldybės gyventojų informuotumą apie produktų tvarumą; - edukuoti gyventojus apie biologiškai skaidžių atliekų tvarkymo naudą aplinkai; - edukuoti gyventojus apie perteklinio vartojimo poveikį aplinkai (CO₂ išraiška); - organizuoti renginius, skatinančius vykti į darbą be asmeninio automobilio (pvz., diena be

Trakų rajono savivaldybės žaliojo kurso strategija iki 2035 m.

Nr.	Pavadinimas	Veiksmai
		<p>automobilio);</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizuoti renginius, skatinančius visuomenę savanoriškai prisidėti prie aplinkosaugos iniciatyvų (pvz., medžių sodinimas, viešųjų ir bendro naudojimo vietų tvarkymas, pvz., vandens telkinių pakrantės); - kiekvienoje švietimo įstaigoje įrengti laboratorijas, skirtas edukaciniams gamtos resursų tyrinėjimams; - kiekvienoje švietimo įstaigoje įrengti viešus ekologinius sodelius, darželius, kuriuos prižiūrėdami vaikai praktiškai prisidėtų prie ekologiško maisto auginimo ir lengviau atskirtų sveikesnį maistą.

6.4. Trakų rajono savivaldybės žaliojo kurso strategijos iki 2035 m. prioritetų, tikslų, uždavinių ir pagrindinių priemonių planas

Nr.	Pavadinimas	Veiksmai	Rodiklis	Siekiamą reikšmę	Įgyvendinimo laikotarpis	Atsakingas (-i) vykdytojas (-ai)
1.	ŽALIASIS TRAKŲ RAJONAS					
1.1.	TIKSLAS. Savivaldybės viešųjų erdvių būklės gerinimas ir biologinės įvairovės lygio išsaugojimas.					
1.1.1.	UŽDAVINYS. Gerinti savivaldybės viešųjų erdvių būklę ir padidinti jų plotus.					
1.1.1.1.	Apleistų žaliųjų erdvių atkūrimas	<p>Priemone siekiama:</p> <ul style="list-style-type: none"> • įvertinti Trakų rajono savivaldybėje esančių apleistų erdvių plotus ir įgyvendinti jų atkūrimo veiklas. 	Atkurtų žaliųjų erdvių skaičius	5	2022–2035	Aplinkosaugos ir viešosios tvarkos, Architektūros, Statybos, ūkio plėtros ir turto valdymo skyriai, Savivaldybės kraštovaizdžio architektas
1.1.1.2.	Mažieji parkai tankiai apgyvendintose vietovėse	<p>Priemone siekiama:</p> <ul style="list-style-type: none"> • padidinti žaliųjų erdvių plotus tankiai apgyvendintose savivaldybės teritorijose; • sukurti interneto platformą Savivaldybės GIS, kurioje būtų skelbiamas žemėlapis su žaliosiomis poilsio zonomis. 	<p>Įkurtų mažųjų parkų skaičius.</p> <p>Sukurta Savivaldybės GIS</p>	12 1	2022–2035	Aplinkosaugos ir viešosios tvarkos skyrius, seniūnijos, Savivaldybės kraštovaizdžio architektas

Trakų rajono savivaldybės žaliojo kurso strategija iki 2035 m.

Nr.	Pavadinimas	Veiksmai	Rodiklis	Siekiamą reikšmė	Įgyvendinimo laikotarpis	Atsakingas (-i) vykdytojas (-ai)
1.1.1.3.	Žaliųjų savivaldybės teritorijų apsauga ir plėtra	<p>Priemone siekiama:</p> <ul style="list-style-type: none"> identifikuoti ir apsaugoti savivaldybės žaliąsias erdves, sudarant žemėlapius savivaldybės GIS ir numatant galimus plėtros scenarijus; vykdyti augmenijos ir želdinių plėtrą prie miestuose esančių didžiųjų taršos šaltinių (stacionarių taršos šaltinių, intensyvių eismo vietų ir kt.). 	<p>Naujai įkurtų žaliųjų erdvių prie didžiųjų taršos šaltinių skaičius.</p> <p>Parengtas žaliųjų savivaldybės erdvių žemėlapis.</p> <p>Savivaldybės GIS</p>	<p>3</p> <p>1</p> <p>1</p>	2022–2035	Aplinkosaugos ir viešosios tvarkos, Architektūros skyriai Statybos, ūkio plėtros ir turto valdymo skyrius Seniūnijos Savivaldybės kraštovaizdžio architektas
1.1.2.	UŽDAVINYS. Užtikrinti nuolatinei aplinkos būklei įtaką darančių veiksnių stebėseną					
1.1.2.1.	Aplinkos monitoringo programos įgyvendinimas	<p>Priemone siekiama:</p> <ul style="list-style-type: none"> užtikrinti, kad aplinkos būklei įtaką darančių veiksnių poveikis būtų nuolat stebimas ir vertinamas; 	Įgyvendinta aplinkos monitoringo programa.	1	2022–2035	Aplinkosaugos ir viešosios tvarkos skyrius
1.1.3.	UŽDAVINYS. Apsaugoti savivaldybės gamtinį kraštovaizdį ir biologinę įvairovę.					
1.1.3.1.	Užtikrinti Trakų rajono gamtinio kraštovaizdžio ir esamos biologinės įvairovės lygio apsaugą	<p>Priemone siekiama:</p> <ul style="list-style-type: none"> peržiūrėti, papildyti, atnaujinti ir įgyvendinti gamtinio kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės apsaugos sprendinius, kurie įvardyti Trakų rajono savivaldybės teritorijos bendrajame plane; įgyvendinti želdynų ir želdinių apsaugos, tvarkymo, būklės stebėsenos, želdynų kūrimo, želdinių veisimo ir inventorizavimo priemones; kovoti su invazinėmis augalų rūšimis, siekiant atkurti natūralias ekosistemas. 	<p>Įgyvendintų sprendinių (projektų) skaičius ir skirtų lėšų suma (Eur).</p> <p>Atliktų želdynų būklės stebėsenos, inventorizacijos ir ekspertizių skaičius.</p> <p>Teritorijų, kuriose atkurta natūrali ekosistema, skaičius ir plotas (ha).</p>	<p>1</p> <p>1</p> <p>2</p>	2022–2035	Aplinkosaugos ir viešosios tvarkos, Architektūros skyriai

Trakų rajono savivaldybės žaliajo kurso strategija iki 2035 m.

Nr.	Pavadinimas	Veiksmai	Rodiklis	Siekiamą reikšmė	Įgyvendinimo laikotarpis	Atsakingas (-i) vykdytojas (-ai)
1.1.3.2.	Skatinti žaliąją ir inovatyvią žemės ūkio veiklą	<p>Priemone siekiama:</p> <ul style="list-style-type: none"> teikti paramą smulkiąjam ir vidutiniam žemės ūkiui; skatinti tausaus ūkininkavimo praktikos (ekologinio ūkininkavimo, agrarinės aplinkosaugos) taikymą savivaldybės teritorijoje. 	<p>Parama smulkiąjam ir vidutiniam žemės ūkiui (EUR).</p> <p>Ploto, kuriame taikoma tausaus ūkininkavimo praktika, padidėjimas, proc.</p>	<p>50000</p> <p>10</p>	2022–2035	Žemės ūkio administravimo skyrius
2.	ŠVARI ENERGIJA					
2.1.	TIKSLAS. Savivaldybės oro kokybės gerinimas ir savivaldybės teritorijoje generuojamo CO ₂ kiekio mažinimas.					
2.1.1.	UŽDAVINYS. Vykdyti pėstiesiems ir dviratininkams skirtos infrastruktūros plėtrą ir skatinti atsakyti naudojimosi privačiomis motorizuotomis transporto priemonėmis.					
2.1.1.1.	Skatinimas keliauti pėsčiomis arba dviračiais	<p>Priemone siekiama:</p> <ul style="list-style-type: none"> Trakų miesto centre įvesti nulinės taršos zoną; miestuose įvesti papildomus greičio apribojimus, užtikrinant pėsčiųjų ir dviratininkų saugumą; patobulinti kelių ženklumą, pirmenybę suteikiant pėstiesiems ir dviratininkams; vykdyti dviračių ir pėsčiųjų takų infrastruktūros plėtrą: <ul style="list-style-type: none"> įvedant vienpusio eismo judėjimą Trakų mieste, Karaimų gatvę pritaikant bemotoriam transportui ir pėstiesiems (kelių erdvių persikirstymas ir eismo juostų atskyrimas); projektuojant intensyviausias sankryžas; įrengiant kokybiškesnes dangas, dviračių parkavimo 	<p>Trakų mieste įvesta nulinės taršos zona ir vienpusio judėjimo eismas.</p> <p>Naujai paženklintų kelių ilgis (km).</p> <p>Modernizuotų ir naujai įrengtų dviračių ir (ar) pėsčiųjų takų / trasų ilgis (km).</p> <p>Įrengtų dviračių parkavimo ir saugojimo aikštelių skaičius.</p> <p>Įrengtų dviračių remonto punktų (degalinėse ir kitose svarbiose vietose) skaičius.</p> <p>Atlikta dviračių takų šildymo šaltuoju metų laikotarpiu galimybių studija.</p> <p>Šildomų dviračių takų / trasų ilgis (km).</p>	<p>1</p> <p>2</p> <p>9</p> <p>16</p> <p>7</p> <p>1</p>	2022–2035; Iki 2023 m. savivaldybėje turi būti nustatyta mažos taršos zona.	Statybos, ūkio plėtros ir turto valdymo skyrius, Privatūs investuotojai

Trakų rajono savivaldybės žaliojo kurso strategija iki 2035 m.

Nr.	Pavadinimas	Veiksmai	Rodiklis	Siekiamą reikšmė	Įgyvendinimo laikotarpis	Atsakingas (-i) vykdytojas (-ai)
		<ul style="list-style-type: none"> ir saugojimo aikšteles, dviračių remonto punktus; ○ įvertinant aplinkai draugiškas dviračių takų šildymo galimybes bei įdiegiant efektyviausias priemones, kuriomis būtų sumažinama sezoniškumo įtaka dviračių takų naudojimui; ○ įrengiant vandens papildymo stoteles; • inicijuoti savarankiškos dviračių nuomos sistemas; • didesniais tarifais apmokestinti centrinių miestų dalių parkavimo zonas. 	<p>Įrengtų vandens papildymo stotelių skaičius.</p> <p>Pritraukta privačių investicijų ir įrengti savarankiškos dviračių nuomos sistemos punktai.</p> <p>Centrinių miestų dalių parkavimo zonų apmokestinimo tarifų padidėjimas (proc.).</p>	<p>10 km</p> <p>10</p> <p>2</p> <p>200%</p>		
2.1.1.	UŽDAVINYS. Vykdyti viešojo transporto infrastruktūros plėtrą ir skatinti naudojamą viešuoju transportu.					
2.1.1.2.	Viešojo transporto infrastruktūros plėtra	<p>Priemone siekiama:</p> <ul style="list-style-type: none"> • padidinti viešojo transporto pasiekiamumą tankiai apgyvendintuose miestuose ir gyvenvietėse (15 min. iki artimiausios viešojo transporto stotelės); • optimizuoti viešojo transporto maršrutų planą; • įdiegti bendrą mokyklinių autobusų maršrutų planavimo sistemą, optimizuojant visų švietimo įstaigų maršrutų planus; • sumažinti gyventojų poreikį turėti ar naudoti privačias motorines transporto priemones; 	<p>Atliktas viešojo transporto pasiekiamumo vertinimas (analizė).</p> <p>Parengtas ir įgyvendintas viešojo transporto maršrutų optimizavimo planas.</p> <p>Įdiegta bendra mokyklinių autobusų maršrutų planavimo sistema.</p> <p>Sumažėjęs kelionių skaičius motorinėmis transporto priemonėmis (proc.).</p>	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>30%</p>	<p>2022–2035</p> <p>Iki 2027 m. pasiekti, kad visas viešasis, taksi ir pavėžėjimo paslaugas teikiantis transportas naudotų tik AEI energiją.</p>	<p>TRSA, UAB „Trakų autobusai“</p>

Trakų rajono savivaldybės žaliajo kurso strategija iki 2035 m.

Nr.	Pavadinimas	Veiksmai	Rodiklis	Siekiamą reikšmė	Įgyvendinimo laikotarpis	Atsakingas (-i) vykdytojas (-ai)
		<ul style="list-style-type: none"> atnaujinti esamų viešojo transporto priemonių bazę, įsigyjant daugiau ekologiškų transporto priemonių; vykdyti elektros tinklų infrastruktūros plėtrą (kad būtų užtikrintas pakankamas elektros energijos srautas elektrinių transporto priemonių įkrovimo stotelėms aprūpinti). 	<p>Naujai įsigytų viešojo transporto priemonių skaičius.</p> <p>Įgyvendintų elektros tinklų plėtros projektų skaičius.</p>	10 6		
2.1.2	UŽDAVINYS. Skatinti naudojimąsi netaršiomis transporto priemonėmis.					
2.1.2.1.	Skatinimas naudotis elektrinėmis transporto priemonėmis	<p>Priemone siekiama:</p> <ul style="list-style-type: none"> vykdyti elektromobilių įkrovimo infrastruktūros plėtrą (elektromobilių įkrovimo infrastruktūros įrengimas automobilių stovėjimo aikštelėse ir kitose aktualiose viešose vietose). 	Vietų, kuriose įrengtos elektromobilių įkrovimo stotelės, skaičius.	8	2022–2035	Statybos, ūkio plėtros ir turto valdymo skyrius
2.1.2.2.	Automobilių parkavimo infrastruktūros plėtra	<p>Priemone siekiama:</p> <ul style="list-style-type: none"> įrengti nemokamo parkavimo aikšteles už miestų ribų, skatinant pasinaudoti nemokamu viešuoju transportu arba išsinuomoti dviratį ar paspirtuką; išplėsti mokamas parkavimo zonas į išorę nuo miesto centro. 	<p>Įrengtų automobilių parkavimo aikštelių už miesto ribų skaičius.</p> <p>Išplėstų mokamų parkavimo zonų skaičius.</p>	4 2	2022–2035	Statybos, ūkio plėtros ir turto valdymo skyrius
2.1.2.3.	Savivaldybės kelių infrastruktūros plėtra	<p>Priemone siekiama:</p> <ul style="list-style-type: none"> įrengti naujus ir modernizuoti esamus gatvių apšvietimo tinklus; pritaikyti miestų gatvių tinklus viešajam transportui (modernizavimas ir saugumo užtikrinimas); nukreipti transporto srautus iš miestų centrų (įvažiavimo ribojimai – nulinės taršos zonos); 	<p>Modernizuotos ir naujai įrengtos apšvietimo sistemos, panaudojant viešos ir privačios partnerystės modelį.</p> <p>Modernizuotų ir viešajam transportui pritaikytų vietinės reikšmės kelių ir gatvių ilgis (km).</p>	1 20	2022–2035	TRSA, Statybos, ūkio plėtros ir turto valdymo skyrius, Strateginio planavimo ir investicijų skyrius,

Trakų rajono savivaldybės žaliojo kurso strategija iki 2035 m.

Nr.	Pavadinimas	Veiksmai	Rodiklis	Siekiami reikšmė	Įgyvendinimo laikotarpis	Atsakingas (-i) vykdytojas (-ai)
		<ul style="list-style-type: none"> nukreipti transporto srautus iš intensyviausių eismo sankryžų (aplinkkelio statyba); nukreipti tranzitinio transporto srautus iš Trakų miesto (vienpusio eismo įvedimas Trakų mieste.	Pastatytas Trakų miesto aplinkkelis. Trakų mieste įvesta nulinės taršos zona ir vienpusio judėjimo eismas.	1 1		
2.1.2.4.	Savivaldybės administracijos transporto ūkio modernizavimas ir alternatyvių transporto priemonių panaudojimas	Priemone siekiama: <ul style="list-style-type: none"> modernizuoti savivaldybės administracijos transporto ūkį, įsigyjant netaršių transporto priemonių savivaldybės administracijos poreikiams tenkinti. 	Įstaigų ir institucijų, gavusių finansavimą, skaičius.	9	2022–2035	TRSA, Strateginio planavimo ir investicijų skyrius, Administracijai pavaldžios įstaigos
2.1.3.	UŽDAVINYS. Padidinti energijos vartojimo efektyvumą pastatuose					
2.1.3.1.	Viešojo apšvietimo modernizavimas	Priemone siekiama: <ul style="list-style-type: none"> modernizuoti savivaldybės viešųjų erdvių ir parkų apšvietimo infrastruktūrą. 	Modernizuotos ir naujai įrengtos viešųjų erdvių ir parkų apšvietimo sistemos.	8	2022–2035	Statybos, ūkio plėtros ir turto valdymo skyrius
2.1.3.2.	Savivaldybėje esančių pastatų (įskaitant savivaldybės pastatus) energinio efektyvumo didinimas	Priemone siekiama: <ul style="list-style-type: none"> modernizuoti energijos suvartojimo duomenų rinkimo ir ataskaitų teikimo infrastruktūrą; modernizuoti savivaldybėje esančius pastatus; įvesti papildomus energinio efektyvumo reikalavimus naujiems pastatams: <ul style="list-style-type: none"> privalomas AEI panaudojimas siekiant iš dalies (75 proc.) patenkinti pastato energetinius poreikius; naujai statomų ir renovuojamų pastatų stogai privalo būti 	Pastatų, kuriuose modernizuota energijos suvartojimo duomenų rinkimo ir ataskaitų teikimo infrastruktūra, skaičius. Modernizuotų savivaldybės administracijos ir jai pavaldžių įstaigų pastatų skaičius. Standartinių reikalavimų naujiems statiniams nustatymas ir įteisinimas. Pastatų, kuriuose padidėjo energijos vartojimo efektyvumas, skaičius.	10 8 1 8	2022–2035	TRSA, Statybos, ūkio plėtros ir turto valdymo skyrius, Šilumos tiekėjai, Administracijai pavaldžios įstaigos

Trakų rajono savivaldybės žaliajo kurso strategija iki 2035 m.

Nr.	Pavadinimas	Veiksmai	Rodiklis	Siekiami reikšmė	Įgyvendinimo laikotarpis	Atsakingas (-i) vykdytojas (-ai)
		<p>pritaikyti saulės elektrinės ir (arba) vėjo jėgainės įrengti;</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ draudžiamas kietąjį kurą naudojančių šildymo sistemų diegimas; • įvertinti esamų šilumos tinklų būklę ir nustatyti jų modernizavimo galimybes, diegiant integruotas atsinaujinančią energiją naudojančias šildymo sistemas bei atsisakant senų iškastinį kurą naudojančių katilinių įrangos. 	<p>Pastatų, kuriuose įgyvendinti atsinaujinančių energijos išteklių technologijų projektai, skaičius.</p> <p>Parengtas ir įgyvendintas šilumos tinklų pakeitimo planas.</p> <p>Pakoreguoti specialieji planai.</p>	<p>4</p> <p>1</p> <p>1</p>		
2.1.3.3.	Energijos vartojimo efektyvumo priemonių diegimas daugiabučiuose gyvenamuosiuose namuose	<p>Priemone siekiama:</p> <ul style="list-style-type: none"> • diegti išmaniąsias energijos vartojimo efektyvumo priemones daugiabučiuose gyvenamuosiuose namuose. 	Daugiabučių gyvenamųjų namų, kuriuose įdiegtos išmaniosios energijos vartojimo efektyvumo priemonės, skaičius.	10	2022–2035	Statybos, ūkio plėtros ir turto valdymo skyrius
2.1.4.	UŽDAVINYS. Skatinti naudojamą atsinaujinančiais energijos ištekliais ir sumažinti kietojo kuro panaudojimą pastatams šildyti					
2.1.4.1.	Kogeneracinių jėgainių / elektrinių plėtra	<p>Priemone siekiama:</p> <ul style="list-style-type: none"> • įvertinti kogeneracinių jėgainių / elektrinių panaudojimo galimybes šilumos ir elektros energijos gamybai, atliekant būtinus tyrimus ir numatant tolimesnes kogeneracinių jėgainių / elektrinių panaudojimo programas. 	<p>Atlikta kogeneracinių jėgainių / elektrinių panaudojimo galimybių studija.</p> <p>Parengta ir įgyvendinta kogeneracinių jėgainių / elektrinių panaudojimo programa.</p>	<p>1</p> <p>1</p>	2023–2024	Statybos, ūkio plėtros ir turto valdymo skyrius
2.1.4.2.	Skatinti atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimą	<p>Priemone siekiama:</p> <ul style="list-style-type: none"> • paskatinti fizinius ir juridinius asmenis aktyviau įsirengti atsinaujinančių energijos išteklių įrangą, kuri galėtų pasitarnauti 	<p>Gyvenamųjų namų skaičius, kuriuose įrengta atsinaujinančių energijos išteklių įranga.</p> <p>Atlikta vėjo energijos panaudojimo galimybių studija.</p>	<p>50</p> <p>1</p>	<p>2022–2035</p> <p>2025–2026</p>	<p>Statybos, ūkio plėtros ir turto valdymo skyrius</p> <p>Administracijai pavaldžios įstaigos</p>

Trakų rajono savivaldybės žaliajo kurso strategija iki 2035 m.

Nr.	Pavadinimas	Veiksmai	Rodiklis	Siekiamą reikšmė	Įgyvendinimo laikotarpis	Atsakingas (-i) vykdytojas (-ai)
		<p>gaminant energiją ne tik buitiniam vartojimui, bet ir būstui šildyti;</p> <ul style="list-style-type: none"> įvertinti vėjo energetikos plėtros galimybes Trakų savivaldybėje; įrengti atsinaujinančios energijos išteklius, generuojančius saulės parkus ir vėjo jėgaines, įskaitant jų įrengimą ant savivaldybės pastatų. 	Įrengtų saulės parkų ir vėjo jėgainių skaičius..	10	2030-2035	
3.	ATSAKINGAS IŠTEKLIŲ PANAUDOJIMAS					
3.1.	TIKSLAS. Efektyvesnis vandens išteklių valdymas ir atsparumo klimato kaitos keliamoms rizikoms didinimas.					
3.1.1.	UŽDAVINYS. Efektyviai valdyti savivaldybės vandens išteklius.					
3.1.1.1.	Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtra	<p>Priemone siekiama:</p> <ul style="list-style-type: none"> vykdyti vandentvarkos ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtrą, remiantis Trakų rajono savivaldybės geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros specialiuoju planu: <ul style="list-style-type: none"> įrengti buitinių nuotekų šalinimo ir valymo infrastruktūrą; įrengti lietaus nuotekų surinkimo ir valymo infrastruktūrą; įrengti centralizuoto vandentiekio tinklą tankiai apgyvendintose vietovėse; įrengti centralizuotą nuotekų surinkimo ir valymo įrenginių tinklą; skatinti gyventojus prisijungti prie esamų vandens tiekimo ir nuotekų šalinimo tinklų. 	<p>Naujai įrengtų ir rekonstruotų geriamojo vandens kokybės gerinimo įrenginių skaičius.</p> <p>Naujai įrengtų nuotekų valymo įrenginių skaičius.</p> <p>Planuojama vandens tiekimo ir buitinių nuotekų tvarkymo tinklų plėtra ilgis (km).</p>	8	2022–2030	UAB „Trakų vandenys“
				2		
				50		

Trakų rajono savivaldybės žaliajo kurso strategija iki 2035 m.

Nr.	Pavadinimas	Veiksmai	Rodiklis	Siekiamą reikšmė	Įgyvendinimo laikotarpis	Atsakingas (-i) vykdytojas (-ai)
3.1.1.2.	Valyti ir tvarkyti vandens telkinius ir jų pakrantes	Priemone siekiama: <ul style="list-style-type: none"> pagerinti vandens telkinių ekologinę būklę ir rekreacinį patrauklumą. 	Įgyvendintų vandens telkinių būklės gerinimo ir rekreacinio patrauklumo didinimo projektų skaičius.	3	2022–2035	Aplinkosaugos ir viešosios tvarkos skyrius
3.1.2.	UŽDAVINYS. Trakų rajono savivaldybės atsparumo būsimoms klimato kaitos keliamoms rizikoms užtikrinimas.					
3.1.2.1.	Klimato kaitos rizikos vertinimas ir rizikų valdymo modelio parengimas	Priemone siekiama: <ul style="list-style-type: none"> iškomunikuoti informaciją apie atsparumą klimato kaitai didinančias prisitaikymo priemones (pvz., draudimo sistemą ir savišalpos fondų veiklą) ir skatinti savivaldybės teritorijoje esančius ūkius taikyti jas. 	Parengtas ūkių atsparumą klimato kaitai didinančių prisitaikymo priemonių paketas. Parengtų ir įgyvendintų komunikacijos apie ūkių atsparumą klimato kaitai didinančias priemones skaičius.	1 12	2022–2035	Aplinkosaugos ir viešosios tvarkos, Žemės ūkio administravimo, Ryšių su visuomenę skyriai
3.2.	TIKSLAS. Optimizuotas atliekų surinkimo ir tvarkymo procesas bei sumažintas į sąvartyną patenkančių atliekų kiekis.					
3.2.1.	UŽDAVINYS. Skatinti intensyvesnę atliekų rūšiavimą ir antrinių žaliavų surinkimą namų ūkiuose.					
3.2.1.1.	Antrinių žaliavų surinkimo infrastruktūros plėtra ir antrinių žaliavų surinkimo proceso optimizavimas	Priemone siekiama: <ul style="list-style-type: none"> įvertinti antrinių žaliavų konteinerių aikštelių išdėstymo schemas; atsižvelgiant į antrinių žaliavų konteinerių užpildymo stebėsenos duomenis, pakoreguoti atliekų išvežimo grafikus; užtikrinti efektyviam rūšiuojamųjų atliekų surinkimui būtinas sąlygas. 	Atnaujinta antrinių žaliavų konteinerių aikštelių išdėstymo schema. Įdiegta konteinerių užpildymo stebėsenos sistema.	1 1	2022–2035	Aplinkosaugos ir viešosios tvarkos skyrius
3.2.1.2.	Skatinti biologiškai skaidžių atliekų prevenciją ir tvarkymą	Priemone siekiama: <ul style="list-style-type: none"> paskatinti atsakingiau vartoti maisto produktus; skatinti atsakingo maisto produktų vartojimo kultūrą švietimo įstaigose: <ul style="list-style-type: none"> diegiant informacinę sistemą, kuri leistų vaikams, gaunantiems 	Įdiegta informavimo apie atvykimą į švietimo įstaigą informacinė sistema. Švietimo įstaigų, kuriose rengiami atsakingo vartojimo mokymai	3 18	2022–2035	Švietimo ir sporto skyrius

Trakų rajono savivaldybės žaliojo kurso strategija iki 2035 m.

Nr.	Pavadinimas	Veiksmai	Rodiklis	Siekiami reikšmė	Įgyvendinimo laikotarpis	Atsakingas (-i) vykdytojas (-ai)
		<p>maitinimą, pranešti apie atvykimą į švietimo įstaigą;</p> <ul style="list-style-type: none"> • rengiant atsakingo vartojimo mokymus bei mokant vaikus rūšiuoti atliekas po valgio. 				
3.2.2.	UŽDAVINYS. Skatinti pakartotinį išteklių naudojimą.					
3.2.2.1.	DĖK'UI stotelės (visuomenės reikmėms skirtos taisymo paslaugų ir pakartotinio produktų / medžiagų panaudojimo centro) veiklos plėtra	<p>Priemone siekiama:</p> <ul style="list-style-type: none"> • padidinti surenkamos, sutaisomos ir pakartotinai panaudojamos produkcijos / medžiagų kiekius; • informuoti visuomenę apie DĖK'UI stotelės veiklą, inicijuojant įtraukias kūrybines dirbtuves. 	Suorganizuotų renginių (kūrybinių dirbtuvių) skaičius.	24	2022–2035	TRSA, VAATC
3.3.	TIKSLAS. Aplinkosauginio savivaldybės gyventojų ir verslo sąmoningumo ugdymas.					
3.3.1.	UŽDAVINYS. Ugdyti tausojantį ir informuotą gyventojų ir verslo požiūrį į darnų vystymąsi ir tvarų vartojimą.					
3.3.1.1.	Švietimo ir mokymo iniciatyvų, orientuotų į aplinkosauginio sąmoningumo ugdymą ir tvaraus vartojimo skatinimą, įgyvendinimas	<p>Priemone siekiama:</p> <ul style="list-style-type: none"> • padidinti savivaldybės gyventojų ir verslo informuotumą apie atsinaujinančių energijos išteklių pritaikymo galimybes energetiniams poreikiams tenkinti; • ugdyti verslo aplinkosauginį sąmoningumą ir skatinti taikyti žiedinės ekonomikos principus; • ugdyti visuomenės ekologinę savimonę ir pilietiškumą per įvairių veiklų ir renginių organizavimą (pvz., medžių sodinimą), siekiant suartinti visuomenę su gamta; • padidinti savivaldybės gyventojų informuotumą apie produktų tvarumą; 	<p>Parengtų ir įgyvendintų priemonių skaičius.</p> <p>Švietimo įstaigose įrengtų laboratorijų skaičius.</p> <p>Švietimo įstaigose įrengtų sodelių, darželių skaičius</p>	10 11 15	2022–2035	Švietimo ir sporto skyrius, Aplinkosaugos ir viešosios tvarkos skyrius

Trakų rajono savivaldybės žaliojo kurso strategija iki 2035 m.

Nr.	Pavadinimas	Veiksmai	Rodiklis	Siekiamą reikšmė	Įgyvendinimo laikotarpis	Atsakingas (-i) vykdytojas (-ai)
		<ul style="list-style-type: none"> • edukuoti gyventojus apie biologiškai skaidžių atliekų tvarkymo naudą aplinkai; • edukuoti gyventojus apie perteklinio vartojimo poveikį aplinkai (CO₂ išraiška); • organizuoti renginius, skatinančius vykti į darbą be asmeninio automobilio (pvz., diena be automobilio); • organizuoti renginius, skatinančius visuomenę savanoriškai prisidėti prie aplinkosaugos iniciatyvų (pvz., medžių sodinimas, viešųjų ir bendro naudojimo vietų tvarkymas, pvz., vandens telkinių pakrantės); • kiekvienoje švietimo įstaigoje įrengti laboratorijas, skirtas edukaciniams gamtos resursų tyrinėjimams; • kiekvienoje švietimo įstaigoje įrengti viešus ekologinius sodelius, darželius, kuriuos prižiūrėdami vaikai praktiškai prisidėtų prie ekologiško maisto auginimo ir lengviau atskirtų sveikesnį maistą.				

7. SVARBIAUSIOS STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO NUOSTATOS

7.1. Strategijos įgyvendinimo stebėsenos ir kontrolės sistema

Trakų rajono savivaldybės žaliąjį kursą strategijos (Strategijos) įgyvendinimo laikotarpis – 2022–2035 m.

Pradėjus Strategijos įgyvendinimą, numatomi atlikti veiksmai:

1. Trakų rajono savivaldybės tarybos sprendimu parengtas Strategijos projektas patvirtinamas 2022 m. IV ketvirtį. Informacija apie patvirtintą Strategiją (kartu su dokumentu) paviešinama Trakų rajono savivaldybės interneto puslapyje.

2. 2023 m. I-II ketvirtį, patvirtinus Strategiją, organizuojamas Ūkio, turizmo ir investicijų komiteto posėdis, kurio metu detalčiai peržiūrima patvirtinta Strategija, paskiriamas už Strategijos įgyvendinimo stebėseną atsakingas Trakų rajono savivaldybės administracijos specialistas (iš atsakingų priemonių vykdytojų, Administracijos skyrių ar kt. renka ir sistemina informaciją tarpinėms ir galutinei Strategijos įgyvendinimo ataskaitai; rengia su Strategija susijusią informaciją Ūkio, turizmo ir investicijų komiteto posėdžiams, techniškai juos prižiūri ir vykdo kt. susijusias funkcijas), nustatomi prioritetiniai aplinkosaugos plėtros veiksmai rajone artimiausiu laikotarpiu (suformuojami siūlymai ir sudaromas Strategiją detalizuojantis veiksmų planas, pildomas kasmet einamiesiems metams).

Įgyvendinant Strategiją, numatomi periodiškai atliekami veiksmai:

1. Organizuojami Ūkio, turizmo ir investicijų komiteto posėdžiai, skirti aptarti Strategijos ir einamųjų metų veiksmų plano įgyvendinimą (ne rečiau kaip kartą per metus).

2. Ūkio, turizmo ir investicijų komitetas posėdžių metu sudaro metinį Strategijos įgyvendinimo planą, kuriame numatomi svarbiausi darbai, vykdam Strategijoje suplanuotas priemones.

3. Ūkio, turizmo ir investicijų komitetas posėdžių metu priima nutarimus siūlyti Administracijos direktoriui pavesti už Strategijoje numatytų priemonių įgyvendinimą paskirtiems atsakingiems vykdytojams metiniuose įstaigų ar skyrių veiklos planuose numatyti vykdyti priemones ir pasiekti suplanuotus rodiklius.

5. Svarstomos Strategijos įgyvendinimo ir rodiklių pasiekimo tarpinės ir galutinė ataskaitos.

6. Svarstomos rekomendacijos dėl Strategijos tikslinimo.

7. Įgyvendinamas priemonių planas ir sisteminama informacija apie suplanuotų rodiklių pasiekimą ir priemonių įgyvendinimą.

Atsiskaitymo už įgyvendinimo rezultatus (ataskaitų teikimo) tvarka

Strategijos įgyvendinimo stebėsenos ir kontrolės struktūrą sudaro: Trakų rajono savivaldybės taryba, Ūkio, turizmo ir investicijų komitetas, Trakų rajono savivaldybės administracijos Aplinkosaugos ir viešosios tvarkos, Architektūros, Strateginio planavimo ir investicijų, Švietimo, Žemės ūkio

Trakų rajono savivaldybės žaliajo kurso strategija iki 2035 m.

administravimo skyriai, Trakų rajono savivaldybės administracijai pavaldžios įstaigos, aplinkosaugos specialistai, kitos suinteresuotosios šalys (NVO, bendruomeninės organizacijos, susiję verslo atstovai ir kt.).

Už plano įgyvendinimą ir stebėseną atsakingi subjektai

Eil. Nr.	Subjektas	Funkcijos
1.	Trakų r. sav. taryba ir Tarybos nariai	<ul style="list-style-type: none"> Tvirtina Trakų rajono savivaldybės žaliajo kurso strategiją iki 2035 m. Tarybos posėdžių metu svarsto susipažinti teikiamas Strategijos įgyvendinimo ataskaitas Dalyvauja Ūkio, turizmo ir investicijų komiteto veikloje, teikia pasiūlymus dėl Strategijos įgyvendinimo, tikslinimo ir kt.
2.	Ūkio, turizmo ir investicijų komitetas	<ul style="list-style-type: none"> Koordinuoja Trakų rajono aplinkosaugos ir darnios ekonomikos plėtros planavimą ir Strategijos įgyvendinimą, svarsto Strategijos įgyvendinimo ir rodiklių pasiekimo ataskaitas, teikia pasiūlymus dėl ataskaitos tikslinimo ir siūlo teikti parengtas ataskaitas Savivaldybės tarybai Teikia pasiūlymus Trakų rajono savivaldybės administracijai pavaldžioms įstaigoms ir aplinkosaugos srityje veiklą vykdančioms organizacijoms dėl Strategijos įgyvendinimo, priemonių planavimo įstaigų metiniuose veiklos planuose Siūlo Administracijos direktoriui pavesti atsakingiems skyriams / įstaigoms įgyvendinti numatytas priemones einamaisiais metais
3.	Trakų r. sav. administracija (atsakingi skyriai)	<ul style="list-style-type: none"> Įgyvendina Strategijoje numatytas ir į metinį veiklos planą įtrauktas priemones, už kurių įgyvendinimą yra atsakinga Administracija Teikia informaciją apie įgyvendinamas priemones ir pasiektus rodiklius Trakų r. sav. administracijos Aplinkosaugos ir viešosios tvarkos skyriui
4.	Trakų r. sav. administracija (atsakingi skyriai)	<ul style="list-style-type: none"> Paskirtas už Strategijos įgyvendinimą atsakingas specialistas renka ir sistemina informaciją Strategijos įgyvendinimo ir rodiklių pasiekimo ataskaitoms Rengia informaciją apie Strategijos įgyvendinimą ir metinį planavimą Ūkio, turizmo ir investicijų komiteto posėdžiams, techniškai juos prižiūri Įgyvendina Strategijoje numatytas ir einamaisiais metais Ūkio, turizmo ir investicijų komiteto siūlomas įgyvendinti priemones Rengia su Strategijos įgyvendinimu susijusius dokumentus (Strategijos įgyvendinimo metinį planą, susijusių Tarybos sprendimų projektus dėl Strategijos tikslinimo, papildymo, ataskaitų teikimo ir kt.)
5.	Trakų r. sav. administracijai pavaldžios įstaigos	<ul style="list-style-type: none"> Įgyvendina priemones, už kurių vykdymą yra atsakingos Teikia informaciją Strategijos įgyvendinimo ir rodiklių pasiekimo ataskaitoms, rengiamoms Trakų r. sav. administracijos Aplinkosaugos ir viešosios tvarkos skyriaus Teikia pasiūlymus dėl Strategijos priemonių plano ar tikslų, uždavinių, priemonių rodiklių tikslinimo
6.	Kitos suinteresuotosios šalys	<ul style="list-style-type: none"> Įsitraukia į Ūkio, turizmo ir investicijų komiteto veiklą ir Strategijos įgyvendinimą Įgyvendina bendradarbiavimo iniciatyvas, skirtas Strategijos priemonėms įgyvendinti Teikia pasiūlymus dėl Strategijos įgyvendinimo, galimų alternatyvių priemonių įtraukimo į Strategiją ar metinį Strategiją detalizuojantį veiksmų planą

Strategijos tikslinimo tvarka

Pasiūlymus dėl Strategijos tikslinimo gali teikti Savivaldybės tarybos nariai, atsakingi priemonių vykdytojai, administracijai pavaldžios įstaigos ir kt. suinteresuotosios šalys. Pasiūlymai dėl Strategijos tikslinimo teikiami užpildytą formą (žr. 3 priedą) siunčiant el. paštu ar raštu Trakų r. sav. administracijos Aplinkosaugos ir viešosios tvarkos skyriui.

7.2. Strategijos įgyvendinimo ir rodiklių pasiekimo ataskaitų teikimo grafikas

Strategijos priemonių vykdymo ir rodiklių pasiekimo ataskaitos per strategijos įgyvendinimo laikotarpį rengiamos kas antrus metus. 2024, 2026, 2028, 2030, 2032, 2034 m. rengiamos tarpinės strategijos įgyvendinimo ataskaitos (už praėjusių 2 metų Strategijos įgyvendinimo laikotarpį), 2036 m. rengiama galutinė konsoliduota strategijos įgyvendinimo ataskaita (už 2022–2035 m. laikotarpį). Detalus Strategijos ataskaitų teikimo grafikas ir tvarka pateikiama lentelėje.

Eil. Nr.	Subjektas	Funkcijos	Terminas	Priimantis subjektas
1.	Administracijai pavaldžios įstaigos ir kitos suinteresuotosios šalys bei atsakingi priemonių vykdytojai	Atsakingi priemonių vykdytojai pateikia informaciją apie priemonių vykdymą (žr. 2 priedą) per ataskaitinį laikotarpį (praėjusius metus).	Tarpinės ataskaitos – 2024, 2026, 2028, 2030, 2032, 2034 m. sausio mėn. Galutinė ataskaita – 2036 m. sausio mėn.	Trakų r. sav. administracija (atsakingi skyriai)
2.	Trakų r. sav. administracija (atsakingi skyriai)	Skyrius susistemina gautą informaciją apie Strategijos priemonių vykdymą ir rodiklių pasiekimą, teikia papildomas užklausas dėl informacijos tikslinimo. Parengia Strategijos įgyvendinimo ir rodiklių pasiekimo ataskaitos (žr. 1 priedą) projektą, kurį teikia svarstyti Ūkio, turizmo ir investicijų komitetui.	Tarpinės ataskaitos – 2024, 2026, 2028, 2030, 2032, 2034 m. vasario mėn. Galutinė ataskaita – 2036 m. vasario mėn.	Ūkio, turizmo ir investicijų komitetas
3.	Ūkio, turizmo ir investicijų komitetas	Svarsto pateiktus tarpinės ar galutinės ataskaitos projektus, grąžina tikslinti ir (arba) patvirtintą ataskaitos projektą siūlo teikti Savivaldybės tarybai. Įvertinęs tarpines ataskaitas, Ūkio, turizmo ir investicijų komitetas suformuoja ateinančio laikotarpio svarbiausias priemones ir užduotis.	Tarpinės ataskaitos – 2024, 2026, 2028, 2030, 2032, 2034 m. kovo mėn. Galutinė ataskaita – 2036 m. kovo mėn.	Trakų r. sav. taryba
4.	Trakų r. sav. taryba	Svarsto pateiktus tarpinės ar galutinės ataskaitos projektus, juos tvirtina, įvertinta įgyvendintas priemones ir atliktus darbus, teikia pasiūlymus dėl tolesnio Strategijos įgyvendinimo atsakingiems vykdytojams.	Tarpinės ataskaitos – 2024, 2026, 2028, 2030, 2032, 2034 m. balandžio mėn. Galutinė ataskaita – 2036 m. balandžio mėn.	–

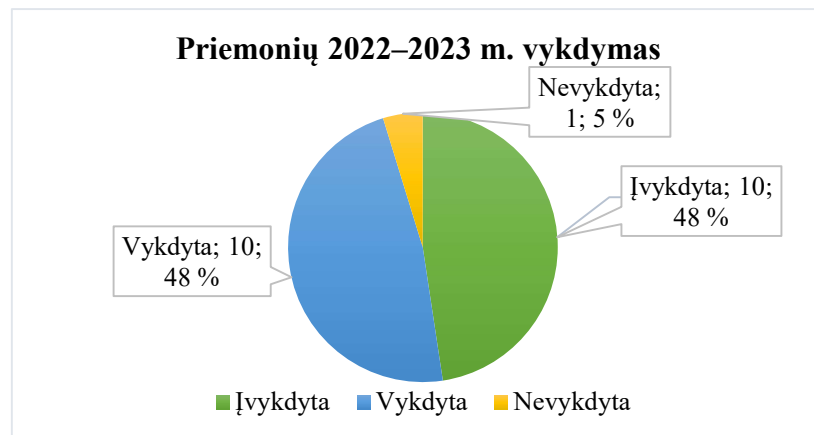
Strategijos priemonių įgyvendinimo ir rodiklių pasiekimo ataskaitos forma (žr. 1 priedą) ir Priemonių vykdymo ataskaitos forma (žr. 2 priedą) pateiktos šio dokumento prieduose.

**TRAKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS ŽALIOJO KURSO STRATEGIJOS IKI 2035 M.
PRIEMONIŲ ĮGYVENDINIMO IR RODIKLIŲ PASIEKIMO
_____ (tarpinės, galutinės) ATASKAITOS FORMA
(pavyzdys)**

_____ – _____
(ataskaitinis laikotarpis)

1. STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMAS

2022–2023 m. buvo numatyta vykdyti _ Trakų rajono savivaldybės žaliajo kurso strategijos iki 2035 m. (toliau – Strategijos) priemonių, iš kurių:

- x – įvykdytų;
- x – vykdytos;
- x – nevykdytų.

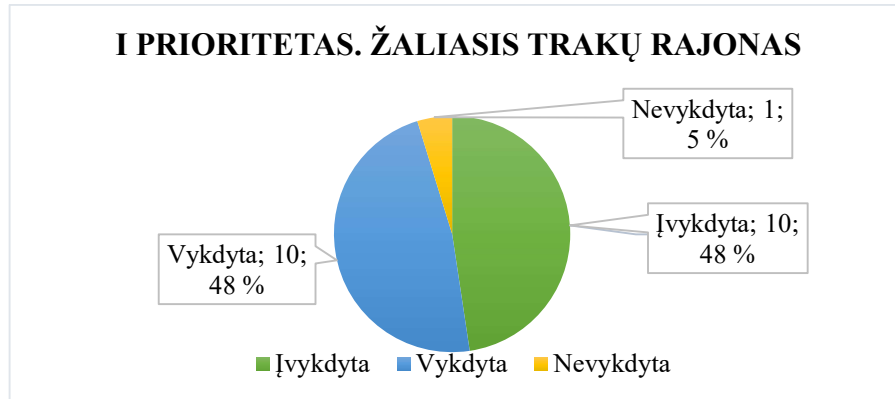
Per ataskaitinį laikotarpį Strategija buvo tikslinta x kartų (x mėn.). Buvo atlikti šie patikslinimai:

- Patikslintas I prioriteto x.x tikslo x.x.x uždavinio x.x.x.x priemonės siekiamas rodiklis vietoj „x“ įrašant „x“.
- ...
- Patikslinimams pritarta xxxx m. xxxxxx xx d. Savivaldybės tarybos sprendimu Nr. xx.

Atskirų Strategijos prioritetų priemonių vykdymas ataskaitiniu laikotarpiu pateiktas

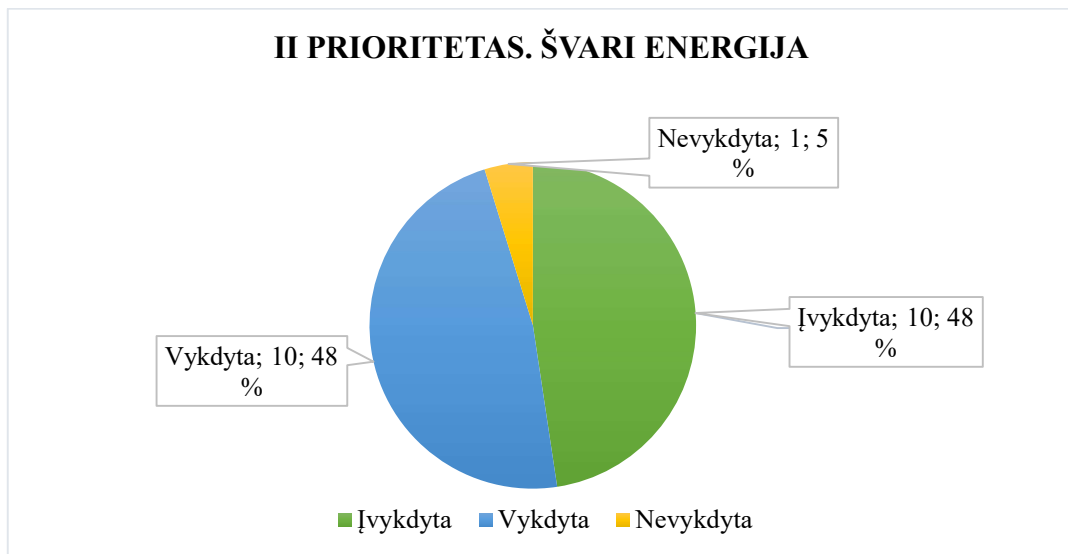

paveiksluose.

Vykdam I prioriteto „Žaliasis Trakų rajonas“ priemones, ataskaitiniu laikotarpiu buvo atlikti šie veiksmai / įgyvendintos priemonės:

- ...
- ...
- ...

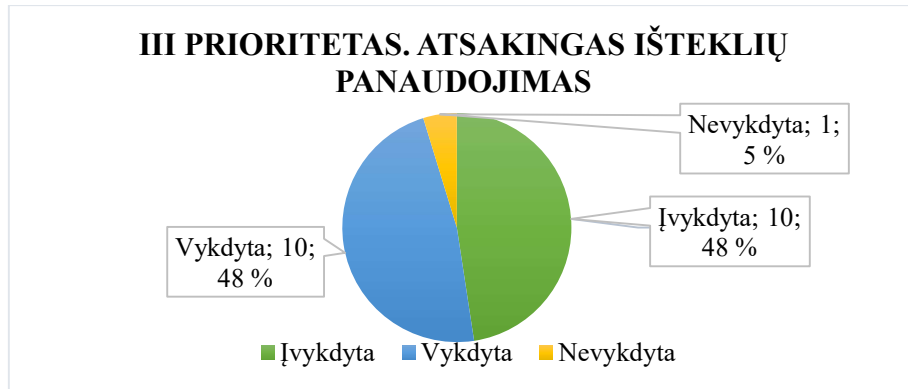

Vykdam II prioriteto „Švari energija“ priemones, ataskaitiniu laikotarpiu buvo atlikti šie veiksmai:

- ...
- ...

• ...

Vykdamas II prioriteto „Atsakingas išteklių panaudojimas“ priemonės, ataskaitiniu laikotarpiu buvo atlikti šie veiksmai:

- ...
- ...
- ...

Informacija parengta pagal Strategijos priemonių vykdytojų pateiktas ir Trakų rajono savivaldybės administracijos Aplinkosaugos ir viešosios tvarkos skyriaus konsoliduotas priemonių įgyvendinimo ir vertinimo kriterijų pasiekimo 202_–202_ m. ataskaitas.

Trakų rajono savivaldybės žaliojo kurso strategija iki 2035 m.

2. Tikslų ir uždavinių rodiklių įgyvendinimas

Nr.	Pavadinimas	Rodiklis	Atsakingas (-i) vykdytojas (-ai)	Planuojama reikšmė	Pasiekta reikšmė	Paaškinimai, pastabos
1	ŽALIASIS TRAKŲ RAJONAS					
1.1.	TIKSLAS. Savivaldybės viešųjų erdvių būklės gerinimas ir biologinės įvairovės lygio išsaugojimas.					
1.1.1.	UŽDAVINYS. Gerinti savivaldybės viešųjų erdvių būklę ir padidinti jų plotus.					
1.1.1.1.	Apleistų žaliųjų erdvių atkūrimas	Atkurtų žaliųjų erdvių skaičius.	Aplinkosaugos ir viešosios tvarkos, Architektūros, Statybos, ūkio plėtros ir turto valdymo skyriai, Savivaldybės kraštovaizdžio architektas			
1.1.1.2.	Mažieji parkai tankiai apgyvendintose vietovėse	Įkurtų mažųjų parkų skaičius. Sukurta Savivaldybės GIS	Aplinkosaugos ir viešosios tvarkos skyrius, seniūnijos, Savivaldybės kraštovaizdžio architektas			
1.1.1.3.	Žaliųjų savivaldybės teritorijų apsauga ir plėtra	Naujai įkurtų žaliųjų erdvių prie didžiųjų taršos šaltinių skaičius. Parengtas žaliųjų savivaldybės erdvių žemėlapis. Savivaldybės GIS	Aplinkosaugos ir viešosios tvarkos, Architektūros skyriai, Statybos, ūkio plėtros ir turto valdymo skyrius, Seniūnijos, Savivaldybės kraštovaizdžio			

Trakų rajono savivaldybės žaliojo kurso strategija iki 2035 m.

			architektas			
1.1.2.	UŽDAVINYS. Užtikrinti nuolatinei aplinkos būklei įtaką darančių veiksmų stebėseną.					
1.1.2.1.	Aplinkos monitoringo programos įgyvendinimas	Įgyvendinta aplinkos monitoringo programa.	Aplinkosaugos ir viešosios tvarkos skyrius			
1.1.3.	UŽDAVINYS. Apsaugoti savivaldybės gamtinį kraštovaizdį ir biologinę įvairovę.					
1.1.3.1.	Užtikrinti Trakų rajono gamtinio kraštovaizdžio ir esamos biologinės įvairovės lygio apsaugą	Įgyvendintų sprendinių (projektų) skaičius ir skirtų lėšų suma (Eur). Atliktų želdynų būklės stebėsenos, inventorizacijos ir ekspertizių skaičius. Teritorijų, kuriose atkurta natūrali ekosistema, skaičius.	Aplinkosaugos ir viešosios tvarkos, Architektūros skyriai			
1.1.3.2.	Skatinti žaliają ir inovatyvią žemės ūkio veiklą	Parama smulkiajam ir vidutiniam žemės ūkiui (EUR). Ploto, kuriame taikoma tausaus ūkininkavimo praktika, padidėjimas, proc.	Žemės ūkio administravimo skyrius			
2	ŠVARI ENERGIJA					
2.1.	TIKSLAS. Savivaldybės oro kokybės gerinimas ir savivaldybės teritorijoje generuojamo CO₂ kiekio mažinimas.					
2.1.1.	UŽDAVINYS. Vykdyti pėstiesiems ir dviratininkams skirtos infrastruktūros plėtrą ir skatinti atsakyti naudojimosi privačiomis motorizuotomis transporto priemonėmis.					
2.1.1.1.	Skatinimas keliauti pėsčiomis arba dviračiais	Trakų mieste įvesta nulinės taršos zona ir vienpusio judėjimo eismas. Naujai paženklintų kelių ilgis (km). Modernizuotų ir naujai įrengtų dviračių ir (ar) pėsčiųjų takų / trasų ilgis (km).	Statybos, ūkio plėtros ir turto valdymo skyrius, Privatūs investuotojai			

Trakų rajono savivaldybės žaliajo kurso strategija iki 2035 m.

		<p>Įrengtų dviračių parkavimo ir saugojimo aikštelių skaičius.</p> <p>Įrengtų dviračių remonto punktų (degalinėse ir kitose svarbiose vietose) skaičius.</p> <p>Atlikta dviračių takų šildymo šaltuoju metų laikotarpiu galimybių studija.</p> <p>Šildomų dviračių takų / trasų ilgis (km).</p> <p>Įrengtų vandens papildymo stotelių skaičius.</p> <p>Pritraukta privačių investicijų ir įrengti savarankiškos dviračių nuomos sistemos punktai.</p> <p>Centrinių miestų dalių parkavimo zonų apmokestinimo tarifų padidėjimas (proc.).</p>				
2.1.1.	UŽDAVINYS. Vykdyti viešojo transporto infrastruktūros plėtrą ir skatinti naudojamą viešuoju transportu.					
2.1.1.2.	Viešojo transporto infrastruktūros plėtra	<p>Atliktas viešojo transporto pasiekiamumo vertinimas (analizė).</p> <p>Parengtas ir įgyvendintas viešojo transporto maršrutų optimizavimo planas.</p> <p>Įdiegta bendra mokyklinių autobusų maršrutų planavimo sistema.</p>	TRSA, UAB „Trakų autobusai“			

Trakų rajono savivaldybės žaliajo kurso strategija iki 2035 m.

		Sumažėjęs kelionių skaičius motorinėmis transporto priemonėmis (proc.). Naujai įsigytų viešojo transporto priemonių skaičius. Įgyvendintų elektros tinklų plėtros projektų skaičius.				
2.1.2	UŽDAVINYS. Skatinti naudojimąsi netaršiomis transporto priemonėmis.					
2.1.2.1.	Skatinimas naudotis elektrinėmis transporto priemonėmis	Vietų, kuriose įrengtos elektromobilių įkrovimo stotelės, skaičius.	Statybos, ūkio plėtros ir turto valdymo skyrius			
2.1.2.2.	Automobilių parkavimo infrastruktūros plėtra	Įrengtų automobilių parkavimo aikštelių už miesto ribų skaičius. Išplėstų mokamų parkavimo zonų skaičius	Statybos, ūkio plėtros ir turto valdymo skyrius			
2.1.2.3.	Savivaldybės kelių infrastruktūros plėtra	Modernizuotos ir naujai įrengtos apšvietimo sistemos, panaudojant viešos ir privačios partnerystės modelį. Modernizuotų ir viešajam transportui pritaikytų vietinės reikšmės kelių ir gatvių ilgis (km). Pastatytas Trakų miesto aplinkkelis. Trakų mieste įvesta nulinės taršos zona ir vienpusio judėjimo eismas.	TRSA, Statybos, ūkio plėtros ir turto valdymo skyrius, Strateginio planavimo ir investicijų skyrius,			
2.1.2.4.			TRSA,			

Trakų rajono savivaldybės žaliajo kurso strategija iki 2035 m.

	Savivaldybės administracijos transporto ūkio modernizavimas ir alternatyvių transporto priemonių panaudojimas	Įstaigų ir institucijų, gavusių finansavimą, skaičius.	Strateginio planavimo ir investicijų skyrius, Administracijai pavaldžios įstaigos			
2.1.3.	UŽDAVINYS. Padidinti energijos vartojimo efektyvumą pastatuose.					
2.1.3.1.	Viešojo apšvietimo modernizavimas	Modernizuotos ir naujai įrengtos viešųjų erdvių ir parkų apšvietimo sistemos.	Statybos, ūkio plėtros ir turto valdymo skyrius			
2.1.3.2.	Savivaldybėje esančių pastatų (įskaitant savivaldybės pastatus) energinio efektyvumo didinimas	<p>Pastatų, kuriuose modernizuota energijos suvartojimo duomenų rinkimo ir ataskaitų teikimo infrastruktūra, skaičius.</p> <p>Modernizuotų savivaldybės administracijos ir jai pavaldžių įstaigų pastatų skaičius.</p> <p>Standartinių reikalavimų naujiems statiniams nustatymas ir įteisinimas.</p> <p>Pastatų, kuriuose padidėjo energijos vartojimo efektyvumas, skaičius.</p> <p>Pastatų, kuriuose įgyvendinti atsinaujinančių energijos išteklių technologijų projektai, skaičius.</p> <p>Parengtas ir įgyvendintas šilumos tinklų pakeitimo planas.</p>	TRSA, Statybos, ūkio plėtros ir turto valdymo skyrius, Šilumos tiekėjai, Administracijai pavaldžios įstaigos			

Trakų rajono savivaldybės žaliajo kurso strategija iki 2035 m.

		Pakoreguoti specialieji planai.				
2.1.3.3.	Energijos vartojimo efektyvumo priemonių diegimas daugiabučiuose gyvenamuosiuose namuose	Daugiabučių gyvenamųjų namų, kuriuose įdiegtos išmaniosios energijos vartojimo efektyvumo priemonės, skaičius.	Statybos, ūkio plėtros ir turto valdymo skyrius			
2.1.4.	UŽDAVINYS. Skatinti naudojamąsi atsinaujinančiais energijos ištekliais ir sumažinti kietojo kuro panaudojimą pastatams šildyti.					
2.1.4.1.	Kogeneracinių jėgainių / elektrinių plėtra	Atlikta kogeneracinių jėgainių / elektrinių panaudojimo galimybių studija. Parengta ir įgyvendinta kogeneracinių jėgainių / elektrinių panaudojimo programa.	Statybos, ūkio plėtros ir turto valdymo skyrius			
2.1.4.2.	Skatinti atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimą	Gyvenamųjų namų skaičius, kuriuose įrengta atsinaujinančių energijos išteklių įranga. Atlikta vėjo energijos panaudojimo galimybių studija. Įrengtų saulės parkų ir vėjo jėgainių skaičius.	Statybos, ūkio plėtros ir turto valdymo skyrius Administracijai pavaldžios įstaigos			
3	ATSAKINGAS IŠTEKLIŲ PANAUDOJIMAS					
3.1.	TIKSLAS. Efektyvesnis vandens išteklių valdymas ir atsparumo klimato kaitos keliamoms rizikoms didinimas.					
3.1.1.	UŽDAVINYS. Efektyviai valdyti savivaldybės vandens išteklius.					
3.1.1.1.	Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtra	Naujai įrengtų ir rekonstruotų geriamojo vandens kokybės gerinimo įrenginių skaičius. Naujai įrengtų nuotekų valymo įrenginių skaičius.	UAB „Trakų vandenys“			

Trakų rajono savivaldybės žaliajo kurso strategija iki 2035 m.

		Planuojama vandens tiekimo ir buitinių nuotekų tvarkymo tinklų plėtra ilgis (km).				
3.1.1.2.	Valyti ir tvarkyti vandens telkinius ir jų pakrantes	Įgyvendintų vandens telkinių būklės gerinimo ir rekreacinio patrauklumo didinimo projektų skaičius	Aplinkosaugos ir viešosios tvarkos skyrius			
3.1.2.	UŽDAVINYS. Trakų rajono savivaldybės atsparumo būsimoms klimato kaitos keliamoms rizikoms užtikrinimas.					
3.1.2.1.	Klimato kaitos rizikos vertinimas ir rizikų valdymo modelio parengimas	Parengtas ūkių atsparumą klimato kaitai didinančių prisitaikymo priemonių paketas. Parengtų ir įgyvendintų komunikacijos apie ūkių atsparumą klimato kaitai didinančias priemones skaičius	Aplinkosaugos ir viešosios tvarkos, Žemės ūkio administravimo, Ryšių su visuomenę skyriai			
3.2.	TIKSLAS. Optimizuotas atliekų surinkimo ir tvarkymo procesas bei sumažintas į sąvartyną patenkančių atliekų kiekis.					
3.2.1.	UŽDAVINYS. Skatinti intensyvesnę atliekų rūšiavimą ir antrinių žaliavų surinkimą namų ūkiuose.					
3.2.1.1.	Antrinių žaliavų surinkimo infrastruktūros plėtra ir antrinių žaliavų surinkimo proceso optimizavimas	Atnaujinta antrinių žaliavų konteinerių aikštelių išdėstymo schema. Įdiegta konteinerių užpildymo stebėsenos sistema.	Aplinkosaugos ir viešosios tvarkos skyrius			

Trakų rajono savivaldybės žaliajo kurso strategija iki 2035 m.

3.2.1.2.	Skatinti biologiškai skaidžių atliekų prevenciją ir tvarkymą	Įdiegta informavimo apie atvykimą į švietimo įstaigą informacinė sistema. Švietimo įstaigų, kuriose rengiami atsakingo vartojimo mokymai	Švietimo ir sporto skyrius			
3.2.2.	UŽDAVINYS. Skatinti pakartotinį išteklių naudojimą.					
3.2.2.1.	DĖK'UI stotelės (visuomenės reikmėms skirtos taisymo paslaugų ir pakartotinio produktų / medžiagų panaudojimo centro) veiklos plėtra	Suorganizuotų renginių (kūrybinių dirbtuvių) skaičius.	TRSA, VAATC			
3.3.	TIKSLAS. Aplinkosauginio savivaldybės gyventojų ir verslo sąmoningumo ugdymas.					
3.3.1.	UŽDAVINYS. Ugdyti tausojantį ir informuotą gyventojų ir verslo požiūrį į darnų vystymąsi ir tvarų vartojimą.					
3.3.1.1.	Švietimo ir mokymo iniciatyvų, orientuotų į aplinkosauginio sąmoningumo ugdymą ir tvaraus vartojimo skatinimą, įgyvendinimas	Parengtų ir įgyvendintų priemonių skaičius. Švietimo įstaigose įrengtų laboratorijų skaičius. Švietimo įstaigose įrengtų sodelių, darželių skaičius.	Švietimo ir sporto skyrius, Aplinkosaugos ir viešosios tvarkos skyrius			

**TRAKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS ŽALIOJO KURSO STRATEGIJOS IKI 2035 M.
PRIEMONIŲ VYKDYMO IR RODIKLIŲ PASIEKIMO
_____ (tarpinės, galutinės) ATASKAITOS FORMA**

20__–20__ metai
(ataskaitinis laikotarpis)

_____
(atsakingas vykdytojas)

Priemonės numeris	Priemonės pavadinimas	Planuota rodiklio reikšmė	Pasiekta rodiklio reikšmė	Igyvendinimo / vykdymo metai	Statusas (įvykdyta, vykdoma, nepradėta vykdyti)	Komentarai
PRIORITETAS:						
TIKSLAS:						
UŽDAVINYS:						

_____
(pareigos, vardas, pavardė)

_____
(data)

_____
(parašas)

PRAŠYMO DĖL TRAKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS ŽALIOJO KURSO STRATEGIJOS IKI 2035 M. TIKSLINIMO FORMA

_____

(organizacijos, skyriaus pavadinimas)

_____

(data)

1. Nurodykite aplinkybes ir priežastis, dėl kurių teikiamas prašymas tikslinti strategiją.

--

2. Užpildykite lentelę pagal Jūsų siūlomus tikslinimus.

Pobūdis*	Nr.	Priemonės pavadinimas	Rodiklis	Siekiamą reikšmė	Įgyvendinimo laikotarpis	Atsakingas (-i) vykdytojas (-ai)
	PRIORITETAS:					
	TIKSLAS:					
	UŽDAVINYS:					

* Stulpelyje „pobūdis“ prašome nurodyti prašomų atlikti patikslinimų / pakeitimų pobūdį: jei siūloma įtraukti naują priemonę, pažymėkite „N“, jeigu esamą priemonę siūloma išbraukti – žymėkite „X“, jeigu siūloma patikslinti pavadinimą, formuluotę, rodiklių reikšmes ir kt., žymėkite „P“.

_____

(pareigos, vardas, pavardė)

_____

(data)

_____

(parašas)